

श्री

जैन हित बोध.

शांत मूर्ति मुनिराज श्री वृद्धिचंद्रजी शिष्याणु

मुनि कर्पूरविजयजी विरचित.

छपावी प्रसिद्ध करनार,

श्री जैन धर्म निघा प्रसारक वर्ग—पाक्षीताण्णा,

सन्त १८९१

सन्ते १९०५

पाक्षीताण्णा—राजु प्रिन्टिंग प्रेस

किंमत ०-४-०

અનુક્રમણિકા.

નંબર.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧	શ્રી વીર પ્રભુનું નિર્વાણ અને આપણું કર્તવ્ય	૧
૨	સાર જોત સમજ તથા ધર્મ હૃદય વૃક્ષ	૩૨
૩	શ્રી સર્વજ્ઞ કથિત તત્ત્વ રહસ્ય	૩૯
૪	પ્રમાદ પંચક પરિહાર	૭૬
૫	શ્રી જૈન શ્વેતાંબર વર્ગના પૂજ્ય મુનિરાજે તથા વિવેકી શ્રાવકો પ્રતિ અગત્યની સૂચનાઓ	૧૦૫
૬	સાર શિક્ષા સમજ	૧૨૯

શ્રી જૈન હિત બોધ.

પ્રસ્તાવના.

મરસ ગાન સુધાગરના સમુદ્ર, અત્યંત પવિત્ર ગુણ રત્નોના નિવાસ અને જીવ્ય ક્રમજોને પ્રબોધના સૂર્ય સમાન શ્રી જિનેન્દ્ર દેવને પ્રણામ કરીને, અનંત ગુણ ગણીર શ્રી જૌતમ ગણધર્મ ગિતમા ધ્યાન ધરીને અને વાગ્દેવી-સાક્ષાત્ જ્ઞાન મૂર્તિ-સરસ્વતિનું એકામ રમરણ કરીને રૂપ પરના કલ્યાણાર્યે સર્વ રૂપ રૂપ કર્તવ્યનું સારી રીતે રમરણ ચિતરન સાથે યથાર્થિ પ્રમાદ રહિત આચરણ કરી, શ્રીમન્ મહાવીર રૂપામીની સાધુ સાધ્વી, આનંદ અને આવિકારૂપ સર્વ પ્રજા, સદા સુખી થાય, દુષ્ટ કાળ આદિ નિષ્ક્રમ સંયોગને પામી, જ્ઞેધ્ય તેવા (સમ્યગ્) જ્ઞાન-વિવેકના વિરહથી સર્વ પ્રણીત ઉત્તમનીતિ-રીતિની ગભિરખામીથી આજ કાલ ચોતરફ પ્રસરેલા અજ્ઞાન અધિકારને જાદિમભૂત કરવા, કાળ મુખ કુસ પાદિ દુર્ગુણ ચોરોનો સચાર વારવા, તથા સમ્યગ્ જ્ઞાન ઉઘોત પ્રકટાવવા, સર્વ સુખકર સુસંપાદિ સદ્ગુણ રત્ન નિધાન સાધવા, સર્વ સાધર્મિઓ પરસ્પર ધટીત સદાય અર્પી, જગ હિતકર શ્રી જીન શાસનની યથાશક્તિ ઉન્નતિ-પ્રજ્ઞાવના કરે, પાપી પ્રમાદને પરત્ર રજાથી ધણેલી અને ચતી મલીનતા દૂર કરે, સર્વ સકલેશ દૂર કરી, શ્રી વીતરાણ પ્રભુનો રાગ દેવ અને મોહરૂપ દુષ્ટ દોષોને દળાનો સદુપદશ

સાર્થક કરે, યાત્રા નિર્મળ અત કરણથી મુસ ૫ શુખવામદ
 થઈ, એકામપણે સ્વપર હિતકર માર્ગનેજ અન્ય ધરી રહે, તેવીજ
 હિત શિક્ષા મોઝ છયોને આપવા સદા પ્રયત્ન પરાયણ રહે,
 અને સ્વ-પર હિતકારી માર્ગનુજ સેવન કરનાર, સજ્જનોની
 સન્નિવૃત્તિ સદા અનુમોદન કરે, તેને લેગ મા । નિદે નહિ, ઈર્ષ્યા કે
 અદ્વિષાદ જરા પણ કરે નહિ, કિંતુ શુદ્ધત્વની વૃદ્ધિ થાય, તેમ
 અત કરણથી આહી, વચનદ્વારા તેનુજ વહી, કાયાને પણ તેમજ
 પ્રવર્તીવે, તેવી ભવ્ય જનો પ્રતિ વધામનિ પ્રેરણા કરવા તથા
 સહજ તેની શુભ પ્રવૃત્તિ કરનાર પ્રિય ભાષ્યઓ અને બહેનોને
 સ્વ-પર હિતકારી માર્ગમા નિ સ્નાયપણે સ્નાય લેગ અર્પી,
 નિર્ભયતા અને નિશ્ચળતાથી વિગેરે ઉમદા-શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ કરાવના,
 આપણા આસન્નોપકાગી ચગમ તિર્થેજર સ્ત્રી મહારીર સ્વામીત
 ઉત્તમોત્તમ ચરિત મહત્ત્વ, એકામપણે નિચારવુ, બહુજ ઉપયોગી
 છે, એમ નિર્ધારી પ્રસન્નોપાત મક્ષેપથી પ્રભુનું સદ્ગતન વર્ણવી
 નિર્માણ કર્યાબાદ ગાથે આપણુ પાતાનુ મલુની પ્રજા પુનપુની
 તરીકેનુ શુ શુ કર્તવ્ય છે, તેનુ સક્ષેપથી જ્ઞાન આપી, સહજ
 આત્મ પ્રેરણાથી આ પ્રથમો ઉપક્રમ (આરભ-ચલન) કર્યો
 છે. તેમાથી મરાય (રાજહસ) ની પેરે ગુણ માનને મહી
 સ માર્ગનુ સેવન કરી સજ્જનો સદા સુખી થાય, એજ આત્મ
 ઈર્ષ્યા વર્તે છે, તે સદ્ગુણ થાઓ, અને જન જયવતા થી નિ ।
 સામતની શોભા દિન પ્રતિદિન વૃદ્ધિ પામે, તથા શુદ્ધાશયથી
 જ્ઞાન આજ્ઞાને જ્ઞાનથી સર્વ જોનો જય કરાવના પનો ઉકત
 આશિર્વાદ પૂર્વક પ્રસ્તુત થયની પ્રસ્તાવના કારણ તદ્વચનતર્જીત
 વિષયો સળવી જો જાય કહુ કું.

“ યથાશક્તિયતનીયશુભે ” — “ શુભ કાર્યમાં

યથાશક્તિ યત્ન કરવોજ ” એ મહા વાક્યને અનુસરી તાત્તિક
 શુભના અર્થો જને સ્વસ્વ શક્તિ પ્રમાણે સ્વપર હિત સાધવા
 અનન્ય બળ કરવો ચુકત છે. પરમાર્થ બુદ્ધિથી લાભ્ય જોયોને
 સ્વહિત સાધી લેના, બુક્તિસર પ્રેરણા કરવી, તેના જેવો એકે
 પરોપકાર નથી. તેવો પરોપકાર વસ્તુતઃ સ્વાર્થરૂપજ હોનાથી
 દ્વેષ માર્ષક (સાચા) જૈને અન્ય જનોને શુદ્ધ જૈન તત્ત્વ
 સંમળવવા બનતો પ્રયત્ન કરવો જરૂરનો છે. આના પ્રકારનો
 પ્રયત્ન સ્વપર હિતની વૃદ્ધિ સાથે પરિત્ર જૈન શાસનની ઉન્ન-
 તિ સાધવા પ્રબળ કારણબૂત મનાય છે. ચરમ તીર્થંકર શ્રી
 મહાવીર સ્વામીએ પરિપૂર્ણ જ્ઞાન દ્વાગ પૂર્વ તીર્થંકરોની પરે
 વસ્તુ તત્ત્વ યથાર્થ જાણી-મરૂંથી અનેક લાભ્ય જનોના અજ્ઞાન
 અપકારનો સાક્ષાત્ છેક કર્યો, એટલું જ નહિ, પણ મહા મગલ-
 મય જ્ઞાન-પ્રકાશ, પરિત્ર દ્વેશાગી દ્વાગ, જગતી તળપર,
 ભાવિ લાભ્યોના કલ્યાણ અર્થે નિસ્તારી, અતે અવિનાશી
 અન્યજ મિત્રિ સ્થાનમાં નિનાસ કર્યો, જેમ આંધળા માણસને
 કરોડો ગમે હીનાઓ, પણ ઉપગાર કરી શકતા નથી, તેમ
 વદામહ વડે મહિત ચિત્તવાળા મિથ્યા દૃષ્ટિ અધ જનોને ઉક્ત
 પરિત્ર જ્ઞાન પ્રકાશ ઉપકાર કરી શકતો નથી, પરંતુ સરળ
 બુદ્ધિ આત્મ રૂચિ સંજનને તે મહા ઉપકાર કરી શકે છે,
 એમ સમજી પ્રથમ સામાન્ય-જીતે શ્રી વીર નિર્વાણ વર્ણવી,
 આપણા કર્તવ્યપ્રતિ લાભ્ય-સત્વોનુ લક્ષ્ય બેઠ્યું છે, પછી
 વિવિધ પ્રકરણોનો માર મહી સાર બોલ સમજી તથા ધર્મ
 કલ્પવૃક્ષ યથા મતિ તૈયાર કર્યો છે, ત્યારબાદ નામ પ્રમાણે યથા

અને પરમાત્મપદ વગેરે જાણતોનો સમાવેશ કરનામા આગ્યો
 છે. છતાં મનિ મદતાદિકથી કંઈ પણ ઉત્સૂત્ર લખાણ હોય,
 તેની માફી માગીને મુધારી લેવા સદૃશ્યોને નમ્ર પ્રાર્થના છે.
 इत्यल श्री शांतिः

મુનિ ગુણ મકર દાભિલાષી

કર્પૂરવિજય.

યે ગુણને ધરનાર ' ઉપદેશ રત્નકોશ ' પ્રકરણનું પ્રાય બાળ
 છોકરાને પણ સમજવું સુતર થઈ પડે તેવી સરળ ભાષામાં
 સર્વજ્ઞ કથિત તત્ત્વ રહસ્ય નામે વિવરણ સામાન્ય રીતે કરનામાં
 આગ્રહ છે. આ વિષય જૈન બાળકોને નીતિ યુક્ત સામાન્ય
 ધર્મ બોધ આપવામાં ખાસ ઉપયોગી થઈ શકે તેમ છે,
 આપણા ખાસ ઈર્ષ્યમાં આપણને શિષિય કરનાર યા બૃહ
 ખવરાવી અન્યે રસ્તે દારનાર પાત્ર કદા સત્તુ જેવા પાત્રે
 પ્રમાણે પરીહાર કરવા ' પ્રમાદ પચક પરીહાર ' માં ફરેક
 ફરેક સ્થળે મહાત્માઓના વચનથી સમર્થન કરી, બનતી સ
 મજ આપવામાં આવી છે. પદો સાત રસ યુક્ત સાથે પ્રસંગો-
 પાત્ર બધ બેસતા હોવાથી ગમજને ઉક્ત વિષય સારી અસર
 કરી શકે તેમ છે જૈનોની પૂર્વની સ્થિતિ સાથે સરખામણી કરતા
 આપણી આધારની સ્થિતિ બણીજ ક્યામણી લાગે છે. કુસપ,
 સત્યજ્ઞાનની ગલીર ખામી, જ્ઞાનનો અગત્ય ઉપયોગ કરવાની
 ખામી, લક્ષ્મીને વશ કરના સાધનભૂત પ્રમાણિકતાદિકનો અગત્ય
 અનાદર, નીતિ રીતિ અને ધર્મ શિક્ષણમાં ગલીર ખામી નિગેર
 આના રૂખીતા કારણ છે, તે બામત સામાન્ય રીતે જૈન વર્ગને યથા
 મતિ અતિ અગત્યની સૂચનાઓ કરનામાં આવી છે. આશા
 છે કે, જો છુદ્ધ બળથી મનન પૂર્વક તે દ્વારા યોગ્ય પગલા
 બરનામાં આવશે તો, આપણે સત્વર કંઈક સારા સુધારાને
 દાખલ કરી શકશું. છેવટમાં ઉજ્જવળ મુક્તા કુળ (માતી)
 ના હારતી જેવો અમૂલ્ય અને અતિ ઉપયોગી ' સારશિક્ષા
 સમહ ' કરનામાં આગ્રહ છે, જેના છેવટના ભાગમાં આત્મા
 ના જીવન જીવન પ્રકાર, ઉચ્ચ સ્થિતિ પામના અનુકૂળ રસ્તો

અને પરમાત્મપદ વગેરે જાણતોનો સમાવેશ કરવામા આવ્યો
 છે છતાં મનિ મદતાદિકથી કંઈ પણ ઉત્સૂન લખાણ હોય,
 તેની માફી માગીને મુદ્રારી લેવા સદ્દેશ્યોને નમ્ર પ્રાર્થના છે.
 इत्यलं थी गतिः

મુનિ ગુણ મકર દાલિલાપી
 કર્પૂરવિજય.

અથ મંગલા ચરણમ્.

(શ્રી વીર સદ્ભાવ સ્તુતિ)

વીર છત્રેન્દ્ર સાહુચ ગુણગુણે, અગ્નિ ૬૩ છ જગ ધણીરે
એ ૨૬

૬૫૫ પારિથી^૧ સ્નાન કરીને, સતોષ સ્વીકર^૨ ધારિયે,
વિવેક તત્ત્વ અનિ ચગ^૩ કરીને, ભાવના પાત્ર^૪ આશયે.
વીર૦ ૧

ભક્તિ ઠેસર ઠીચ^૫ કરીને, અહા ચાલન ભેળીએ, રે,
મુગ ધી^૬ સદ્દૃષ્ય મેળીને, નવ બ્રહ્માગ^૭ જિન અર્ચીએ.
વીર૦ ૨

૬૫૬ મુગધિ મુગનસદામે,^૮ દુવિધ ધર્મ કૌભ^૯ મુગનરે રે
ધ્યાન અક્ષિનવ^{૧૦} ભૂપણ સાટે, અર્ચા અમે ધણુ હરિયે રે,
વીર૦ ૩

આઠે મના ત્યાગ કરણરૂપ, અષ્ટ મગળ આગે ધાપીએ, રે,
જ્ઞાન હુતાશન^{૧૧} જનિત શુભાગય, કૃષ્ણા શુર^{૧૨} ઉમેવીએ.
વીર૦ ૪

શુદ્ધ અધ્યાત્મ જ્ઞાન વહ્નિધી,^{૧૩} પ્રાગ્ ધર્મ^{૧૪} લવણ ઉતારીએ.
યોગ મુવર્તુદવાસ કરતા, નીરાજના^{૧૫} નિધિ પૂરીએ.
વીર૦ ૫

---

૧ જળ ૨ વચ્ચ ૩ મનોહર, ૪ પતિત, ૫ રસ, ૬ ઉત્તમ,
૭ બ્રહ્મચર્યરૂપ ૮ મુગપ્રમાણ, ૯ વસ મુગ ૧૦ અપૂર્વ, ૧૧
અગ્નિ ૧૨ ઉત્તમ મૃત્યુ ૧૩ અગ્નિ, ૧૪ પૂર્વ અશુદ્ધ ધર્મ, ૧૫
આરતી,

આત્મ અનુભવ જ્ઞાન સ્વરૂપી, મગધ દીપ પ્રજ્ઞાસીએરે,
યોગ ત્રિક શુભ નૃત્ય^૧ કરતા, સહજ મનત્રયી^૨ પામીએરે.

વીર૦ ૬

સત્પથયિ^૩ સુધોષા^૪ બાળી, રોમ રોમ ઉલ્લાસીએરે,
ભાવપૂર્ણ લયલીન હોવાતા, અચલ મહોદય પામીએરે.

વીર૦ ૭

ભાવપૂર્ણ અભેદ ઉપાસક^૫, સાધુ નિમ ધે અગીકરીરે,
દ્રવ્ય પૂર્ણ ભેદ ઉપાસક, નૃહ—ત્રેધીન^૬ નિત્ય વરીરે.

વીર૦ ૮

દ્રવ્ય શુદ્ધિ ભાવ શુદ્ધિ કારણ, જિન આમના^૭ અનધારીએરે,
ધ્યાતા ધ્યેય ધ્યાનરૂપ એકે, અજર અમર પદ પામીએરે.

વીર૦ ૯

સાવબન^૮ નિરાલબન ભેદ, ધ્યાન હુતાશ જલાવીએરે,
કથનોપલને^૯ ન્યાયે કઠીને, ચૈતન્યતા^{૧૦} અજવાલીએરે.

વીર૦ ૧૦

કર્મ કઠીન ધન નાશ કરીને, પૂર્ણાનંદતા પામીએરે,
રમતા નિત્ય અનંત અનુકે^{૧૧}, વિજય લીલા નિત્ય જામીએરે.

વીર૦ ૧૧

૧ મન વચન અને કાયાની સત્પ્રવૃત્તિ. ૨ સમ્યગ્ જ્ઞાન
દર્શન અને ચારિત્ર. ૩ ઉત્તમ પરિણામ. ૪ ઘરા. ૫ સેવક,
આરાધના કરનાર. ૬ મહુસ્થ, આનંદ. ૭ રૂરમાન. ૮ સુવર્ણ
અને કીટી (માટી) ના દ્રષ્ટાંતે. ૯ આત્મ સ્વરૂપ. ૧૦
અનંત જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને વીર્ય.

१ सरस शाति सुधारस सागरं,
 शुचितर गुणरत्न महागर,
 भविक पकज बोध दियाकर,
 प्रतिदिन प्रणमामि जिनेश्वर

२ अयाऽभयत् सफलता नयनद्वयस्य,
 देव त्वदीय चरणबुज दीक्षणेन,
 अथ त्रिलोकतिलक प्रतिभासते मे,
 ससार वारिधिरिय चुलुक प्रमाण

३ प्रशम रस निमग्न दृष्टि युग्म प्रसन्न,
 वदन कमलमरु. कामिनी सग शून्य
 करयुगमपि यस्ते शस्त्र सयध घट्य,
 तदसि जाति देवो वीतराग स्त्यमेव

શ્રી જૈન હિત બોધ.

પ્રસ્તાવના.

પ્રાચીન કાળમાં જૈન ધર્મના મુનિ મહારાજો શાસનની વૃદ્ધિ માટે અહોરાત્ર વિવિધ પ્રકારનો યત્ન કરતા હતા, ધર્મ તત્ત્વના ઉપદેશો આપતા હતા, વ્યાખ્યાનો સંભળાવતા હતા, અને ધર્મના રહસ્યને સમજાવનારા પુસ્તકો રચીને પોતાના ગુરૂત્તર પદ્ધતિ સાર્યક કરતા હતા. આપણા ધર્મ ગ્રંથના ભંડારે આપણને આજ પણ સારી રીતે જતાવી આપે છે કે, આ મહાત્માઓ આપણા કલ્યાણ માટે કેના સગીરથ પ્રયત્નો કરી ગયા છે ? તેઓએ જે ગ્રંથો સંસ્કૃત અને માગધી ભાષામાં લખ્યા છે, તે વાંચીને સમજના જેટલી પણ હાવ ધણાજ થોડા પુરૂષો યોગ્યતા ધરાવે છે, તો તેવી પ્રતિના ગ્રંથો લખના જેટલી શક્તિ ધરાવનારા પુરૂષો હાવમા વીરલા હોય, તેમા કાંઈ આશ્ચર્ય જેવું નથી.

વળી કમનસીબે હાલનો સમય એવો આવ્યો છે કે, મનુષ્યો વિદ્યાર્તુ અધ્યયન માત્ર નામનુજ કરે છે. સહેજ વાચતા, લખતા કે આક, લખા અને નામુ કામુ લખતા આનંદયુ, કે જાણે તેઓ મોટા પડિત થઈ ગયા હોય, તેમ સમજીને નિર્ણય જ્ઞાન પ્રાપ્તિ માટેનો યત્ન તેઓ કરતાજ નથી. ન્યાય, તર્ક સાહિત્ય, શીલશુદ્ધિ અને ધર્મ જ્ઞાનના ઉગ્ર નિપયોમા ઉતરવાની

માથાકુટ કરનામા કશું ફળ નથી, એવા નિચાર ધરાવનારા હાલ સેકડા મનુષ્યો છે. તેઓ શુભશતી જેવી માતૃસાધાતુ જ્ઞાન પણ પુરતું ધરાવતા નથી, તો સસ્કૃત અને માગધી જેની કઠીન ભાષામા તેઓ કુશળ રી રીતે હોમ શકે ? હાલના સમયમા જૈન બહુઓની વિદ્યા સબધી આવી શાયનીય રહીતિ છે, તે વખતે જો તેમને એકંદ્ર સસ્કૃત અને માગધી ભાષામા લખાએલા પૂર્વાચાર્યોના અઘરા પુસ્તકોનું અધ્યયન કરવાનો આમહુ કરીએ તો, તેઓ શરૂઆતમા બહુકીને નિરાશ અને નિશ્વસાહી થઇ જાય, અને વિદ્યા કે જ્ઞાન પ્રાપ્તિના કશા પ્રયાસ કરનાતું હુમેશને માટે માઠી પાળે. પ્રથમ કવલે મહિ-
 કાની માફક આરભમાજ સામાન્ય વર્ગના જૈન બહુઓ ઉપર પ્રભાણે નિરાશ અને કાપર ન થાય, અને તેમના ઉદ્ધોગ અને ઉત્પાદની બધોત્તેના દિનદિનમતિ અધિકાધિક પ્રકાશીત થતી જાય, તેને માટે હાલ તુરત તો તેમને શુભશતી જેવી માતૃસાધાદ્વારા સાઠી, સહેલી, સરવ અને રૂઠ શૈલીમા ધર્મના ઉત્તમોત્તમ તત્વો સમજાવના, એજ સૌથી સારો રસ્તો છે, એમ અમને સમજાવાથી અમે પ્રસ્તુત ગ્રંથ જેવા લેખો અતુકુળતા પ્રભાણે પ્રસિદ્ધ કરવાનું યોગ્ય ધાર્યું છે.

પ્રસ્તુત ગ્રંથ મુનિ મહારાજ કર્પૂરવિજયજીએ કૃપા કરીને લખી આપ્યો છે તેથી તે પૂજ્ય મુનીશ્રીનો જૈન સહ ઉપર પરમ ઉપકાર થયો છે જૈન શાસનના ઉદ્ધોત અને પ્રચાર માટે ઉક્ત મુનિ મહારાજ ધણી હોમ ધરાવે છે, અને અજ્ઞાનના પકમા કુખ્ય ખાના પામર જૈનો તરફ તેમની પગ્મ કરણ છે,

તે કંઈજાના કંઈકે આ અથનો જન્મ છે. માટે અમે આગા રાખીએ છીએ કે પરમ પુણ્ય મહારાજ કર્પૂરવિજયજીની આ અમૃતરૂપ પ્રસાદીનો આસ્વાદ લઇને સર્વે જૈનો કૃતાર્થ થશે.

જૈન પ્રાચીન કાળમા જે પ્રતિનો અમ મુનિરાજો લેતા હતા, તેવો અમ લેનારા હાલ વીરલાજ સાધુ મહાત્માઓ નજરે પડે છે. તે એક મહા ખેડારક હકીકત છે, જૈન ધર્મના ઉપદેશ માટે હાલના જેવા સલાહ શાન્તિનાળા રાજ્યના સમય કરતાં બીજો કયો વધારે યોગ્ય વખત મળનાનો હતો ? માટે મહારાજ કર્પૂરવિજયજીની માફક અમારા બીજા ઉપદેશક મહાત્મા, મુનિઓ પણ પામર અજ્ઞાન જૈનોના ઉદ્ધારને માટે આવા અથો લખીને પોતાના ગુરૂપણાનું સાર્થક કરશે, અને શાસનનો ઉદ્યોત કરશે એવી આગા છે.

જે જે મુનિરાજોપામે આવા અથોના હસ્ત લેખો હોય, ને જો અમને પ્રસિદ્ધ કરવાને આપવાની તેઓ કૃપા કરશે, તો અમે અતુલકૃણતાએ તે અથો પ્રસિદ્ધિમા ચુકશું.

આ “ જૈન હિતબોધ ” નો અથ કેવો ઉપયોગી, સુબોધક, રહસ્ય પૂર્ણ અને સન્માર્ગ દર્શક છે, તેનું વર્ણન અમારે પ્રસિદ્ધ કર્તા તરીકે કરવું તે કરતા બેહુતર છે કે, તેની યોગ્યતાની કિંમત અમાગ વાચક મિત્રો તેને એકજ વાર વાચીને પોતાની મેળે સહેજ કરી શકશે.

છવટે એટલીજ અભિલાષા છે કે, જો પ્રસ્તુત અથ થોડે ઘણે અથો પણ જીવનની ઉન્નતિના કાર્યમા જૈન બહુઓને સહાયભૂત થશે તો, લેખકનો અને પ્રસિદ્ધ કર્તાનો અમ સદ્ગ્રાધ્યો છે એમ ગણાશે.

આ મથ છપાઈના ખર્ચમા મદદ તરીકે રૂ. ૧૨૫ મેઠ ૨
 તનશી વીરયોરના વિધવા બાઈ મંગમાઈએ તથા રૂ. ૧૦૦ મેઠ
 જાઈચંદ હરખા હા મા ગુલાબચંદ કુવચંદ તથા બેન
 માધી શ્રી ગોધાવીવાળા પાસેથી મળ્યા છે, તે માટે તે
 મને ધન્યવાદ થતે છે. ધર્મ જ્ઞાનની વૃદ્ધિ કરવા માટે આવા
 સદ્મથો પ્રસિદ્ધ કરાવવાની સદ્વૃદ્ધિ થવી, એ પૂર્વના પુન્યનુ
 ચિન્હ છે અને ઇચ્છીએ છીએ કે, ઉકન મેઠ જેના બીજા શ્રી
 માનો અમારી જૈન ઠેઠમા આગળ પડે, અને તેમને હાથે
 આવા અનેકાનેક મથો પ્રસિદ્ધિ પામે. અસ્તુ.

પ્રસિદ્ધ કર્તા

જૈન હિત બોધ.

શ્રી વીર પ્રભુનું નિર્વાણ અને આપણુ કર્ત્તવ્ય

દેવેન્દ્ર, નરેન્દ્ર અને ચોગીન્દ્રને પણ માન્ય ચરમ તીર્થંકર શ્રી વીર પરમાત્માએ ઉત્કૃષ્ટ યોગ બળ તથા તપ બળથી ધા-
તી કર્મનો સ પૂર્ણ ક્ષય કરી અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અ-
નંત ચારિત્ર અને અનંત વીર્યરૂપ અનંત ચતુષ્ઠય સંપ્રાપ્ત કરી—પ્રગટ કરી ત્રિભુવનનાં હિતભાટે દેવ વિનિર્મિત સમનસર-
હના મધ્યમા સુર સ્થાપિત સિંહાસનપર બિરાજમાન થઇ
દ્વાદશ [૧૨] પર્વદા મધ્યે અમૃત સમાન મધુર દેશના જળ વ
ર્ષાવી ભવ્ય સમૂહને પ્રતિ બોધી શ્રી ઇન્દ્રભૂતિ પ્રમુખ ગણધ-
રોને ત્રિપદી આપી, સાધુ, સાધ્વી, આનંદ, અને આનંદારૂપ
ચતુર્વિધ શ્રી સદા (તીર્થ) ની સ્થાપના કરી ત્યારથી ભારત
ભૂમિમા છન શાસન વિશેષે જયવત્ વર્તના માંડ્યું. પ્રભુજના
પવિત્ર ગુણો (અતિશયો) થી સર્વત્ર ગાન્તિ પ્રમરના માડી.
પ્રભુના પરમ પવિત્ર અમૃત વચનો શ્રવણ કરી પ્રાણીઓ કંઈ-
ણા છુદ્ધિ સાથે ઉત્તમ પ્રકારની મૈત્રી, મુદિતા, અને મધ્યસ્થતા
ધારતા થયા. અનિવેક, અનીતિ, અન્યાય કે અસત્યનો માર્ગ
ત્યજી વિવેક પૂર્વક નીતિ, ન્યાય કે સત્ય માર્ગને અરજીયતા
થયા. સાધર્મીઓ પ્રતિ પરમ પ્રમોદ ભાવ ધારતા થયા પ્રતિ-
જ્ઞા કરવામા દક્ષ (શક્ષા) હોઈ અહિત પ્રતિજ્ઞાને પ્રાણની પેરે

પાળના લાગ્યા શીવનેજ ખરૂં ભૂપાલ વ અલકાર, વિવેચ-
 ન ખરા લોચન, અને ગન્ય લાખનેજ ગુપ્ત મદન માનતા
 થયા, ઉત્તમ આચાર અને વિચારમા કુશળ તથા પ્રમાદ રહિત
 થયા સત શુસાણુ જનોના દાસ થયા ગન ગને દિન્દિમોનો
 યથાચોગ્ય નિચાણ કરના લાગ્યા, કપાય તપે દુઃ કરના શ્રી મ
 વેશ લાપિત ઉત્તમ ક્ષમા, માન, આજ્ઞ, અને સતોત્ર
 મેનન કરના લાગ્યા, મધાદિક દુર્ગતસનોનો મર્ગના ત્યાગ કરના
 તત્પર થયા, નિપથ રસને વિપત્તિ લેખના લાગ્યા નિશ્ચિત વૈ-
 રીણી માનના લાગ્યા, અને શ્રી કથાદિ ચિકિત્સાને હુલાહલ ઘેર
 તુલ્ય નિદ્રા લાગ્યા, સ્વકર્મમા પ્રમાદ માનને કદા દુરમન સ
 મ લેખી તેથી વિરમ્યા, સર્વ જીવને આત્મ મમાન લેખી તે
 મણુ ખનણુ સંરક્ષણ કરના તત્પર થયા કોષ જીવે જોગ ન
 થાય તેણુ હિતમિત લાપલ કરના લાગ્યા, પર દ્રવ્ય અને પર
 દારા પ્રતિની પ્રીતિને જલાજલી દેના લાગ્યા પર દ્રવ્યને ધુ
 ણના વેશ વા લોહનત્ત નિર્માદ્ય ગણવા લાગ્યા અને પર દારા
 ને કાળા ના પાળી સમ ગણી, તેનાથી દુરજ રહેના લાગ્યા, શ્રી
 સર્વજ્ઞ પ્રભુની આજ્ઞાને ચેષાનત્ત મસ્તકપર ધરના લાગ્યા અ
 ર્થને અનર્થ મુનક જાળી તેના સખ્ત ક્ષેત્રાદિમા થયા અવસર
 વિવેચી વ્યય કરના લાગ્યા દીન દુષ્ટી જનોની લીક લામ-
 વા તત્પર થયા સીલતા સન સાવર્મી લાઈએને ભક્તિભરથી ઉ-
 દ્ધરના તન મન અને ધનનો સદુપયોગ આ રવા લાગ્યા સ્વ-
 માવર્મી જનોની ઉન્નતિ થનામા પોતાનીજ ઉન્નતિ માનવા
 લાગ્યા સનસાવર્મી ભાઈઓની ન્યૂનતા ગહન થઈ નહિ ગ-
 વાથી તેમને સન ખસાખર કરવા ખનતી કોશીંગ કરના લાગ્યા.

તેમજ અસાધર્મી લાજોની અધિકતા દેખી અતરથી રાજ
 પણ થના લાગ્યા. રાગ દ્વેષનો નિવેકથી જય કરના, શ્રી વીતરા-
 ગની આક્ષાત શાન્ત રસદાયી, શાન્ત રસમય મોહન મુદ્રાની
 તથા સિદ્ધાત [આગમ] વાણીની પરમ ભક્તિ જાનથી સેના
 ઉપાસના કરના લાગ્યા. કલેશ—કલહને તો અલગથી—દારિદ્ર્ય
 મદિર જાણી, મર્યા પારિહરના લાવા. આજ—અધ્યાખ્યાનનું
 પૈશુન્ય—આડીયાપણાને તથા પન્પન્નાદ—અનર્જુનાદ જોવાને
 પરમ અન્યાયરૂપ જાણી, તેમનાવી સર્વથા નિમુખ થનાજ યત્ન
 વાન થયા. સુખ સમયે વા દુઃખ સમયે મમલાવધી પવિત્ર
 નિયમ ધુગને અડગ રીતે ધારી, સ્વજ્ઞેનતા સાર્વક કરના લાગ્યા.
 માયા મૃપા—જોલણુ નાઈ અને કંઠુ કાઈ, તેને તો વધારેલા
 વિષ જેવું જ લેખી પ્રયત્નથી પારિહરના લાગ્યા તેમજ મિથ્યાત્વ-
 ને તો પરમ ગદ્ય, પરમ રોગ, તેમજ પરમ ઝેર જેવું જાણી,
 તેનો સ્પર્શ પણ નહિ કળતા આવી અતિ કલ્યાણકર ઉમદા
 નીતિને અવલંબીને મુશ્કાતક વર્ગ વર્તેતો, અને મુસાધુ વર્ગ
 તો મહા વૃતોરૂપ મહા પ્રતિજ્ઞાઓને સદ્વિવેકથી અનુલુ ડરી,
 સિદ્ધ કીરોરની પેરે બહાદુરીની પાળી સર્વજ્ઞ પુત્રનું ઉત્તમ
 ધીરજ માર્ગક કરતા, મંડરી વહાણની પેરે આ સસાગ સમુદ્રને
 સંગળાની પોને તરતા અને અઆશ્રિત સાધુ અને શ્રાવક વર્ગ
 ને પણ સુખેથી તારી રાજતા. પરોપકારને પોતાના પવિત્ર રના
 યૌરૂપજ ગણતા.

આવી પરમ ઉદાર ગર્વજ્ઞ નીતિનું અમ્યક્ સેવન કરતા—સા-
 ધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને આનિકાઉપ જગમતીર્થ રસમાગમ-
 આ આનતા ભવ્ય જીવોને સદુપદેશ જળથી મિચી પાનના

કરી, શ્રી જિન સાસનની ચોસા—મહાત્મ્ય વધારી શાસન—પ્ર
ભાનનારૂપ પરમ લાભને પામતા આ સર્વ પ્રજાવ ધર્મ ચક્ર-
ર્તી શ્રી છનેચર દેવતાજ ગણાય છે અનુક્રમે પ્રભુ પૃથ્વી તળ
પર પ્રતિબિંબ રહિત વિચરી, અને ભવ્ય સત્તોનો ઉદ્ધાર કરી,
સ્વ—અનરોપ અધાતી કર્મોનો સર્વથા દાય કરી, પચમ ગતિને
પ્રાપ્ત થયા અક્ષય, અનંત, અવ્યાખ્યા અને અપુનર્લય શિવ
મ પદાને વર્ધા.

પરમ સિદ્ધ નિન્દન થઈ લોકાંતર કરીતિ બહુ, પરમ નિવૃત્તિ
સુખ પામ્યા, આનંદ નામ નિર્માણ કલ્યાણકે કહેવાય છે. જ્યાં
ચરમ તીર્થંકર શ્રી વીરપદ્મમાતમા નિર્માણ થયા, ત્યારે અવિતાસ-
ન કેનેન્દ્રાદિકોએ આવી સ્વ સ્વ ઉચિત કૃત્ય કરી, ભાવ ઉદ્યો-
ત ભગવતનો વિરહ થવાની દ્રવ્ય ઉદ્યોત કર્યો, દિવાળી પ્રક-
ટી, ત્યારથી લોકમાં પણ સર્વ મંગલનું દિવાળી પર્વ શુદ્ધ—પ્ર
સિદ્ધ થયું. પ્રભુએ અતે સોળ પ્રહર પ્રમાણ ભવ્ય પ્રાણીઓ-
ને અખડ દેશના દીધી હતી, જેમાં પુણ્ય, પાપ ફળ વિપાકરૂ
સ્વરૂપ પ્રતિપાન કર્યું હતું, બીજા પણ આજ પુણ્યા અનેક
અપરનો કહી, પ્રભુ સર્વ જન્મ મરણના બન્ધનોને સર્વથા
છરી સર્વોત્કૃષ્ટ મોક્ષ સુખ પામ્યા તેવા ઉત્તમ સુખ પામના ઉ-
ત્કૃષ્ટ જ્ઞાતી જે ભવ્ય પ્રાણીઓ દીવાળી પર્વે હક, અક્રમા-
દિ તપ કરી વિધિવત શ્રી વીર પ્રભુનું ધ્યાન કરે છે, તેઓ
પણ પરિણામ નિશુદ્ધિથી ભાવ હજીનો અત કરી શ્રી ગૌતમ
સ્વામીની જેને નિર્મળ અવનસાયયોએ શુદ્ધ ધ્યાનનો મહા
લાભ પામી, સર્વ ધાતી કર્મોનો દાય કરી, કેવળ જ્ઞાન પામી,
પરમ મહોદય—મોક્ષપદને વરે છે શ્રી ગૌતમ સ્વામીના પવિ

ત્ર દ્રષ્ટાંતથીજ સિદ્ધ થાય છે કે, અતે પ્રાણી માત્રને સ્વશ્રેય સાધના સદ્વિવેક ધાર્યા વિના છુટકો નથીજ છતી સામગ્રી પામીને જે લાભ્ય સત્વો સદ્વિવેક ધારી તેનો યથાચોખ્ખ લાભ લે છે, તેમનો તો અનતા સફળ છે, પરંતુ જે મોહ મુઠ માનવો આવી દુર્લભ સામગ્રી પામીને પણ તેને એજે ગુમાવે છે, તે પામર પ્રાણીઓને પાછળથી અવશ્ય પસ્તાવું પડે છે.

એમ સમજીને શાણા માણસોએ સદ્વિવેક સજના અને અવિવેક ત્યજવા બનતો પ્રયત્ન કરવો ઉપયુક્ત છે સર્વજ્ઞ વીતરાગ વીર પરમાત્માના આપણે સર્વે સેવક કહેવાતા છતાં આપણા પરમ ઉપકારી પિતા સમાન મહાવીર સ્વામીની પવિત્ર આજ્ઞા-મર્લાદા લોપી સ્વચ્છદપણુ આદરી આપણી મોજ મુજબ સન્માર્ગ તથા ઉન્માર્ગ સેવીએ, તે શુ આપણને એણુ શરમાવનાર છે ? સ્વ સહોદર કરતા અધિક પ્રેમપાત્ર આપણા સાધર્મીઓ સાથે ભેદ ભાન રાખી કુસંપ કરીએ, તે શુ એણુ લજ્જાસ્પદ છે ? સ્વ સાધર્મી ભાઈઓની સાથેની શ્રી સર્વજ્ઞ ઠથિત સાધર્મી વાતસલ્યની ઉત્તમ નીતિ રીતિને તથા, સ્વચ્છદપણુ સત સુસાધુ જનો ધિક્કારી કાઢે, તેવી કંઠગી નીતિ આદરી મહોન્મત્તપણુ હિત વચનરૂપ અકુશને પણ ન ગણીએ, એ કેવુ નિન્દાપાત્ર તથા દુઃખજનક ગણાય ? દ્રવ્ય અને ભાનથી સીદ્ધાતા સાધર્મી ભાઈઓને સ્વશક્તિ અનુસાર સહાય આપનાની પોતાની પવિત્ર ફરજ વિસ્મૃત કરી, તેમના દ્વેષભેદક દુઃખ સામા દગમગ લોવા કરી, અનેક ઉઘાઉ ખર્ચોમા પૈસાનો ગેર-ઉપયોગ કરી, ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ સીદ્ધાતા સાધર્મીઓને સગીન આશ્રય આપનામા ભાગ લેનાની ખત્રી તકે નબળા

બહાનાં કાઢી અનણુ મુખ કરતુ, તે કેતુ લઘ્વસ્પંદ તથા હાસ્યજનક છે ? બહેના કહેનાઈ લાડી, વાડી અને ગાડીની ખાતર અનર્ગળ ધનનો વ્યય કરતા નહિ હરતા મદર્મ ક્ષેત્રમાં શુભ પરિણામથી નિસ્વાર્થપણે સ્વદ્રવ્યનો સદુપયોગ કરતા સકોચ કરનાર વિવેક વિજળ જનોને કેની ઉપમા આપવી, તે વિચારના જેવું છે ? અલગત પરસ્પર સાધન રૂપા પશ્ચાત પડનારા, કોઈ શુભ ઉપમાને તો લાયક થઈ ગઈજ નહિ. આ કરતા પણ વધારે શોકજનક તો એ છે કે, ધર્મની ખાખત તેમને તપ્તનપુ જેવી લાગે છે, અને માત્ર પાતની ખાતર પોતાના સર્વસ્વને ચાહોમ કરના તૈયાર થાય છે. આના સ્વચ્છેદી જનોનું અસ્તિત્વ જગતમાં કેવળ સ્મારજ્ઞાતજ મનાય છે. પ્રાપ્ત થયેલી લક્ષ્મી અને આના વિવેક નિકળેના ત્યારે ત્યામ કરી જતી રહે છે, ત્યારે તે અણ જનો આજ યોગીને રહે છે, અને સ્વચ્છેદ.પણે આવનાના પ્રાયશ્ચિત્ત તરીકે પશ્ચાતાપ કરતા ખાડીનું આયુષ્ય પૂરું કરી, યમના અનિથી થાય છે. સ્વચ્છેદ.પણના સાચા ફળની પરિક્ષા તો ત્યાજ થાય છે. શુદ્ધિમળ પ્રાપ્ત થતા તેનો સદુપયોગ નહિ કરતા, ગેરઉપયોગ કરનારના તેનાજ હાથ થાય છે. તત્વાત્વનો નિચાર કરી અત્યંત ત્યજ, તાત્ર મહુષ્ય કરતુ, એજ અક્કલમદ પુરુષોનું સાર્વક્ય છે. છતાં અનેક કુતર્ક, છગ, પ્રપંચ સ્ત્રી, મુગ્ધ સોળા છોરાને વાગ્જન કે મોહનજનમાં પાડી, સ્વપને અનર્થ ઉપજાવતા, અનેક દુનિયાગી જનોને આપણે પ્રત્યક્ષ દ્રષ્ટીએ બોધે છીએ આના અનાથાર યા દુરાચારને સેનનારની શુદ્ધિજ તેમના પોતાના અને પરના દ્રવ્ય અને જ્ઞાન પ્રાણ હરતા બારે સમરૂપજ થાય છે, તેવી નીચ

શુદ્ધિ ધરનાથી સ્વ પન્ને અનેકમ અધોગતિનુજ કાન્જ બને છે. હતા દુર્જનો પોતાનો દુર્જન સ્વભાવ ત્યજતા નથી, એ પ્રત્યક્ષ મહા હાનીકારક છે

આમ મમલ સ્વભાવનો સદ્બુદ્ધિનો બનતો સદુપયોગ કરવા શક્તિ નથી. શુભાશય સ્વભાવનો દુર્જનોની પેરે જ્ઞાપિ નિર્દય પશ્ચિમ ધાત્રી જીવ હિસા કરતા નથી, અસત્ય બોલતા નથી, પર દ્રવ્ય હરતા નથી, પર દાગ રોનતા નથી, મહા મૂર્છા ધરતા નથી, સર્વજ્ઞ પુત્રોની રૂડી હિત શિક્ષા પામી, પરભવથી હરી પાપનો પશ્ચિમ કરે છે. ક્રોધ, માન, માયા, અને લોભરૂપી ચક્રાવ ચોકડીનો મગ કરના ચાહતા નથી, ક્રોધ કપાયના તાપને ચક્રાવ ક્રોધાં શિતલ, મમતા રસથી ગાત કરે છે. જાતિ મદ, કુળ મદ, બળ મદ, તપ મદ, શુદ્ધિ મદ, રૂપ મદ, લાભ મદ, અને ઐશ્વર્ય મદરૂપ આઠ ઉન્નત ગિખરચુક્ર માનરૂપી દુર્ધર્મ પર બને મુદ્દતારૂપ વજનડે બેઠી નાખે છે, માયારૂપી સાપજના ઝેરને ઋણરૂપે જા ગુલી મત્રના યોગે ટાળી શકે છે, અને લોભરૂપી અગાવ હરીઆને મતોય અગસ્તિની સત્સાહાયવી ચોપી નાખે છે, રાગ અને દ્વેષને કટ્ટા શત્રુ બેવા સમજીને તેમનો વિધાય કરતા નથી, અર્વાચ સમાગના ક્ષણિક પાપોપર રાગ કે દ્વેષ કરતા નથી, કલહને સ્વપન્ના કલેગતુ કાન્જ જાણીને સર્વથા ત્યજે છે પરને મિથ્યા આજ દેવ, રહસ્ય ભેદ દરેવો, (ચાત્રી ખાવી) તથા પગ નિન્દા કરનાના અભાવને કર્મ ચંગલ સમાન સમજી સર્વથા છડે છે, મુખ દુખ સામથી સમયે સમભાવ મળી હર્ષ નિપા કળા નથી, માયા મૂયાને હલાહલ વિષ દેવ જાણે છે, તેમજ મિથ્યાન્વને સર્વ પાપનુ મુખ લેખી-

ને તેનો સન્ન લગાર યજ્ઞ કરતા નથી. આમ સહજ પાપ નિ
 વૃત્તિ પૂર્વક ધર્મ વૃત્તિ ધાન્વાધી સજ્જનો રૂઝ જન્મ સદૃશ કરે
 છે પાપ કર્મમા રાયવાધી દુષ્ટ વાસના વિરમ્યા વિના આવી
 ઉત્તમ, શુદ્ધ ઉદાત્ત જ્ઞાનના પ્રગટ થતીજ નથી. સજ્જન રૂઝ
 જ્ઞાન હસ સમાન છે, અને દુર્ગ્ગ્ગ રૂઝજ્ઞાન મુકર (ભુક) સ
 માન છે, સાધુ, સાધવી, આવક, આવિકા સર્વે સર્વજ્ઞ પ્રજ્ઞ શ્રી
 વીર પરમાત્માના સેવક હોવાથી તે પરોપકારી પરમાત્માની
 પ્રજ્ઞરૂપ ગણાય છે અલગત પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞા સુજ્ઞ
 વર્તવાના કામી મુસાધુ જનો પ્રજ્ઞુલના વડીલ પુત્રો કહેવાય
 છે. અને મદ્ધા રીવ આરકો પ્રજ્ઞુલના લપુનદન (નાના પુત્ર)
 કહેવાય છે. આર્યા ચક્રનગાના, મુગાવતી વિગેરે મહા સતી
 જ્ઞાની પેરે પરમ વિનયભાવ પૂર્વક પવિત્ર મહાત્માને પાળવા
 તપર મુસાધી સમૂહ પ્રજ્ઞુલની મોટી પુત્રીઓ, અને શુવ
 સાધિકની પેરે મુમદ્ધા ધારી આવિકાઓ નાની પુત્રીઓ
 ગણાય છે

આ ઉપરથી એકજ પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞાતુ પાલન
 કરનાર સાધુ, સાધવી અને આવક આવિકા રૂઝ પેરે પરસ્પર કેવો
 ધારો સળધ રજો છે, તે રૂપરૂપ દેખાડ આરે છે. સસારિક સ-
 ળધ કરતા આ ધર્મ સળધ કેવો બધો પવિત્ર અને કિમતી
 છે, તે સમજવા જેવું છે, સસાર ચક્રમા કર્મ વશ વર્તી કરતા
 માતા, પિતા, પુત્ર, કલત્રાદિ સળધો જેવા મુલલ છે, તેવા
 પૂર્વોક્ત ધર્મ સળધો મુવલ નથી, કિન્તુ દુર્લભજ છે છતા
 કોઈકજ મુલલ બોધી ભાગ્યશાળી ભલ્યો ભગવાનમા અતિ
 દુર્લભ ધર્મ સળધ પામી, મ્વસાધર્મો ભાગ્યો અને બહેનો

પ્રતિ ખરો વાતસલ્યભાન ધરાવે છે. સ્વ સાધર્મી ભાષ્યો અને બ-
હેનોના ગુણ રત્નોની ઉમદા કિમ્મત તેઓજ આટી ગડે છે. સી-
દાતા, આનર્મિઓના દુ ખની દાઝ તેમનાજ દીવમા વસે છે. સ્વ
સાધર્મીઓના દુ ખ જોઈ, આના ભાગ્યગાળીઓનેજ કમકમાટી
છૂટે છે. યદ્યા ગતિ તન, મન અને વચનરૂં સ્વાર્થ લોગ આ
પી સ્વ સાધર્મીઓની સાચી મેના પદ્મ આના ભાગ્યગાળી-
ઓજ બજાવે છે ઉત્તમ પ્રજાની ધર્મની તાલીમ (કેળવણી)
આપી તેમને ધર્મ મન્થુષ, અને વ્યવહારિક કેળવણી આપી,
વ્યવહાર કુશળ કહે છે, જેવી તેઓ ઉલ્લસ લોકમા મુખી થાય
ઠે, સાચો સાધર્મી સબધ સમજ્યા નિના આવી પગેપકાગ
વૃત્તિ કેમ જાગી ગડે વાડ ? આવા ગુણરાય મજાનો શુ ક-
દાપિ સ્વ સાધર્મીઓથી ભેદ ભાન ગણે ખગ ? તેઓનું અતુ-
લ્ય દુ ખ રૂખી શુ નિગકપત્તે સ્વચ્છ દી મોજ મજા માણે
ખરા ? અથવા સ્વ પરના એવનો અતિ ઉત્તમ માર્ગ મુકીને,
મિથ્યા માન પાનની લખતુટમાં પડે ખગ ? અરે ! સ્વ પરના
ઉદ્ધારનો એટ માર્ગ મમજી મુજ કુલીન પુરુષો કદાપિ પણ અન-
ર્થર ઉન્માર્ગ પકડેજ કેમ ? તેના ગાળા મજાનો સારી રીતે
સમજે છે કે, જ્ઞાની પુરુષો આપણા નિ સ્વાર્થ મિત્ર-બધુ છે,
તેઓ કેવળ પરમાર્થ દાવેજ આપણને હિત માર્ગ બતાવે છે,
તો તેવા મહાત્મા પુરુષોની હિત ગિજ્ઞાનો અનાન કડી સ્વચ્છંદ
વૃત્તિ ભજવી એ કેવળ ઉન્માદરૂપજ છે તે તો અમૃતનો કુપો
ઢાળી નાંખી, વિપનો કુપો ભરી લેના જેવું છે, સોનાના થા-
ળમા ધૂળ ભરવા જેવું છે, ચિન્તામણિ ગતને કાગડાને ઉજાડવામા
ફેલી રવા ખરાબર છે, કલ્પવૃક્ષને કુહાડાથી કાપી ત્યાં આકડો

વાનના લેણ છે, ગજ વેચી ગર્ધન લેના લેણ છે, મથુર તાગવા સમર્થ નાનને મુકી પથ્થરને પકડવા લેણ છે, સૂના દાનાની ખાતર નવમરો મોતીના હાર તોડી નાખવા લેણ છે, ખાંટીની ખાતર મહેલ પાડવા બરોબર છે, નેમજ એક ફૂલ (પાટીઆ) ની ખાતર હાર સમુદ્રમાં પ્રવહણ બાગવા લેણ છે જે કૃષ્ણદિ જનો રવચ્છંદપણે ચાલી સર્વજ્ઞ દર્શિત સાથ માર્ગને લોપી ઉ-
ન્માર્ગ મહુલ કરે છે, તેવા નરક નાશન લોકો સજ્જન વર્ગમાં દ્વાસી પાત્ર તથા નિન્દા પાત્ર થાય છે, એકલુજ નહિ કિન્તુ વિવિધ કષાધને વશ પડી કરેલા દુષ્ટત્યોના યોગે બનાતગ્માં નરક નિગોઠાદિ મહા દુ ખના બાગી થાય છે, એમ સમજી સન્મનો પન્બાવથી રી, રવચ્છંદપણ તથા સર્વજ્ઞ પરમાત્માએ પ્રદર્શિત સાથ માર્ગને રવીકારી નિર્ભયપણે તેજુજ સેવન કરે છે, તે અતે તે મહાવ્રજાઓ દુ ખોદધિના પાર પામી અક્ષય મુખ સ-
પતિ રવાધીન કરી શકે છે એવા અનેક દ્રષ્ટાંતો આપણે આ-
ગમોથી સાક્ષગી આપણ સર્વર્થપણ માર્ગક કરવાતેરા મહાશ યોના સન્ચરિત્ર અમૃતનુ પાન કરી રવ કર્તવ્ય સમજી રવ પર એમ સાધના મર્મ કાયરતા પરદગી ત્રિકરણ મુદ્ધિથી સદુદ્યમ ક-
રવો થઈ છે હતિ રામ

આપણું કર્તવ્ય શું છે ?

અહો લલ્ય સલો ! અલપિ પરમ પૂજ્ય પિતા રથાનીય શ્રી વીર મગ્ધમાના પતિન પગને ચાલી, આપણે બહુ કરવાનું છે આપણી મલી ન્યૂનતા (આમીઓ) દૂર કરવાની છે, તે સર્વ એકી સાથે પુષ્ટ આપ બન-નિમિત્ત કારણો વિના બની શકે ન-

હિ, તોપણ શ્રી વીર પ્રભુની પવિત્ર આજ્ઞાને અક્ષરશઃ અમુસ-
રી જગજ્જયનતા છન શામનની શોભા વધારનારા વૃદ્ધ આ-
ચાર્યોદિ મહા પુરુષોના પગલે યથાશક્તિ ચાલી, આપણે આપ-
ણી માટી માટી ખામીઓ સમજી સમજીને અવશ્ય દૂર કરવી
જોઈએ.

પ્રિય ભાઈઓ અને બહેનો ! પ્રથમ તો આપણા સર્વજ્ઞ
વીતરાગ પરમાત્મા, અમૃત જેવી મધુરી વાણીથી આપણને
જ્ઞાને માટે બોધ આપે છે, તેજ આપણામાનો બહોળો ભાગ
ભાગ્યેજ જાણતો હશે. આપ સર્વે એમ તો જાણતા હશે કે,
સમ્યક્ જ્ઞાન (જાણપણ) વિનાની ક્રિયા આચાર્યી ગણાય છે.
તેમજ સમ્યક્ જ્ઞાન પૂર્વક કરાતી ઉચિત ક્રિયા શુભ ફળદાયી
થાય છે, છતાં આપણે આપણા આવશ્યક કૃત્યોનું પ્રયોજન શુ
છે, તેટલું પણ જાણના જેટલો શ્રમ લઈએ નહિ, એ કેટલું
બધું શોચનીય અને લજ્જાસ્પદ છે ? આપણે આપણા ઇષ્ટદેવ,
શુર, ધર્મ કે ધર્મી ભાઈઓ અને બહેનોની ભક્તિ શા માટે
કરનાની છે ? હિંસા, અસત્ય, અદત્ત, અધ્રુષ્ઠ, અને પરિવ્રજ-
રૂપ પરાશરનો રોષ શા માટે કરવાનો છે ? ક્રોધોદિ ચાર ક-
પાયનો ત્યાગ શા માટે કરવાનો છે ? પાપે ઇન્દ્રિયો તથા મનનું
હમન શા માટે કરવાનું છે ? દાન, શીલ, તપ, જ્ઞાનના, વૈરાગ્ય
અને સૌજન્યોદિ સદ્ગુણોનું સેવન આપણે શા માટે કરવાનું છે ?
આ સર્વે જાગ્યે તો સર્વ ધર્મી સમ્યક્ જ્ઞાન મેળવવું કેટલું બધું
આવશ્યક છે ? તે તે ધર્મ ક્રિયા સર્વ ધર્મી યથાર્થ જ્ઞાન પૂર્વક વિવેકી
સદ્વર્તનથી આપણે કેટલો બધો ઉમદા લાભ મેળવી શકીએ વાર ?
અરે ! તે તે પવિત્ર સર્વજ્ઞ પરમાત્મા પ્રણીત ધર્મ ક્રિયા કરતાં

પાવના જેવું છે, ગજ વેચી ગર્ધન લેના જેવું છે, મધુદ્ર તારના
 સમર્થ નાનને મુકી પથ્થરને પકડવા જેવું છે, સૂત્રના દોરાની
 ખાતર નનમરો મોતીના હાર તોડી નાખના જેવું છે, ખીટીની
 ખાતર મહેલ પાડના બરોમ છે, તેમજ એક ફૂલ (પાટીઆ)
 ની ખાતર લગ્ન સમુદ્રમાં પ્રવહણ લાગના જેવું છે. જે કુશુદિ
 જનો સ્વચ્છ હપલે ચાલી સર્વેશ દર્શિત સત્ય માર્ગને લોખી ઉ
 નમાર્ગ મહુલ કરે છે, તેના નદર નાદાન લોકો મજાન વર્ગમાં
 હાસી પાત્ર તથા નિન્દા પાત્ર થાય છે, એવું જ નહિ કિન્તુ
 વિષય દયાયને વરા પડી કરેલા દુષ્ટ્યોના ચોર લવાતરમાં નરક
 નિગોહાદિ મહા દુખના લાગી થાય છે, એમ સમજી સજાનો
 પરભવથી ડરી, સ્વચ્છ હપલ તથા સર્વેશ પરમાત્માએ પ્રદર્શિત
 સત્ય માર્ગને સ્વીકારી નિર્ભયપણે તેનું જ સેવન કરે છે, તો
 અતે તે મહાતુલાયો દુખો.ધિનો પાર પામી અક્ષય મુખ સ-
 પતિ સ્વાધીન કરી શકે છે એના અનેક દ્રષ્ટાંતો આપણે આ-
 ગમોથી સાક્ષી આપણ સર્વેષ્ઠ માર્ગ કરવા તેના મહારા
 યોના સચ્ચરિત્ર અમૃતનું પાન કરી સર્વ કર્તવ્ય સમજી સ્વ પર
 એય સાધવા સર્વ કાપરતા પરહુગી ત્રિમુલ શુદ્ધિથી સદુદ્યમ ક-
 ર્યો છો છે એતિ શમ

આપણુ કર્તવ્ય શું છે ?

અહો! જીવ્ય સત્વો ! અથપિ પરમ પૂજ્ય પિતા સ્થાનીય
 સો વીર પરમાત્માના પવિત્ર પગલે ચાલી, આપણે બહુ કરવાનું
 છે આપણી ધણી ન્યૂનતા (ખામીઓ) દૂર કરવાની છે, તે સર્વ
 એકી સાથે પુણ્ય આવબન-નિમિત્ત કારણો વિના બની શકે ન

હિ, તોપણ શ્રી વીર પ્રભુની પવિત્ર આજ્ઞાને અંકુશ અમુસ-
ગી જગજ્યવતા છત્ર શામનની ચોલા વધારનારા વૃદ્ધ આ-
ચાર્યાદિ મહા પુરુષોના પગલે યથાગતિ ચાલી, આપણે આપ-
ણી માટી માટી ખામીઓ સમજી સમજીને અત્રશ્ચ દૂર કરવી
જોઈએ.

પ્રિય ભાઈઓ અને બહેનો! પ્રથમ તો આપણા સર્વજ્ઞ
વીતરાગ પરમાત્મા, અમૃત જેવી મધુરી વાણીથી આપણને
જ્ઞાને માટે બોધ આપે છે, તેજ આપણામાનો બહોળો ભાગ
ભાગ્યેજ જાણતો હશે. આપ સર્વે એમ તો જાણતા હશે કે,
સમ્યક્ જ્ઞાન (જાહુપણ) વિનાની ક્રિયા આવર્ણી ગણાય છે,
તેમજ સમ્યક્ જ્ઞાન પૂર્વક કરાતી ઉચિત ક્રિયા શુભ ફળદાયી
થાય છે, છતાં આપણે આપણા આવશ્યક કૃત્યોનું પ્રયોજન શું
છે, તેટલું પણ જાણના જેટલો શ્રમ લઈએ નહિ, એ કેટલું
બહુ ગોચનીય અને લજ્જાસ્પદ ? આપણે આપણા ઇષ્ટદેવ,
શુર, ધર્મ કે ધર્મી ભાઈઓ અને બહેનોની ભક્તિ શા માટે
કરવાની છે ? હિંસા, અસત્ય, અદત્ત, અગ્રહ, અને પરિશુદ્ધ-
રૂપ પચાશ્રનનો શોધ શા માટે કરવાનો છે ? ક્રોધાદિ ચાર ક-
પાયનો ત્યાગ શા માટે કરવાનો છે ? પાચે ઇન્દ્રિયો તથા મનનું
દમન શા માટે કરવાનું છે ? દાન, શીલ, તપ, ભાવના, વૈરાગ્ય
અને મૌન્યાદિ સંયુક્તોનું મેનન આપણે શા માટે કરવાનું છે ?
આ સર્વે બાબતો સંબંધી સમ્યક્ જ્ઞાન મેળવવું કેટલું બહુ
આવશ્યક છે ? તે તે ધર્મ ક્રિયા સંબંધી યથાર્થ જ્ઞાન પૂર્વક વિવેકી
સદ્વર્તનથી આપણે દેવો બધો ઉમદા લાભ મેળવી શકીએ વાર ?
એ ! તે તે પવિત્ર સર્વજ્ઞ પરમાત્મા પ્રણીત ધર્મ ક્રિયા કરતાં

આપણને કેટલી બધી લહેજત-મિમાસ ઉપજે ? તે તો ખાન
 અનુભવ ગમ્યજ હોવાથી વર્ણવી શકાય નહિ. પવિત્ર ધર્મ
 સખ થી મર્મ સત્ક્રિયા કરવાનો તથા અનાદિ સ્વચ્છદ્વયે મર્મ
 વિરૂદ્ધ કરાતી સર્વ અસત્ ક્રિયા ત્યાજવાનો મૂળ હેતુ નિરપ
 વાસના ત્યજી નિષ્કાષણ શુદ્ધ આત્મ સ્વભાવ પ્રકટ કરવા આ
 મધ્યા અતરંગ શત્રુભૂત રાગ, દ્વેષ અને મોહાદિ મહા દોષો દૂર
 કરવાનો છે. આપણે મમજી નખવું ભોમ્યે કે, એકતા રાગ
 અને દ્વેષ, મોહના નદન છતાં આપણી મુગ્ધતા-અજ્ઞાનથી શ્રી
 હરરાજના ભેર-રડે આપણને જન જનમાં સતાવે છે, તોપણ
 તત્વથી તેમને મિનની પેર સેવીએ છીએ. ગગ, દ્વેષ એકવા
 જાતને નજવા સમર્થ છે, તો મોહ સહિત તેમની તો શીજ
 વાન કરી ? જ્ઞાની પુરૂષો તે રહેને મહા શત્રુભૂત કહે છે.
 ભવ જનમાં ખનિન ધર્મની સમર્થ સદ્વાય નિનાના અશબ્દ—
 અનાથ માછીઓને બહુ બહુ પ્રમાદે સતાપનારા તે ત્રણેનો
 સગાર પણ વિદ્યાસ નહિ કરના-તેમનાથી ચતતા રહેવા જ્ઞાની
 પુરૂષો આપણને નિ સ્વાર્થપણે સમજાવે છે, છતાં મુગ્ધતાવડે
 તેવા હિત ઉપદેશની ઉપેક્ષા-અનાદર કરી, સ્વચ્છદ્વયે આપણ
 ઉજા દોષોનેજ પોષી તેમનીજ પુટિ કરીએ છીએ, એ દેવ
 અવચિત-નિરૂદ્ધ નર્તન છે ? આખા અનાદિ અતરંગ કદા
 શત્રુઓનું અરોપિશ પોષણ કરતા-તેમની ઇન્દ્રિયા-આગા અતુ
 સાર નર્તન અને તેમનોજ નિધામ કરતા આપણને ક્ષેમ કેન
 સમયે ? અપ્રગટ રાગાદિ દુરમનોને દૂર કરના શ્રી જીનેયજ
 ભગવતે સર્વજ સર્વિજ સત્ક્રિયામાં પ્રીતિ પૂર્વક પ્રવર્તના નિર્દેશ
 કર્યા [ફરમાવ્યા-] છતાં આપણે બહુધા સત્ક્રિયાનું સ્વચ્છદ્વ

પ્રયોજનાદિ સમ્યક્ (ખરાબર) નહિ મનાઈ સર્વસં મુ-
ચિત સત્ક્રિયાને નિવેક પૂર્વક પ્રીતિથી અને સ્થિરતાથી ખેદ
રહિત સેવવાને બદલે બહુધા અસ્થિ-અસ્થિરતાદિની સેવીએ
છીએ, એ કેવું અસમજસ-અજ્ઞાન કૃત્ય છે ? શ્રીજીનેશ્વર-
ગગ, દ્વેષ અને ગ્રોહ મહા મદલના સંસ્થા નિજેતા, જગત પ્ર-
ભુની પ્રસન્નતા પૂર્વક સ્થિરતા લાવી પૂર્ણ પ્રતિભિધી પૂજા અર્ચ-
ના કરનાર પૂજક પોતેજ પૂજ્ય પદને પામે, પણ એથી વિરુદ્ધ
વર્તનાર ન પામી શકે. અરે ! પત્થ અભિગમ સાચવી, વિવેક
પૂર્વક વિકથા વર્જી પાથે ઇદ્રિઓનો નિમજ્જ કરી, પૂર્વોક્ત રાગ
દ્વેષાદિરૂપ અજ્ઞાન ચોક્કીને ત્યજી, ઉત્તમ ગિય સતોપ ધારી,
નિધિ પૂર્વક પ્રભુ ભક્તિ રસિક જનો, જે શાત રસતુ પાન કરી
સર્વ ભન તાપ હરે છે, તેનું ભાન પણ ભૂલા ભમનારા મુગ્ધ
જનોને વ્યાપી હોય ? શ્રી સદ્ગુર-કહેણી અને રહેણીને પૂજી
પાળવામા પ્રમાદ રહિત સત-મુસાધુ જનોની પવિત્ર ચરણ
સેનામા અભિમુખ થઈ, રસિક મુવિનીત શિષ્ય વૃદ્ધ ભ્રમર
ગગની પેઠે જે મુગધ-પગ્મિણ છુટ છે, તેનો ખ્યાલ પણ સદ્-
ગુરૂ મેં ના નિમુખ-અનિનીત શિષ્ય સમૂહને ક્યાંથી આવે ?

શ્રી સિદ્ધાન્ત—સર્વસં વીતગગ પ્રણીત હોવાથી સદ્વિવેકી
સમજનોનરે સપૂર્ણ શ્રદ્ધાની ગ્રાહી હોઈ, તેમજ પૂરોપર વિરોધ
રૂપ વર્જિત હોઈ, સર્વ સમ્મત આગમ રહસ્યરૂપ મકરંદનું
યથેષ્ટ શ્રી સદ્ગુરૂની સમ્યક્ સેવા ભક્તિ પૂર્વક પાન કરનારા
મહુકર સદૃશ મુનિગણ—સમૂહ જેવી લહેજત—મીઠાશ ઝેળવી
ગકે તેના અનતમે અશે પણ શુ અમૃત રસ આવી
શકે ? નહિજ છતા સદ્ભામ્ય યોગે સાપરેલી સદ્બુદ્ધિવર હ-

કત અમૃતરસે ચાખવા પચ પ્રમાદ નરા વર્તી જે મદલાગ્યો
 ચુકે છે, યાનત બુદ્ધિનો અનયો ઉપયોગ કરે છે, તેના જડ લ-
 રતો સ્વછંદપણે કેટલું બધું ગુમાવે છે, તે કહી શકાતું નથી.
 શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રણીત સિદ્ધાંત પ્રમાણે આક્ષરશઃ વર્તનાની આપણી
 અતિ પવિત્ર ફરજ ભૂધી જઈ ઉતર્યો પરિત્ર આગમોની આશાતના
 થાય, ત્યાં સુધી આપણા અક્ષ લાઇઓ ઉપેક્ષા કરે છે, તે બ-
 હુજ અનુચિત છે. શ્રી સર્વજ્ઞ લાપિત સિદ્ધાંતો નિષ્પક્ષપાતપણે
 જગત માત્રને હિતકારી હોનાથી તેમનું બહુ માત્ર માથન
 હુ—તેમનું સંરક્ષણ કરવું, તે આપણી ખાસ ડરજ—આપણું
 ખાસ કર્તવ્ય આપણે લક્ષમા લેવા યોગ્ય છે

શ્રી સચ—શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રભુની પરિત્ર આજ્ઞા મુજબ વર્તવા
 વાળા મુસાધુ, સાધી, આવશ્ય અને આવિકા જ અમ તીર્થસ્થ ગણાય
 છે શ્રી તીર્થંકર પ્રભુ પોતે પણ ઉન્નતગુણ—આકર સંધનો ઉચિત આ-
 દર કરે છે, તેા અન્ય સાધારણ પ્રાણીઓએ ઉક્ત ગુણનિધિ શ્રી સંધ
 પ્રતિ દેહ્યા સન્માનની દ્રષ્ટિથી નિહાળવું ઉચિત છે, તેના સંખ્યગ્
 વિચાર કરવો ઉપયુક્ત છે, કાષર્થી લાઇઓ અને બહેનો પરમ
 પૂજ્ય પિતા સ્થાનીય શ્રી વીર પરમાત્માની પરિત્ર પ્રજા—સ-
 તનિ—પુત્ર પુત્રીપણાનો દાવો—હક ધરાવે છે, તેા સર્વેને પરસ્પર
 રૂ કેવી સચ્ચતા તમા મુશિળતા સહીત મુસપ ધારી ગુણ મા-
 હક બુદ્ધિવડે શાસનની ચોલા વધારવી લેઇએ ? આવી અગ-
 ત્યની વાતપ્રતિ દુર્લ્લક્ષ્ય રહી સ્વછંદપણે વર્તી દુષ્ક્રમા પદ પોરા
 લેવા જેવું અતિ અનુચિત વર્તન રાખવું કેટલું બધું લગભ-
 રપદ ગણાય ? શ્રી સર્વજ્ઞ લગવાનું, નિર્જીથ અતગાર—સત
 મુસાધુ—મુખ્ય જનોનું, શ્રી સિદ્ધાંતનું કે ચતુર્વિધ શ્રી સંધનું

દુઃખાત તત્ત્વની એક સરખી જ હોય જોઈએ. કેમકે તે સેવેમા
 મોક્ષ સાધવારૂપ મહાન હેતુ સરખો જ રહેલો છે. નીતિ ન્યાય કે
 પ્રમાણિકપણના ઉત્તમ ધોરણ પ્રમાણે ચાલવાને બદલે શ્રી સર્વજ્ઞ
 પ્રભુની ગણાતી પ્રજા અનીતિ અન્યાય કે અપ્રમાણિકપણે ચાલે
 એ કેટલું બધું શરમાના જેવું ? સર્વત્ર સુખદાયી સન્માર્ગ મુ-
 દી ઉન્માર્ગ પકડ્યો તે કેનાં ભય કરે ? અને પોષનારો થાય ?
 દશ દ્રષ્ટાંતે જાણીલો મનુષ્ય જન પામી, ચિંતામણી સદૃશ સ
 ર્વજ્ઞ ભાષિત ધર્મને સમ્યક્ નહિ સેવતા કેવળ કદા દુઃખન જે-
 વા કે હાવાહાલ કરે જેના વિષય દ્વાય તથા વિકથાદિ મહા
 પ્રમાદાને પોષના એ કેના ઝટું કળને અર્થવા સમર્થ થશે, તે
 ગાણા માણરો દીર્ઘ દ્રષ્ટિથી વિચારવું ધટે છે. મુળગી મુડી—પુ-
 ન્યની ગાસડી ગુમાવી ખાલી હાથે જવું એ કેવું અધમ છે ?
 ગુણ ગમી મધ્યસ્થ સજ્જનો આવી હૃદયી નીતિ રીતિ સ્વીકારે
 કે અનુમોદિ નહિજ. તેઓ તો શ્રી જીન આજ્ઞાને અતરથી
 અનુસરનારનેજ સત્યવત લેખે છે તેમનાપરજ રાગ ધરે છે.
 તેમજ વિનેયે હિત કરવા પ્રેમાય છે. યાવત્ પૂર્વ પુણ્ય યોગે પ્રાપ્ત
 થયેલી આ હૃલેલ સામગ્રી સફળ કરવા યથા શક્તિ શ્રી જીન
 આજ્ઞાને અનુસરના લક્ષનાળા સજ્જનોપ્રતિજ તેઓ સંપૂર્ણ
 હીલસોજી ધરાવે છે, તેવા સાધર્મી જનો પ્રતિ પૂર્ણ પ્રેમભાવ
 યા ભક્તિ ભાવ તેઓ ધારે છે, તેમને પોતાના પ્રાણપ્રિય મિત્ર
 કે બંધુ જેવા લેખે છે. યાવત્ તેના મતનત વિવેકી સજ્જનો-
 ની ખાતર પ્રસન્ન પોતાનું સર્વસ્વ પણ અર્પણ કરે છે, પ્રિય
 ભાઈઓ અને બહેનો ! આપ સર્વ વિચારો કે, જે ધર્મની ખા-
 તર સજ્જન લોધે આટલી ખત રાખે છે, સ્વાર્થ ભોગ આપ-

વા તત્પર રહે છે, પાનત પીનાના પ્રાણને પણ પ્રગતિ દાણમાં
ત્યજવા તત્પર થાય છે. તે પવિત્ર ધર્મના ઉઠા રહસ્યો પામવા,
અને તત્ત્વ વર્તી સ્વપ્નમ સફળ કરવા વિવેકી જનોએ કેટલું
બધું પ્રયત્નશીલ રહેવું જિયત છે ?

કહુ છે કે—આળા જુતો સઘો સેસો પુણ અહિ
સઘાઓ જેના પરમાર્થ એ છે કે, જેઓ જગદગુરુ શ્રી
જીનરાજ દેવની આજ્ઞાને અનુસરીને ચાલે છે, તે સાધુ,
સાધ્વી, આનંદ અને અવિકાનો શ્રી સઘમાં સમાવેશ થાય
છે, અને તેથી વિપરીત રનચ્છેદ વર્તતાગ તો દેવળ અ
સ્થિ, માસ, મેદ, રૂધિર આદિના પુતળારૂપ સાર નહિત
છે તેવા અસાગ સત્તહીન જનોના શ્રી સઘમાં સમાવેશ
થઈ શકેલોજ નથી. આમ સમજી વિવેકી મનુષ્યોએ પાનપીના-
ની સાધુ, સાધ્વી, આવક કે આનંદ તરીકેની ઉત્તમ ફરજ
પ્રમાણે વર્તી સ્વનામ સાર્થક કરવા, અને જીનશાસન હીપાનના
પ્રયત્ન કરવો ધો છે. કેમકે એના સાર્થક નામધારી સાધુ, સા
ધ્વી, આવક, અવિકાનરૂપ શાસનની ચોક્કસ છે. આનો ગુણનિધિ
શ્રી સઘ જગત્ માન્ય થાય છે તે જગત્ તીર્થરૂપ હોય મમા
ગમમાં આનંદ સ્વ્ય જીવોને પાવન કરે છે જેમહું પૂર્ણ જ્ઞા-
ન હોય તેમનેજ આવા પવિત્ર તીર્થરૂપ શ્રી સઘનું દર્શન,
વદન, પૂજન ઈત્યાદિ થાય, શ્રી સઘ ગુણરૂપી રત્નોથી ભરેલો
રત્નાકર—દરિઓ છે માટે ગુણાનુરાગી સજ્જનોને એ અવશ્ય
આદરણીય અને પૂજનીય છે શ્રી સઘની સમ્યગ્ સેવનાથી
અનેક લાભ્યજનો આ લાભકર લેવાનું તરીકે સર્વ જોનો

અતઃ કરી અક્ષય મુખ પામ્યા છે. હિસા, અસત્ય, અદત્ત,
અણ્ણ, અને પ્રિમહરૂપ પદ્ય મહા આશ્વર્ય—કર્મ આનાગમ
દ્વાર ખુલ્લાં હોવાથી આત્મા બહુજ મલીન થાય છે, અને તે
આગમ દ્વાર બંધ કરી અહિંસા સત્યાદિ સંનરના સમયગ્ સેવ
નથી આત્મા નિર્મેળ થાય છે, છતાં યોગ, કામ, કે ક્રુદ્ધ જેવા
ક્રુદ્ધ સ્વભાવવાળા દુર્જનો હિંસાદિ કુર્મોભાવ ગમે મામે છે.
અને શાજ હુ સ જેવા શુદ્ધ સ્વભાવ સંપન્ન સંસ્કૃતો તો હિં-
સાદિ કુર્મોભો ત્યાગ કરી વિવેક પૂરક શુદ્ધ દયા, સત્ય, મતો
યાદિ સંવરદુર્જ સેવન કરનાર્માં આનંદ આની તેનેજ અભિમુખ
રહે છે. દુર્જનો અન્ય જીવોને પાપાચરણથી મહા ત્રાસ ઉત્પ-
ન્ન કરી, અતે તેના ઠઠક નિપાક (કુળ)ના પ્રાગ્ની થાય છે,
તેમને નન્દાદિની યોર વેદના વેઠવી પડે છે વાચત સ્વચ્છેદ-
પણે વર્તી કરેલાં કુર્મો યોગે દુષ્ટ દાવાનળથી પચાતા જેવા
તે પામજોનો કોઈ પણ બચાવ કરી મક્કા નથી. અતઃ—અ-
શાન્ત જેવા તેમને બાપદાઓને તે સર્વે સહન કરવુંજ પડે છે.
સ્વાધીનપણે જેવા કુર્મો કર્યા ન હોત તો, પરાધીનપણે આટલું
બધું મહન કરવું પડત નહિ, એટલુંજ નહિ પણ શુભ મતિ
સોમે દયા, સત્ય, મતોયાદિ સંનર અદરી, આત્માને નિર્મેળ
કરી પરમ મુખ પ્રાપ્ત કરવ પરંતુ નિષ્ણા બીજી અમૃતના
કુળની આશા કેમ રાખી રાકાય ? નિષ્કુર દીલથી આત્મા કુર્મો
કરનારને અનેકવાર નન્દાદિના યોગ દુષ્ટ ભોગવવા પડે જિજ્ઞ,
જેમ સમજી સર્વે પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞા અનુભવ દયા,
સત્ય, મતોયાદિ સદ્ગુણો પ્રારના નિષેડી જનો પ્રયત્નશીલ રહે
છે, અને તેમને પ્રાણની જેવા પ્રિય લેખી, કુર્મોનો સર્વથા

ત્યાગ કરે છે. આમ સત નિવેકથી જન આજ્ઞાને અનુમરનાર સજ્જનોને પ્રજ્ઞ જગતમા કોઇનો પણ ભય નથી, કોઈ પણ તેનો નાશ થાકો કદવા સમર્થ નથી. નિવેકપદે પ્રાણી માત્રને અણય દેનારને સર્વ અણય મળે છે, એ વાત નિર્નિવાદ સિદ્ધ છે. મનુષ્ય સમાન કોઈ દુ.ખ કે ભય નથી. આપણને જે જે અનિષ્ટ છે તે તે દુ.ખ થા ભય સામાને પમાડના જેવું એકે પાપ નથી. સર્વે જીવોને આત્મ સમાન લેખી, કો.નુ કોઇ પણ અસિદ્ધ નહિ કળતાં જેઓ તેમની સાથે પરમ મૈત્રીભાન ધરે છે, તેરાવુ જ જીવું લેખે છે, બીજાનુ નહિ. એમ સમજી શાખા સજ્જનોએ મૈત્રી ભાવની વૃદ્ધિ કરી. સ્વ પ ને શાંતિ-સમાધિ ઉપજાવના ખપ કરેના, એજ જીવ મુખતુ સાવન છે કોઇ, માન, માયા, આ લોભરૂપ કષાયતુ સ્વરૂપ સમ્યક્ નિચાગી, એ આરાધ્ય થોકડીનો સજ્જનો સર્વથા ત્યાગ કરના તત્પર થાય છે. ક્રોધાગ્નિ, ક્ષત્રમા કરેલી મુકૂત કરણીને ઢહન કરી ભ- સમીભૂત કરી નાખે છે માન, મહીધર (પર્વત) પર ચડેલા પ્રાણી નીચા પડે છે, તાપુતા—હવ. , પામે છે, માયા સદ્ય પ્રાણીને અનેક ભનમા આને છે, અને લોભ, પિનાચ પ્રાણીને પ્રાણોત કદમા નાખે છે, એમ સમજી ગાખા નિવેકી જનો સ- મના જલથી ક્રોધાગ્નિને ઠા થા મૃદુતા પરિ [વજ]થી માન મતીધરને દે.વા, સ વતા સદ્ ઔપધથી માયા શૈલ્યને નિર્મૂળ કરના, અને સતોત મ નથી લે ભ પિશાયને વશ કરના શક્તિ- માન થાય છે આ વાન અનુભવ સિદ્ધ છે ચારે પ્રકારના ક- પાય ખડેખ પ્રાણી માત્રને આ ગતિરૂપ સસારમા અનેકશ અમણ ક વિ છે, આ મ વિવેચારી સજ્જનોએ અનરૂપ તેમ

તા પરિત્યાગ કરવો આનરવત છે પણ હિંદીઓ અને મન પ્રત્યેક
 નિર્બંધ—ઉદ્ધત ધારા જેના છતાં, શ્રી જીનેશ્વર પ્રભુના વચનરૂપ
 લગામનડે નિવેડી જના તેમને વશ કરી શકે છે જે અણ અ-
 નિવેડી લોકો મન અને હિંદીઓના દાસ થાન ચાલે છે, તેમની
 અવદશા થાય છે. પ્રત્યેક હિંદીયજન્ય કામનાને આધીન રહેતા
 પતંગ, જંગ, મીન [મચ્છ], ઈશ [હાથી] અને માનગ
 [હરિણ] દુર્દશાને પામે છે, તે પાચેની લાલગાના પાગમાં
 પડેલા પ્રાણીનું તે કહેવું જ શું ? દુર્જન કરતા પણ તે ત્યાજ્ય
 છે, કેમકે દુર્જન એકજ ભાગમાં દુષ્ટ રહે છે, અને આ તે ભ-
 યોભવ દુષ્ટાચી થાય છે મન તે મદાનમન હસ્તીની જેવું
 નિરંકુશ હોય, ગુણનાને દુષ્ટ પાગમાં ફસાવે છે, માટે શ્રી
 જીનેશ્વર પ્રભુની આજ્ઞારૂપ અકુશળી તેને કબજે કરવું યોગ્ય
 છે. હિંદીયજન્ય, સ્થૂપ ક્ષણિક નિષયોમાં સ્વચ્છ હતાએ બાદકતા
 મનનો નિમહ કંગી ઇંદ્રિઓનો પણ નિરોધ કરવો. હિંદીયજન્ય
 શુભમાં આસક્ત, હિંદીય પ્રેરક મનજ વત્ત હોવાથી તત્સુસાર ઈ-
 ન્દ્રિયને પ્રેરે છે, માટે મનને ઈષ્ટ નિષયાદિમાં પ્રવર્તવું પ્રયત્નથી
 શકતા હિંદીઓને મહેજ રોકી શકાય એવું મદીનથી મત્ત થ
 મેલું મન-મર્દેદ ઓજમાં આને તેમ નિર્વિન નિષયોમાં નર્તી-ભ-
 ઠની સ્વ આમીને સતાપે છે, તેજ મન-મર્દેદને સદુપદેશ શ્રુષ્ઠ-
 લાથી બાવતા આમી શુભી થઈ શકે છે સદુપદેશવડે સમજા-
 વી ઉન્માર્ગે પ્રવર્તવા મનને ન જે રહેને આણી શકાય છે, શુ-
 શિક્ષિત થયેલું મન પછી નિષ જેના નિષય રસમાં ગાયતું ન-
 થી, તે તે જ્ઞાન ધ્યાનની અમૃત જેવી મીઠી લહેજત લેવા
 સોભાય છે, શ્રી સર્વેશ વીતરાગ પ્રભુનું દર્શન તેને પ્રાપ્ત વા-

જાણી લાગે છે, પ્રભુની પવિત્ર વાણી તેને અમૃત જેવી મીઠી
 લાગે છે, શુદ્ધ દેવ, શુદ્ધ, અને ધર્મ કે ધર્મી લોકોની ભક્તિ
 રવી તેને બહુ દુઃખિત લાગે છે સંયુક્ત-સંત મુસાફરોની
 સ્થિતિ કરેલી, તથા સંયુક્તોની અનુભાવના કંઈ તેને જાણ
 થઈ છે સંયુક્ત મુસાફરો પોતાના મહત્ત્વ યતનવત થાય છે, સંયુક્ત
 અવધાન સીધા મન અનુકુળ થઈ જાય છે; એ સર્વ સત્ય-નિ
 સર્વ સર્વ ઉપદેશોનો મહીમા છે, વિભાવમા વર્તતા મન અ
 ને ઇન્દ્રિયોના તે નિમજ્જ કરે છે, મન અને ઇન્દ્રિયો વશ થતાં
 અતરંગી માનો જાય, અને જાહેનો પરાજય થાય છે, જેથી આ
 મા અતિમ મુખનો સ્વામી થાય છે સાચો શૂરવીર અને સા
 ચો પદ્મિ તેજ કહેવાય છે કે, જે ક્ષણિક નિપય રસમા નહિ
 મુજબ અક્ષય, અનત, અવ્યાપ્ત, અતિ નિષ્ઠ મુખ દેવ
 ધીન કરનારો તેમજ તેનો સાક્ષાત્ સંપૂર્ણ લોગનો કંઈમા
 તત્વ જાય છે

દાન, શિવ, તપ અને જ્ઞાનના—અલેખ દાન, શુભાન દાન
 તથા અનુપાદિ દાન, સુનિવેકધી જેવો આપે છે, અને પાન
 પરીક્ષા પૂર્વક જેવો સમગ્ર જ્ઞાનાર્થ દાન દે છે, તે શુભાશય
 સગવડો અપાઈ લક્ષ્મીનો સ્વામી લાગે પરમાર્થ સાધે છે તેમજ
 જીતી લક્ષ્મીએ સર્વજ્ઞ દેશિતે સંપત્તિ ક્ષેત્રોમાં વા ખાસ કરીને
 સીમાના ક્ષેત્રમાં કૃપાળુ વૃત્તિથી જેવો વાવવા—વાવરતા નથી,
 તેવો અનન્યસમૂહના અપરાધ પોતે થઈ, મગી મુજબ ગા
 ઠી ગતિ પામે છે

શીવ—સાચા રવડેજ પ્રાણી તત્વથી સોભા પામે છે શી
 લ જેજ પ્રાણીઓના આચો શક્યમાર છે શીવ—મુગધથી વા

સિત ભજ્ય કમનોપનિ સુગધ સ્વેદા વિવેકી જમરો જપ છે
 શીત—સુમધ સ્તુતિ કુટકા—રૂપાળા પ્રાણીઓ આવળનાં કુત
 જેવા નકાબા છે ફાકકા થઇને ફરતા તેઓ અપમાન પામે છે,
 અને મુશીવ સલજનો રાજ સલામા પણ સન્માન પામે છે.
 દેવો પણ તેમને સાનિધ્ય [સહાય] કરે છે તેમને જગતમાં
 પણ મંગળ થાય છે આવો અચિન્ત્ય મહિમા શીલ ગુણનો
 સમગ્ર શાસ્ત્રા લોકોએ તે અવશ્ય ગૃહણ કરેના યોગ્ય છે.

તપ—બાહ્ય અને અદ્યતર લોક કરી બે પ્રકારનો છે બે
 કર્મ મળેને તપાવી બાળી નાંખે છે, યાવત્ આત્માને નિર્મળ
 કરી મોકે છે, તેનું નામ તપ છે. સમ્યક્ જ્ઞાનવડે સ્વસ્વરૂપ
 સમગ્ર રાજ હુમની પેરે વિવેકથી સદ્વતેન એવી અનાદિ કર્મ
 મળે રાણી આત્મ વિશુદ્ધિ થઈ શકે છે, માટે સમ્યક્ જ્ઞાનને
 જ્ઞાની પુરૂષો તપરૂપજ કહે છે. આત્માને નિર્મળ કરવાના પવિ-
 ત્ર લક્ષધી કરવામા આવતો મને તે તપ મહા લાભદાયક થાય
 છે; તેમજ તુચ્છ રૂઝની આશાએ કરાતો તપ માત્ર અદ્ય રૂઝ-
 નેજ ર છે સમતા પુરૂષ સેવવામાં આવતા તપરૂઝે લેવોલવનો
 તાપ રહે છે, અને પરમ શાન્તિ પ્રકટે છે. ઉપવાસાદિ બાહ્ય
 તપ, મમજીને વિવેકપુરૂષ સેવનારની અવશ્ય અતર શુદ્ધિ કરે
 છે, રોગાન્તિ દુર કરે છે, અનેક શક્તિઓ—નિદ્ધિઓને પ્રકટાવે
 છે, યાવત્ અનેક ઉપદ્રવોને શાત કરી સમાધિ ઉપજાવે છે.
 એવો ઉત્તમ તપ શાશ્વત સુખનો અભિલાષી કયા સ્વમુદ્ધ અ-
 જીકાર કર્યા વિના શકે ?

બ્રાનના—ઝેત્રો, મુરિતા, કશ્ણા, અને અધ્યધતાદિ ભવ
 ભવની ભાગ્ય ભાંગવા સમર્થ છે. જ્યાં સુધી પ્રાણી માત્ર

સાથે મેની જ્ઞાન આબોધો નથી, ત્યાં મુધી ચક્રવર્તી સરખો, પં-
જી તત્ત્વથી દુ ખી છે. કેમકે તેનું ચિત્ત રૂંદે અગ્નિથી પ્રતિષ્ઠિત ર-
હે છે, અને તેનું લોહી બળે છે, જ્યાં મુધી સદ્ગુણીનો સમ
કરી પ્રભોદ પૂરક સદ્ગુણ શુદ્ધ કરના સન્મતિ જાગે નહિ, ત્યાં
મુધી અમૂલ્ય આત્મ સપત્તિ પ્રાપ્ત કરનાનો અપૂર્વ માર્ગ મળે
નાહ. કેમકે સદ્ગુણ સેવન કરના પ્રતિ આદરજ થયો નથી, જ્યાં
મુધી ઢીલ—દુ ખીનું દુ ખ રૂંદે રીસમા કરજી શુદ્ધિ જાગે
નહિ, ત્યાં મુધી મનની કચેરતા રૂંદે નહિ તેમજ કૌમળતા,
આદ્રતા, સરળતા તથા સમતાદિ સદ્ગુણ શ્રેણિ પ્રકટે નહિ. છે-
વડ જ્યાં મુધી નીચ અન્યાયી પાપી નિર્વ્યવસ્થિતી Cપેક્ષા બુ-
દ્ધિ—રાગ દ્વેષ રહિત મધ્યસ્થતા—આવે નહિ. ત્યાં મુધી નિષ્પ-
ક્ષપાત સર્વજ્ઞ શાસનના હુસ્તુત સાપેક્ષ રવા—ઈર્મત સેવન
થાય નહિ ઉજા ચારે જાવનાઓ પરમ પરિત્ર સર્વજ્ઞ શાસનનો
ઉડો પાયો છે તેવી પાનન જ્ઞાનના નિનાનો ધર્મ કેવળ આઠ
બરે યા કલકરખજ છે આવી ઉત્તમ જ્ઞાનના સંહિત ધર્મ કરણી
દુધમા સાકરના જેવો સરસ રના. આપે છે, અને તે નિના સર્વ
ધર્મ કરણી હુખી લાગે છે અહુણા ધાનની જેમ ચિત્તને તે
આલસુદકે લાગતી નવી, તેવી ઉત્તમ જાવનાનત લાન કલા-
ચિત્ત કોઈ કારણસર ક્રિયા—અનુષ્ઠાન કરવા અગત્ય હોય, તો-
પણ ચિત્તની અનિશય શુદ્ધિ—પ્રસન્નતાથી તે મહાન લાભ
ઉપાર્જન કરી શકે છે તેમજ ઉજા સદ્માવના રહિત પ્રાણી
ક્રિયાનો ગર્વ કરી દુ ખી પંજી થાય છે વૈતાન્ય એ એવી તો
અપૂર્વ અને ચિત્તાકર્મક ચીરું છે કે, ચક્રવર્તી સરખા પણ, છતી
છ ખાની નિહિ તણ યોગ—નિદ્રા લઈ તેનું જ ગરજ મહે છે.

દુનિયાની ને બીજાનાં સાથ રહેલો છે, પરંતુ વૈરાગ્યમા જાય નથી, ને અભય છે મારે સાચા મુખના અર્થો જનો તેનાજ આશ્રય લેના સ્વીકારે છે વિષયામક્ત જીવો જ્યારે પવનની લહેરીઓ લેના જાય છે, ત્યારે નિવેડી મુમુક્ષુ જનો સર્વ દુખને દળતા વૈરાગ્ય લહેરીઓનું જ મેવન કરે છે. એટલું જ નહિ, કિન્તુ અન્ય આત્માર્થો જનોને પણ એમજ ઉપદેશ છે. ૫૧ —

“ રાજે દાહ તૃપા હરે, ગાળે મમતા પદ,
લહરી જ્ઞાન વૈરાગ્યકી, તારો લલો નિગદ ”

વિષય નિરક્ત થઈ સર્વ સસાર જ નને તોડી સદૃજ મુક્તિ-મોક્ષ સુખ મેળવવા, યોગ સેવના ઉજમાળ થમેક્ષા ભવ્યને જેમ જેમ વૈરાગ્યની પુષ્ટિ થાય છે, તેમ તેમ મહાજ સંતોષ શુભવી રહજ મુખની વૃદ્ધિ થાય છે. યાનર વિષય વાસનાના સંકાયવી સંપૂર્ણ દુખનો કાય થાય છે, અને અતે નિરૂપાધિક અક્ષય મુખ પ્રગટ થાય છે, તેજ પરમાનંદ પદ અને તેજ અજર, અમર, અમય, અવ્યામાય, મોક્ષ પદ છે.

સૌજન્ય—મજ્જન નવજ્ઞાન મુલજ નથી. જ્યારે દુર્જનતા-દુર્જન સ્વભાવ ક્રૂર તજાય, જ્યારે નિર્દયતા, નિર્દિવેકતા, અનીતિ આચરણ, અસત્ય શાપણ, પર નિદાહિ પાપ જતિ અને દુષ્ટ દયાવાદિ દુર જાય, ત્યારે સૌજન્ય પ્રાપ્તિ પ્રાણી યોગ્ય થાય. મમે તેના પ્રસન્ને મન્ના દુપણ કહિ નહિ, શુભ માનજ મહે, આત્મ ઉત્કર્ષ (વડાઈ) ન કરે, તેમજ પોતાથી બને તેટલો નિ સ્વાર્થપણે પરોપકાર કરે, તેણે નામ મજ્જન છે જેમ ચક્ર જનો સ્વભાવ સીનજતા દેખાનો છે, તેમ મજ્જન પદ પોતાના

જ્ઞાન-શીતળ રૂપભાવથી રાખાને શીતળ હતું છે જેમ છે. તા
 હતા રાવડીનો અવભાવ મધુર રસ આપવાનો છે, તેમ છે પી
 યાકારી પ્રાણીને ખમ સરસ જ્ઞાન રસથી સતોષે છે, તથા જેમ
 કાચનને અગ્નિમા પ્રાપ્ત્ય હતા પાતે પોતાનો વાન મલીકી ફીક
 પડતુ નથી, તેમ સજ્જન નામે તેના કૃપમા પડુ પોતાનો જાન્ય
 રૂપભાવ ત્યજી દુર્જનતા આદરતોજ નથી, જે પ્રાણાતે પણ પો
 તાની પ્રકૃતિ વિદ્યુત થના હતા નથી, તેવા રજજનોની કોડા
 વાર બલિદારી છે, એવા સજ્જનોજ ચરમ ધર્મ એના સાચક
 છે મલીન વૃત્તિવાળા દુર્જનો સમાર પણ જાયક નથી. શુભા-
 શય સજ્જનો રૂપ પામે ઉપકાર કરી, સર્વજ્ઞ ધર્મને આનધી
 અતે અનત અદ્વય પ્રાપ્તિ મુખને વરે છે આજ સદોપથી સદ
 શુદ્ધ કૃપા યોગે કથન કરેલું આપણું કર્તવ્ય નિયામી વિશેષ
 આત્મી ત્યાજ્યને ત્યાજ્યા અને આદરણી અને આરવા આત્મ
 સજ્જનો નિરોધ જ્ઞાન આપશે. કરવા યોગ્ય ધર્મ ફાણી સી મનરૂ
 દશિત રાખાતુસારે યથાવિધિ કરીને પણ નર્મ નહિ કરને,
 કિન્તુ યથારક્તિ રૂપ સાધર્મી બાદબી અને બહુનેમે ઉચિત
 કાર્યોમા ઉચિત જાહ્યા આપી, તેમને નિરોધે ધર્મમા યોજશે,
 ભાવતુ શુદ્ધી જનોમાથી શુભ મહુજ કરી, શુદ્ધની બદલા વધારશે,
 તેમજ નિર્ગુણીયર પણ અનુકંપા આપી તેને શુદ્ધશાળી બના
 વવા બનતો ઉદમ કરશે; સર્વ જગતના જન્મ નાતને પોતાના
 મિત્ર વામાન સેખશે, કોણની સાથે કનાપિ પણ પેર નિરોધ
 ધરશે નહિ, અને નીચ, નિર્દય, પાપી પ્રાણીઓ પ્રતિ પણ દેવ
 નહિ ધરતા વિવેકથી તેમની ઉપેક્ષા કરશે, યાનત ઉદમ જાવ
 અત્યારજ કરી, જ્ઞાનવાનપણે રૂપ કર્તવ્ય કરના નહિ

ચુકરો, એવી આતર આશા છે. મર્મજ્ઞ પન્માત્મા શ્રી મહાવીર
સ્વામીની સર્વ પ્રજા સાધુ, માધવી, આનન્દ અને આવિકા માત્રે
પ્રભુના પવિત્ર શાસનમાં વર્તી, જેમ જગ હિતકારી છન રા-
સનની શોભા વધવા પામે, તેમ એ સ્વ સ્વર્ગ્ય મમજી, વિવે-
ચથી સ્વ ગાંધી ગોપળ્યા વિના તેનો અમલ કરવો, ખાસ અ-
ગત્યનો છે, એ સતતિને પણ સુધાન્વાનો તે ઉત્તમ ગરતો છે.
દુકાળમાં સર્વ દુષ્ (દાગિદ્ર, દુર્ભાગ્ય) હાયક સ્વચ્છ દતા
મૂળ દોષ માત્રને વારી અનાદિ અજ્ઞાન અધિકાર ટાળના અને
સર્વ સુખકારી સર્વજ્ઞ આજ્ઞા મૂળ સદ્ગુણ માત્ર સદ્ભાવ પૂર્વક
સેવી ઘટ ઘટ સત્તાગત રહેલો અનત અક્ષય કેનજી જ્ઞાન ઉદ્યોત
પ્રગટ કરવા આપણે સર્વે પાપી પ્રમાદને પરિહરીને પરમ ઉ-
દ્ભાસ—ઉત્સાહથી સદુદ્યમ સેવીશુ તો અવશ્ય આપણા આ-
સન્ન ઉપકારી ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામીની પેરે અનત
ગુણ રત્ન દીપકની માળાનડે આપણ સર્વેને નિત્ય દીપેત્મન
[દીનાળી] થશે. તથાસ્તુ. એવો મહા મગજકારી દિનસ
સાક્ષાત્ દેખવા ક્યારે આપણે ભાગ્યશાળી થઈશુ ?

અહો ! સર્વ દુષ્, કષ્ટ કે આપદાતુ મુળ, દાળો કુમ પ
ક્યારે ટળશે ? અને ‘ સ પ ત્યા જ પ ’ એવી ઉત્તમ વીલાનો જ્ય
ઘોષ ક્યારે થશે ? સુસંપના ઉત્તમ બીજ—જ્ઞાન, વિવેક, વિ-
નયાદિ વાવવા અને દાળમુળ કુસંપના કનિષ્ઠ બીજ છર્પા—અ-
દ્વિષાઈ, અભિમાન અજ્ઞાનાદિ નિર્મૂળ કન્ના આપણે ક્યારે ભા-
ગ્યશાળી થઈશુ ? પરમ ઉપકારી પરમાત્મા પ્રણીત ઉત્તમ
નીતિ અને ન્યાયના નિયમો પાળના, અને મર્મ અવચ્છીના
કાન્નભૂત અનીનિ અન્યાયના માહ મહાને પરિહર્યા આપણે

ક્યારે સમર્થ—સત્જન ત થઈશુ ? આપણા પરમ પવિત્ર સર્વજ્ઞ
 પરમાત્મા પ્રતિની આપણી પવિત્ર દુરજ ક્યારે યથાર્થ સમજી
 તેને બદા કરવા ચત્તશીવ થઈશુ ? આપણા નિ સ્વાર્થી મિત્ર,
 બન્ધુ કે માતા પિતા તુલ્ય શ્રી સદ્ગુરૂની પવિત્ર આજ્ઞા પ્રમાણે
 વર્તવા આપણે ક્યારે લાભ્યશાળી થઈ શકશુ ? શ્રી સર્વજ્ઞ બ્રહ્મા
 પિત નિષ્પક્ષપાત ધર્મને પણ મુનર્ણ કે રત્નની જેવે બરાબર
 પરીક્ષા કરી નિ સ હેતુપણે સ્વીકારી તેમા નિશ્ચલતા ધારી સ
 હજ સમાધિ લાભ સપ્રાપ્ત કરી ક્યારે કૃતાર્થ થઈશુ ? શ્રી
 તીર્થંકર દેવ માન્ય શ્રી સદ્ધ—તીર્થની સર્વ આરાધના વર્જી
 તેની યથા વિધી સેના કરી રત્નજન્મ સફળ કરનારો દિવસ
 ક્યારે આવશે ? શ્રી સર્વજ્ઞ આગમોની પણ સર્વ આગાતના
 તથા તત્કથિત આજ્ઞાઓને અમૃતની માફક આનંદથી પૃહી
 અહસરવા ક્યારે લાભ્યશાળી થઈશુ ? અહો મિથ ભાઈઓ !
 ક્યારે આપણે આની ઉત્તમ સામગ્રીના પૂર્વ પુણ્ય યોગે સંયોગ
 પામી શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રભુની પવિત્ર આજ્ઞાને અક્ષરશ આરાધવા
 અત્યંત શ્રદ્ધા અને મદ્દા સહિત કર્તવ્ય પરાયણ થઈશુ, ત્યારેજ
 સર્વ દુઃખ દોહનને ચૂરીને આપણે સંપૂર્ણ મુખી થઈશુ.
 તથાસ્તુ. પગલુ જ્યાં મુખી જગહિતકારી શ્રી જીન આજ્ઞાનો
 અનાર કરી રત્નજન્મને અનેક પાપારણ કરી, આપણે જીન
 પ્રપચાદિથી પાપી પેટને પોપીશુ, ત્યાં મુખી મુખનો દહાડો
 દુરજ સમજવો. જ્યાં મુખી ક્ષણિક વિષય મુખને કારણે નિર્દ
 થપણે લાખો બવકે કરોડો જીવોની હિંસા કરતા કામ પણ કર
 લાગતો નથી, અસત્ય બાધણ કરનાથી લગાર પણ પાછી પાની
 કરાતી નથી, અનીતિ અને અ યાચ આચરણથી દ્રવ્ય હુ

જી કરવું પ્યારે લાગે છે, પરદારા સેવન અને વેશ્યા ગમન કરતા કાઠ પણ લાયક લાગતો નથી, અને પૈસો પ્રાણવત્ પ્યારો લાગે છે, જેથી ધર્મની પણ ઉપેક્ષા કરી અનાચાર સેવીતે પણ કલ્યાણાર્જન કરવામાં તત્પરતા ગહે છે, ત્યાં સુધી ઉત્તમ પ્રકારના સતોષનું સુખ આપવા સમયજ શી રીતે આવે ? જ્યાં સુધી પાપ પ્રવૃત્તિ પરાયણ રહી તેમાં રાચી માચી પ્રમાદનેજ પ્રુષ્ઠિ આપીએ, ત્યાં સુધી નિષ્પાપ વૃત્તિ (નિવૃત્તિ) જન્ય સુખ શી રીતે સાપડે ? જ્યાં સુધી કપાય—ક્રોધાદિ તાપથી જરા પણ પરાક્રમ્ય થકએ નહિ, ત્યાં સુધી સમતાદિ સદ્ગુણોની શીતળતાનો સાક્ષાત્ અનુભવ આપણને થા' શકેજ નહિ, જ્યાં સુધી ઇન્દ્રિય જન્ય સુખ અને નિહારામાં રમીક—સપર બની તેમનું ઘાસતન સેવીએ ત્યાં સુધી અતીન્દ્રિય—સદુજ સુખનો અનુભવ શી રીતે થાય ?

શ્રી છનેશ્વર ભગવાને પરમ કદ્દારાથી બતાવેલા અમૃત ફળને આપનારા કદંબવૃક્ષ સમાન દાન, શીલ, તપ અને ભાનના રૂપ ચતુર્વિધ શ્રી ધર્મનો આદર કરી, સ્વચ્છદપણે અનર્મનો આદર કરતા ઉત્તમ એવા અમૃત ફળનો આસ્વાદ પ્રાપ્ત કરવાનો અનસર આવે જ શાનો ? વિષય રસમાજ નિમગ્ન ગહી પણ વૃત્તિ પોષનારને શાત—વૈરાગ્ય રસનો આસ્વાદ નજ આવે, એ નિર્વિવાદ છે. પરના દુખ દેખી રાજ થનાર દુર્જનોને સૌજન્યનો અનુભવ થાયજ શી રીતે ? આવી આવી સ્વચ્છદ વૃત્તિથી વર્તનારા છવેમાં ગુણનો લેશ માત્ર પણ ઉભવ થઈ ગઈ નહિ, એ સ્વત સિદ્ધ છે. જ્યાં સુધી સ્વચ્છદ

તા તથા સર્વજ્ઞ દર્શિત સત્ય ગામ નીતિને સમ્યક્ સમજી આ
પણે ત્રિપરણ શુદ્ધિથી સ્વીકારના ઉદત થઈ શકે નહિ, ત્યાં મુધી
પાણી પ્રમાણ આપણી પૂઠ મુકનાનો નથી. સર્વજ્ઞ પ્રભુની પતિ
ન આજ્ઞાનો અનાદર કરી, સ્વચ્છતાએ આવડુ એવું નામજ
તત્ત્વથી પ્રમાણ છે. ઉક્ત પ્રમાણથી પ્રાણી માત્ર અતુર્ગતિરૂપ મ
સાગ ચક્રમા રૂપો કરે છે, જન્મ મન્જુના દુ ખથી મુક થઈ
ગકતાજ નથી માટે સ શુરની હિત શિક્ષા દ્વયમા ધારી અ-
નાદિ પ્રિય સ્વચ્છતા ત્યજી, જેમ શ્રી સર્વજ્ઞ સામ્રાજ્ય નીતિનું
બહુ માત્ર પૂર્વક સેવન થાય, તેમ પ્રમાણ સંહિત પ્રવર્તના આ
પણી ખાસ ફળ છે સ્વચ્છ વર્તનથી આપણે અટપ મુખ
માટે બહુ શુભાષીએ છીએ, તેનો ખ્યાલ અવગ્રહ કરના યોગ્ય
છે ક્ષણ માત્ર મુખ અને બાહ્ય વાળ દુ ખ, લેશ માત્ર મુખ,
અને પાસાવાર દુ ખ, એવું સ્વચ્છ વર્તનનું ફળ જ્ઞાની પુરૂષો
રહે છે, માટે આપણે સર્વે તુચ્છ આશાઓ તથા મદિવેક ધારી,
જન્મ મ જીવિ મહા દુ ખ વારઝ શ્રી છનેશ્વર પશુની પવિત્ર
આજ્ઞા પાળવા પૂરતો પ્રયત્ન નવો યોગ્ય છે આમ ઉત્તમ લક્ષ
રાખી ગાધુ, સાધવી, આવક અને આનંદ સર્વે મુસપ સમાધિ
કરી, શ્રી સર્વજ્ઞ શાસન પ્રતિની પોતપોતાની પવિત્ર દરજો
અના વરના અનુકૂળ પ્રયત્ન સેવે તો, જરૂર જગદિતકારી શ્રી
છન શાસનનો નિશ્ચે ઉત્કર્ષ [પ્રભાવના—ઉદ્ધોગ] થના પામે
અજ્ઞાન વશ અનિવેજવડે થયેલા ક્રમ પના કારણથી થના પામે
લી મલીનતા દુર વા જઈ સર્વજ્ઞ પ્રણીત શાસ્ત્રને સાનુકૂળ વ
ર્તતા સન્ય ૧ જ્ઞાન—નિવેજના તકારાવી મુસપ મુદ્ર થઈ પવિ
ત્ર સામનની ઉન્નતિ થના પામે, એ જીના સતત સિદ્ધ છે. યત—

“ કાગણ યોગે હો કારજ નીપજેરે, એમા કોય ન વાદ, પણ કાગણ વિણ કારજ સાધીયેરે, એ નિજ મત ઉન્માદ. સભવ દેવને ધુર સેવો સવેરે, લહી પ્રભુ સેવન ભેદ, સેવન કારણ પહેલી ભૂમિકારે, અલય અદ્વેષ અખેદ. ”

જેનુ કાગણ તેવુ કાર્ય, પુષ્ટ કાગણ આપબનથી પુષ્ટ કાર નીપજે છે. જો આપણે શ્રી છત્ર ગાસનની ઉન્નતિ-ગોષ્ઠી વધારવીજ હોય તો, કારણો તદ્દનુકૂળજ અનશ્ય સેવના જોઈએ, આપણે આપ મતિથી ગમે તેટલુ વરાગે કષ્ટ સહન કરીએ, પરંતુ તે પવિત્ર શાસ્ત્ર નીતિને અનુસરીને થોડુ પણ કરીએ, તેની તુલનામાં આવી શકેજ નહિ. મારે પુષ્ટ આપબનભૂત શ્રી છત્ર આગમને અનુસરીનેજ સન્નતિ આપણુ થાય, એમજ આપણે સદા અત કરવાની હચ્છતુ જોડો, અને શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રભુ પામે પ્રાર્થના પણ એનીજ કરવી જોડો, જેમ શ્રી આનંદવનછ મહાનાજ રહે છે કે,

“ મુખ્ય મુગમ કરી સેવન આદરેરે, સેવન અગમ અનુપ, દેજો કદાચિત સેવક ચાચનાગે, આનંદ ધન રસરૂપ. સભવ૦ ”

જ્ઞાની યુરોએ ક્રિયા પાંચ પ્રકારની કહી છે (૧) ત્રિપ, (૨) ગન્ધ, (૩) અનનુષ્ઠાન, (૪) તદ્દેહ, (૫) અમૃત ક્રિયા. તેઓમા ત્રિપ, ગરલ અને અનનુષ્ઠાન ક્રિયા સસાર રૂપ અને તદ્દેહ તથા અમૃત ક્રિયા મોક્ષ રૂપને આપે છે. એ-

તા તથા સર્વજ્ઞ દેશિત સત્ય શાસ્ત્ર નીતિને સમ્યક્ સમજી આ-
પણે વિચારી શુદ્ધિથી સ્વીકારના ઉચિત થયું નહિ, ત્યાં શુધી
પાપી પ્રમાદ આપણી પૂઠ મુકનાનો નવી. સર્વજ્ઞ પ્રભુની પવિ-
ત્ર આજ્ઞાનો અનાદર કરી, સ્વચ્છતાએ ચાલતું એવું નામજ
તત્વથી પ્રમાદ છે ઉત્તર પ્રમાદથી પ્રાણી માન ચતુર્ગતિરૂપ મ-
સાગ્ર થકીમા રૂપો કરે છે, જન્મ મળના દુષ્ટથી મુક્ત થઈ
ગતતાજ નથી, માટે સ્વચ્છતાની હિત શિક્ષા દ્વંધમા ખારી અ-
નાદિ પ્રિય સ્વચ્છતા ત્યજી, જેમ શ્રી સર્વજ્ઞ શાસ્ત્ર નીતિનું
બહુ માન પૂર્વક સેવન થાય, તેમ પ્રમાદ રહિત પ્રવર્તના આ-
પણી ખાસ કરી છે સ્વચ્છ વર્તનથી આપણે અદ્ય મુખ
માટે બહુ શુભાષીએ છીએ, તેનો ખ્યાલ અવશ્ય કરના યોગ્ય
ઠે ક્ષણ માન મુખ અને બહુ કાળ દુષ્ટ, લેશ માત્ર મુખ,
અને પારાનાર દુષ્ટ, એવું સ્વચ્છ વર્તનનું ફળ જ્ઞાની પુરૂષો
કહે છે, માટે આપણે સર્વે તુચ્છ આગાઓ તથા મદ્ધિવેક ધારી,
જન્મ મરણાદિ મહા દુષ્ટ વારક શ્રી જીનેશ્વર પ્રભુની પરિત્ર
આજ્ઞા પાળના પૂન્ય પ્રયત્ન કરવો યોગ્ય ઠે આમ ઉત્તમ લક્ષ
રાખી ગાતું, સાધવી, આનંદ અને આવિગ્ન સર્વે મુગધ મમાધિ
કરી, શ્રી સર્વજ્ઞ શાસન પ્રતિની પાતપોતાની પરિત્ર રૂપે
અના કરના અનુકૂળ પ્રયત્ન સેવે તો, જરૂર જગદિતકારી શ્રી
જીન શાસનનો વિશેષ ઉત્કર્ષ [પ્રભાસના—ઉદ્યોત] થતા પામે
અજ્ઞાન નશ અધિવેકનડે થયેલા ક્રમ પના કારણથી થતા પામે
લી મતીનતા દુર થઈ જઈ સર્વજ્ઞ પ્રાપ્ત શાસ્ત્રને સાનુકૂળ વ-
ર્તતા રાન્યન જ્ઞાન—નિરેકના પ્રકાશવી મુસય મુદ્દક યજ પરિ-
ત્ર શાસનની ઉ નિતિ થતા પામે, એ બીના સ્વત સિદ્ધ છે, યત -

ઉલ્લુખ થાઓ ! જેથી સર્વ શ્રેય-માંગલિક માલો સ્વતઃ સ્વયંવરો
આવી ભણે ! ! ! તથાસ્તુ.

અંત માંગલિક સ્તુતિ:

માત સુધારસ ઝીલ રહી, કશ્ચિત્ ગસ લીની આખડીયારે,
નિઃ સ્વપ્ન સ કોચ અલાવે, લાજ પ કજ ખાખડીયારે.

શાત૦

સર્વ મંગલ માગલ્ય, સર્વ કલ્યાણ કારણ, પ્રધાન
સર્વ ધર્મોણાં, જૈન જયતિ શાસન.

इत्यलम्.

હિં સુખાર્થે, પાર્થેનાકિક સુખાર્થે, અને કેનય ગતાનુગતિકપણે તત્ત્વ સમજ્યા વિના કરાતી વિપાકિક ક્રિયા તુચ્છ ફળ આપી, અતે દુ ખથી મુક્ત કરી શકતી નથી, અને સમ્યગ્ તત્ત્વ સમજીને સહેતુક, મોક્ષ-જન્મ મરણનો ફેરો ટાળના-માટે સાવધાનપણે કરાતી તરહેતુ ક્રિયા તથા અનુક્રમે ત્રિકરણ શુદ્ધિથી-એ કામપણે કરાતી વા થતી અમૃત ક્રિયા શીઘ્ર મોક્ષ ફળ અર્પે છે. માટે મોક્ષ સુખના અભિલાષી સજ્જનોએ વિપાકિક ક્રિયા વર્જી તરહેતુ અને અમૃત ક્રિયાનોજ આદર કરવો ધોઈ છે. શ્રી સર્વજ્ઞ ભાષિત સર્વ સત્ક્રિયા સહેતુક હોનાથી તે ફરેકનો હેતુ શુદ્ધગમ્ય સમ્યગ્ જાણી તેમા નિરોધે આદર કરવો યોગ્ય છે. લેથી અતે સર્વ દુ ખને જલાજલિ હઈ, આપણે અતરાતમા કર્પુર સમુજવલ વશને વરી, પરમાત્મ પનો અધિકારી થાય છે અને સર્વ બાધક કર્મ-બંધનનો છેદ કરી, અનંત ચતુષ્ટય-અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર અને અનંત લીર્ય-સમેત થઈ, શિવ-અચલ-અક્ષય-અબ્યાબાધ અને અપુનરાવૃત્તિ સિદ્ધિ ગતિ નામે શ્રેષ્ઠ ગતિ-સ્થાનને સપ્રાપ્ત થાય છે.

સર્વ પ્રમારના બાદ અને આતર ક્યેશના સદાયથી સર્વજ્ઞ પ્રજ્ઞ શ્રી મહાવીર જ્ઞાત્રીની સર્વ પ્રજ્ઞ સાધુ, સાધ્વી, આવક અને આનિદા માત્રને નિત્ય જ્ઞાન દીનાળી થાઓ, જેજ અતરાતમાનો આશીર્વાદ સર્વ નિવેકી સજ્જનોને મફળ થાઓ. 'એવી જ્ઞાન દીનાળી નિત્ય પ્રગટતી જોના, નિવેકી સજ્જનો સન્મુખ થાઓ.' સર્વ બાધક જ્ઞાન પરિહરી સાધક જ્ઞાન અગિયાર કરવા તત્પર થાઓ, અને નિર્મળ રત્નત્રયી [સમ્યગ્ જ્ઞાન, સમ્યગ્ દર્શન, અને સમ્યગ્ ચારિત્ર] તુ યથાવિધી આપાધન કરવા

ઉધુજા થાઓ ! જેથી સર્વ શ્રેય-માનવિ-વૃદ્ધિ સ્વચ્છ
આવી મળે ! ! ! તથાસ્તુ.

અતઃ માંગલિક ન્તુરે

ગાત મુધારસ ઝીલ ગદી, કંઠસુ સુ સૌભાગ્ય-સુભાગ્ય
નિઃ સંકલ્પ મ કોચ અભાવે, હૃદય સુખ સુખસુખ

સર્વ મંગલ માગલ્ય, સર્વ સુખ સુખ સુખ

સર્વ ધર્મણા, જન જન જન

સુખસુખ

સાર વોલ સંગ્રહ.

૧ લોભી માણસો લક્ષ્મી મેળવવામાજ તત્પર રહે છે
મુ'—જામી પુરૂષો કામ લોભ મેળવવામાજ તત્પર રહે છે તદન-
જ્ઞાની પુરૂષો કામ ક્રોધાદિ રૂપો છુટી ક્ષમાદિ ગુણો ધારનામા
જ તત્પર રહે છે, અને મામાન્ય માણસો તો ધર્મ અર્થ અને
કામ ત્રણેને સેવવા તત્પર રહે છે

૨ પશ્વિત તેમનેજ જાણે કે, જેઓ વિરોધથી નિર-
મ્યા—નિર્ને સાધુ તેમનેજ જાણે કે, જેઓ મમય—શાસ્ત્ર અનુ-
સારે ચાલે શક્તિવત તેમનેજ જાણે કે, જેઓ પ્રાણાને પણ
ધર્મ ન તજે તથા ખરા બાનન—મિત્ર તેમનેજ જાણે કે, જેઓ
કષ્ટમા લાગ લે

૩ ક્રોધી માણસો કદી સુખ ન પામે અભિમાની શોકા-
ધીન દોષ કદી જય ન પામે માયાની—કપટીને પરંતુ દાસપણ
કરવું પડે, અને મહા લોભીયા તથા મગ્ગજુ જેના કૃપણને ન
રહે ગમન કરવું પડે.

૪ ક્રોધ સમાન દોષ વિષ નથી, અને બહિસા સમાન
કાર્ઝ અમૃત નથી અભિમાન સમાન દોષ શત્રુ નથી, અને
અને અપ્રમા—ઉદમ સમાન દોષ બધું નથી. માયા સમાન
કોઈ ભય નથી, અને મત્ય સમાન ગરજ નથી. લોભ સમાન
દોષ દુઃખ નથી, અને સતોષ સમાન કોઈ સુખ નથી.

૫ સુવિનીતને જુદી બહુ ભજે ક્રોધી કુશીલને અપ-
યશ બહુ ભજે લગ્ન ચિત્તવાળાને નિર્ધનપણ ઘણું ભજે
અને સદાચારવત—મૃશીવને લક્ષ્મી સદા ભજે.

૬ કૃત્તન માણસને મિત્રો ત્યજે, છતેન્દ્રિય મુનિને પાપો ત્યજે, ગુપ્ત મરોત્તને હસો ત્યજે. તેમજ શીમાળ—કો-ધી—કનાચી માણસને છુદ્ધિ ત્યજી જાય છે.

૭ શુન્ય દ્વંધને વાત જરવી વિલાપ તુલ્ય છે, ગર શુજ-ગી વાતનું કહેવું વિલાપ તુલ્ય છે, વ્યાક્ષિપ્ત ચિત્તન તને કહેવું પાવિલાપ તુલ્ય છે, તેમજ બહુ કૃતિબોધને હિત શિક્ષા દેવી તે પણ વિલાપ તુલ્ય છે.

૮ દુષ્ટ નાયકો લોકોને દડના તત્પર હોય છે, મુર્ખ જનો કોપ દરનામાં તત્પર હોય છે, વિદ્યાવગે મત્ર માધના તત્પર હોય છે, અને સત સુમાધુ જનો તત્ત નહુપમાં તત્પર હોય છે.

૯ ક્ષમા ઉચ્ચ તપનું ભૂપણ છે, નિથર સમાધી લેગ ઉપ-ગમનું ભૂપણ છે, જ્ઞાન તથા શુભ ધ્યાન ચારિત્રના ભૂપણ છે, અને નિનય પ્રવૃત્તિ [અતિ નમ્રપણે શુર પ્રતિ વર્તન] એ શિવનું ભૂપણ છે.

૧૦ શીતનત—અક્રાચારી ભૂપા નહિત જોતે છે, શિક્ષા-વત દ્રવ્ય નહિત ચોસે છે, નજમની છુદ્ધિ ગુન્થ [દોષ નો] ચોકે છે, અને લજ્જા ગુન્થ—લજ્જાળુ એક ગ્રાવી જોતે છે.

૧૧ અનરચિત—અનિરમીત—અરિગ્ર પ્રાપ્તિનો ૨ । ત્યાજ પોતે યોગનો ચેગી—અમન [ચપાન] અને છતેન્દ્રિ-યનો આત્માન આત્મને કાન દે ના જોય મરજનો.

૧૨ કઈ કઈ મમાન કોઈ કોઈ નથી, દર દિગ્ગ-જેનું કોઈ મોટું અર્થ નથી, પ્રેમ તો મમાન કોઈ કોઈ

સાર વોલ સંગ્રહ

૧ લોભી માણસો લક્ષ્મી મેળવવામાજ તત્પર રહે છે, મુ—કામી પુરુષો કામ લોભ સેવનામાજ તત્પર રહે છે તત્વ જ્ઞાની પુરુષો કામ ક્રોધાદિ દોષો છૂટી ક્ષમાદિ ગુણો ધાવનામાજ તત્પર રહે છે, અને મામાન્ય માણસો તો ધર્મ અર્થ અને કામ ત્રણેને મેવવા તત્પર રહે છે

૨ પંડિત તેમનેજ જાણેા કે, જેઓ નિરોધધી નિર મ્યા—નિમે સાધુ તેમનેજ જાણેા કે, જેઓ સમય—શાસ્ત્ર અનુ મારે ચાલે ગાંધિન ત તેમનેજ જાણેા કે, જેઓ પ્રાણાતે પણ ધર્મ ન તજે તથા ખરા બાધન—મિત્ર તેમનેજ જાણેા કે, જેઓ કષ્ટમા લાગ લે

૩ ક્રોધી માણસો વ્હી સુખ ન પામે અલિભાની શોધા ધીન હોઈ વ્હી જ્ય ન પામે. માયાવી—કપટીને પગલુ દાસપણ કરવુ પડે, અને મહા લોભીયા તથા મમ્મજ જેના કૃપણને ન રહે ગમન કરવુ પડે.

૪ કોન સમાન કોઈ નિષ નથી, અને અહિસા સમાન કોઈ અનૃત નથી અલિભાન સમાન કોઈ શત્રુ નથી, અને અને અપ્રમા—ઉઘમ સમાન કોઈ બધુ નથી. માયા સમાન કોઈ ભય નથી, અને સત્ય સમાન ગરજ નથી. લોભ સમાન કોઈ દુ ખ નથી, અને સતોષ સમાન કોઈ સુખ નથી.

૫ સુવિનીતને જુદી બહુ ભાજે ક્રોધી કુશીલને અપ યશ બહુ ભજે ભગ! ચિત્તનાળાને નિર્ધનપણુ ધણ ભજે અને સદાચારન ત—કુશીલને લક્ષ્મી સદા ભજે.

નાશ થાય છે, અને ચોરીના વ્યસનીના શરીરનો નાશ થાય છે, તેમજ પરમ્પ્રી ગમન કરનાર [જી ૫૮, લખાડ] ના પૂરોક્ત સર્વનો નાશ થાય છે. વળી તે ઉપરાંત મહા અધમગતિ પ્રાપ્ત થાય છે. ઉક્ત મહા દુર્વ્યસનો ઉક્ત લોક વિરૂદ્ધ હોવાથી અવશ્ય વર્જ્ય છે.

૧૯ નિર્ધન અવસ્થામાં દાન દેવું, સારા હોદ્દાને ક્ષમા રાખવી, મુખી અવસ્થામાં ઈર્ષ્યાનો નિરોધ થવો, તથા તરૂણ અવસ્થામાં ઇન્દ્રિયોનો જ્ય કરવો—આ ચારે વાનાં બહુજ દુષ્કર છે. છતાં તે અવશ્ય કરવા ચોવ્ય હોવાથી તેવે પ્રસંગે આશ્વસન દઈ અવશ્ય કરવાનાં પણ છે.

ધર્મ કટપવૃક્ષ.

ધર્મ સાક્ષાત્ કટપવૃક્ષ જેવો છે. દાન, શીલ, તપ અને ભાવના એ ચાર તેના પ્રકાર છે. અભય દાન, સુપાત્ર દાન, જ્ઞાન દાન, વિગેરે દાનના ભેદો છે. દાન-રૂપે મૌલાગ્ય, આરોગ્ય, ભોગ, સ પતિ, તેમજ યશ પ્રતિષ્ઠા થાય છે. દાન ગુણથી વૈરી પણ વશ થઈને પાણી ભરે છે. પાત્ર દાનથી શાસ્ત્રીભદ્રની પેરે ઉત્તમ પ્રકારના દેવતાઈ ભોગ પામી અતે અક્ષય ભોક્ષ મુખ મળે છે.

શીલ—પશુ વૃત્તિ ત્યજી શીલ—સદાચારનું વિવેક પૂર્વક સેવન કરવું, એના જેવું એકે ઉત્તમ ધન નથી. શીલ પરમ મંગળ હોઈ દુર્લભ્યને દળનારૂં અને ઉત્તમ મુખને અર્પનારૂં છે. શીલ સમસ્ત પાપનું ખડન કરનારૂં અને પુણ્ય ભંડોલને

બધન નથી, અને બોધી લાભ—સમકિત પ્રાપ્તિ સમાન કેમ ઉત્કૃષ્ટ લાભ નથી

૧૩ કદાપિ પણ પ મ્મી [પારકી મ્મી બોગનવી નહિ, કદાપિ પણ મૂર્ખ—ગમારની સોખત કરવી નહિ, કદાપિ પણ અધમ—અભિમાનીની સગતિ કરવી નહિ, તેમજ કદાપિ પણ ચાલીબોર માણસોની સોખત કરવી નહિ, એ દરેક મહા આપદાના કારણ છે

૧૪ ધર્મ ચુરત માણસોની જરૂર સોખત કરવી, તત્તના જ્ઞાન પડિતને જરૂર મનનો સંગય પૃષ્ઠવો સત—મુસાધુ જનોનો જરૂર સાકાર કરવો, અને નિર્મમ—નિર્વૈાલી—નિરપૃહી સાધુ જનો જરૂર દાન કેવુ, એ દરેક મહા લાભકારી છે

૧૫ [વિનય વિચારે] પુત્ર અને શિષ્યને તુલ્ય લેખવા, શુરને અને દેનને તુલ્ય લેખના, મૂર્ખને અને તિર્વચને તુલ્ય કરી લેખવા તથા નિર્ધન અને મૃતકને સરખા સમજના.

૧૬ સમસ્ત કળા થકી ધર્મ (આરાધવા) ની કળા વધે, સર્વ કથા કરતા ધર્મ કથા (મૂલ્યમા) વધે, સર્વ બળધી ધર્મ બળ વધે, અને સર્વ [સામાજિક] મુખ કરતા ધર્મ સબળધી મુખ વધે

૧૭ દુત—જુગાર રમવાના વ્યસનીના ધનનો નાશ થાય, માસ બક્ષણ કરવાના વ્યસનીની દયા જુદિનો નાશ થાય છે, મધપાનના વ્યસનીના યશ—કિર્તિનો નાશ થાય છે, અને વેશ્યાના વ્યસનીના કુળનો નાશ થાય છે.

૧૮ હિસા—ગિકાર રમવાના વ્યસનીના સરસ દયા ધર્મનો

૩ મઝાય [૨-અધ્યાય]-નાચના પૃચ્છના, પન્નિર્તના,
અનુપ્રેક્ષા, અને ધર્મ તથાઉપ પાચ પ્રકારનો.

૫ ધ્યાન—અશુભ તથા શુભનું ચિન્તનન કરવું તે.
મલીન નિચારો તથા શુભ કે ગુણ (નિર્દોષ)
નિચારો ધારના. આત્મ—પરમાત્મ ચિન્તનન એકાગ્ર
પણે કરવું અને બહિર્નૃત્તિ તથા અતર વૃત્તિ ભજ-
વી તે.

૬ કાઉસંગ (કાયોત્સર્ગ) દેહની તથા તેની સાથે
લાગેલા મન અને વચનની ચપળતા તથા આ-
ત્મ—પરમાત્મ ધ્યાનમાજ તત્પર—હીન થવું તે.

આત્મશુદ્ધિકરના અનર્થ વાગ્દામનું હોનાવી તે અવ્યતર ત
પ કહેનાય છે અવ્યતર તપની પુષ્ટિ થાય તેનો બાહ્ય તપ કરવો, સ-
ર્વજ્ઞ ભગવાને ભવ્ય જીવોને ઉપદિગ્યો છે, માટે તે અનરથ આગના
ચોગ્ય છે તપના પ્રભાવે અચિન્ત્ય શક્તિઓ પ્રકટે છે તેનો પણ નામ
થાય છે અસાધ્ય પણ સાધ્ય થાય છે સર્વ ઉપદ્રવો શાન
થાય છે તપ નડે સર્વ કર્મ મળા દહી શુદ્ધ કાચનમી પેઢે
ચોતાનો આત્મા નિર્મળ વરાય છે માટે આત્માર્થ-મુમુક્ષુ વગે તે
નિવે પૂરેક સદા એવના ચોગ્ય છે. કર્મ મળતે તપાવી બાળે
તેજ બળે તપ છે.

ભાનના—તે ધર્મ કાર્ય કરતા અત્યુગ્ર ચિત્ત વ્યાપાગ રૂપ
છે. તેની અત્યુગ્ર ચિત્ત વૃત્તિ વિના ધર્મ કરણી જોઈએ તેણે
ફળ આપતી નથી યાનત ચિત્ત પ્રસન્નતા વિના કરેલી કે
વરનામા આપતી કરણી રાજ વેઠ જેની થાય છે. માટે સર્વત્ર

હાનનાં પગ્ગ આધન છે. કીધ એ અકૃત્રિમ—તેટ આલગ્ન છે. સીધ સ્વર્ગી અને મોક્ષ મરુત વાસની એટ નીચ પી છે, જેવી તે એ પ્રજા અકૃત્રિ અનરવ મેનતા મોક્ષ છે સીધ અનો મમન નાસા પી અને મોક્ષ વાસન વચુ છે, કાળ છે અને થો.

તપ—કર્મને તપાતે તે તપ મર્મો બાર પ્રજાનો દેશ છે ૭ બાહ્ય અને ૭ અંતર્ય તે તે ૧૧ પ્રજા છે, તેમા ૧૦ મતા નીચે પ્રમાણ છે

૧ અનગન (ઉપનામાનિ) ૨ દનાદગી (બે થાગ દના દિવા રહેતુ તે) ૩ વ્રતિ મલેપ —નિરમ સર મિત આ ન પાણી વોરે લેના તે. ૪ અ ત્યા ૫—મન, માસ, મન, માખન રૂપ થાગ અલક્ષ્ય પદોવાના સર્વથા ત્યાગ મામે દુઃ, દક્ષિ, ધી, તેવ, ગોળ તથા પદાન્ન નિગેન્નો રિવે —જનતો ત્યાગ કરે તે પ કાયવેશ —આતાપના લેરી સીત મહેવી વગેરે. ૬ સલીનતા—અ મોખામ સકોચી એકત્ર મવી આસને બેસતુ તે

દુને ૭ પ્રજારના અવ્યતત તપ નીચે પ્રમાણે છે

- ૧ પ્રાપચિત [પ્રાપચિત] —કોડ પાપ જાનતુ પાપ સેવ્યા બા. પશ્ચાતાપ પૂર્વક શુદ્ધ સમક્ષ તેની શુદ્ધ કરના થો પ ૦૬ લેવો તે
- ૨ વિનય—ગમે તે સગુણી સાથે નમ્ર વર્તન સગુણ સમજ તેનો મોખ્ય સત્કાર કરવો તે
- ૩ વેદાનમ્ય (વેદાનમ્ય)—અરિહત, મિદ્ધ, આચાર્યદિ પૂજ્ય વર્ગની બાહુ માન પૂર્વક ભક્તિ કરવી તે

શ્રી સર્વજ્ઞ કથિત તત્ત્વ રહસ્ય.

૧ જીવદયા (જયણા) સદા પાઠવી—આવતાં, ખેસતા, ઉઠતા, મૃતા, ખાતા, પીતા કે બોલતા દરેક પ્રસંગે પ્રમાદવડે પરના પ્રાણ લેખમમા ન આવે, તેમ ઉપયોગ રાખી વર્તણુ સદમ જલુએનો જેથી સહાર થઈ જાય, તેવી ખતુરીની સામગ્રી નગેરે કચરો કાઢના માટે કદાપિ પણ ન વાપરવી. પાણી પણ અતુગજ્ય ન વાપરવું, ગાળી રાખેલું પાણી પણ પ્રમાણ વિનાનું ન વાપરવું. છનડ્યાની ખાતર રાગિ બોજન નજ કરવું, કદમળ ભક્ષણ વર્જવું, છનડ્યા ખાતર જ્યાં ત્યાં અગ્નિ ન લગાડવી ધ્યાનમાં રાખવું કે, આપણા પ્રાણ જેવા સર્વ જીવોને પોતપોતાના પ્રાણ વહાણ છે, તે તેમના મિત્ર પ્રાણોની કિંમત છુટી રનચપણ ત્યજી જેમ તેમનો બચાવ થાય તેમ કરના મથવું. યાદ રાખવું કે, સર્વ અસાધ્ય—મદા માસાદિના ભક્ષણ, ક્ષણિક રસની લાલચે અસખ્ય જીવોના કીમતી જનોનો નાશ થાય છે. તેમના નાહક સહારવડે મહા પાપ થનાથી જગતમાં મહા રોગાદિ ઉપદ્રવો પ્રગટે છે, તેને ધૂધ પડી પ્રાતે નરકાદિ ઘોર દુખના લાગી થવું પડે છે.

નિરતર ઇન્દ્રિય વર્ગનુ દમન કરવું—દરેક ઇન્દ્રિય

(પતંગીયા) ભગ [લામરા] મત્સ્ય, હમ્તી

! દુરપયોગ નહિ કરતાં સત પુરુષોની ધેરે તે-

કેરી દરેકલુ સાર્યકથ કરના ખત રાખવી, એ-

ન્દ્રિય ઉદ્ધત થાવાની ધેઠે માલીકને નિય

બાર પ્રવાન છે. બાર વિના ધર્મ કાર્ય પણ અધુણા ધાન્ય
જેવું લુપ્ત લાગે છે અને ત સાન સહિત હોય તો સ સ લાગે છે
મોટે દેકે પ્રસ ને શુભ યા શુદ્ધ જ્ઞાન અવરય આદ્યુણીય છે
સર્વજ્ઞ કથિત જ્ઞાનનાઓ જાવ—સસારનો નાશ કરે છે મૈત્રી,
પ્રભા , કર્ણા અને મધ્યસ્થતા રૂપ ચાર જ્ઞાનનાઓ જનજનને
હરનારી છે. જગત માત્રને મિત્ર રૂપ ગણના રૂપી મૈત્રી જ્ઞાન છે.
અદ્રને દેખીને ચકોર જેમ પ્રમોદિત થાય છે, તેમ સંશુણીને
દેખીને ભવ્ય ચકોર ચિત્તમા પ્રસન્ન થાય, તે પ્રમોદ યા મુદિતા
જ્ઞાન ગણાય છે દેખીને દેખીને પોતાનું દૃઢ્ય આર્દ્ર [ન્યાર્દ્ર]
થાય અને યથાશક્તિ તેનું દુષ્ટ દૂર કરના પ્રયત્ન થાય તે
કર્ણા જ્ઞાન કહેનાય છે. મહાપાપ તતિ પ્રાણીપર પા દેવ નહિ
જ્ઞાનના મનમા કામગ્રા સાથે જ્યોત્સીન્ય ધારનામા આવે તે
મધ્યમ જ્ઞાન ગણાય છે આવી ઉત્તમ જ્ઞાનના જ્ઞાનિત અત-
કરણ વાળા પ્રાણીઓ પવિત્ર ધર્મના પર્વ અધિકારી ગણાય છે,
તેમનું દર્શન પણ પાપનું પ્રલયધારી થાય ■ તેના સદ્જ્ઞાવ
પૂર્વક શુદ્ધ ક્રિયા કરનાગ મહાત્માઓના પ્રજ્ઞાનથી પાપી પ્રાણીઓ
પણ પોતાના જાતિ વૈન્ને ત્યજી —પોતાનો દૂર દેવજ્ઞાન ત્યજી
શાત દેવજ્ઞાવ ધારે છે. આનો અપૂર્વ યોગ —પ્રજ્ઞાવ પૂર્વોક્ત
સદ્જ્ઞાવના બળે પ્રગટે છે મોટે મોક્ષાર્થી જને ઉક્ત જ્ઞાનનાઓ
અવરય ધારના પ્રયત્ન કરેના થઈ છે. સર્વજ્ઞ કથિત તત્ત્વ રસિકને
આ શુભ જ્ઞાનનાઓ સહજ પ્રગટે છે.

શ્રી સર્વજ્ઞ કથિત તત્ત્વ રહસ્ય.

૧ જીવદયા (જયણા) સદા પાઠવી—ચાવનાં, બેસતા, ઉઠતાં, ચૂતા, ખાતા, પીતા કે બોલતા દરેક પ્રમગે પ્રમાદવડે પરના પ્રાણુ લેખમમા ન આવે, તેમ ઉપયોગ, રાખી વર્તવું. સુદેમ જ તુઓનો જેથી સહાર વધ જાય, તેવી ખતુરી ની સાનરણી વગેરે કચરો દાકના માટે કોપિ પણ ન વાપરવી. પાણી પણ અણુગણ્ય ન વાપરવું, ગાળી રાખેલું પાણી પણ પ્રમાણ પિનાત્ર ન વાપરવું જીવદયાની ખાતર રાત્રિ સોજાન નજ દંતુ, હદમૂળ ભક્ષણ વર્જવું, જીવદયા ખાતર જ્યાં ત્યાં અગ્નિ ન લગાડવી ધ્યાનમા રાખવું કે, આપણા પ્રાણુ જેવા સર્વ જીવોને ચોતપોતાના પ્રાણુ વહાવા છે, તે તેમના પ્રિય પ્રાણુની કિંમત જુઝી રનન્દ દેખાડું ત્યજ જેમ તેમનો ખવાવ થાય તેમ કરના મથવું. યાદ રાખવું કે, સર્વ અસાધ્ય—નર માસાદિના ભક્ષણથી ક્ષણિક રસની લાવચે અસખ્ય જીવોના કીમતી જાનોનો નાશ થાય છે. તેમના નાહક સહારો મહા પાપ થવાથી જગતમા મહા રોગાદિ ઉપદ્રવો પ્રજા છે, તેને રોગ થઇ પડી માને નરકાદિ ઘોર દુખના ભાગી થવું પડે છે.

૨ નિરતર ઇન્દ્રિય વર્ગનું વમન કરવું—જે ઇન્દ્રિયનો પતંગ (પતંગીયા) જગ [લમણ] મચ્છ, દગ્તી અને મૃગની પેઠે દુરુપયોગ નહિ કળતા સત જાગેલી થયે તેમનો સદુપયોગ કરી દરેકનું સાર્વકથ કળવા મત્ત રખેલી, એકેડી મોઢળી મુકેલી ઇન્દ્રિય દ્વિત ઘોરાની જેમથી નિરતર

મ વાટે દારી ખુલા કરે છે, તો પાથેને પગલા પડેલા દીન
અનાથનું શું કહેવું ? મારે ઈન્દ્રિયના ઘાસ નહિ થતા તેને
વળ દારી સ્વમાર્ગ સાધનાના ઈચ્છિત ગીતિ મુજબ પ્રવર્તીતની
ધોરે એ પ્રિયારુ તુલ્ય નિયમ અમલ તેની લાવચ તથા મત
ગીત, સત ઝેના, મત સ્તુતિ, સત વચન ધારાદિનંદ તે તે
ઈન્દ્રિયનું સાર્વક્ય કરના ઈચ્છિત રહી પ્રતિદિન સ્વલીત માનવા
તત્પર નેવું ઈચ્છિત છે.

૩ સત્યજ વચન વદ્યુ—ધર્મના રહસ્યબદ્ધ એવું,
અથને હિતમાર્ગી યથા પરિમિત—જરૂર જોઈતું જ લાવવું અન
સર ઉચિત કહ્યું, એજ સ્વપન્ને કલ્યાણકરી છે કોનાદિ
વ્યાપને પદ્મરા થઈને કે ભયધી, તેમજ હામીની ખાતર [અ
જ] પ્રાણીઓ અસત્ય બોલી, પોતે અપગધી થાય છે, તે
ખામ ખવાયમા રાખી, તેને વખને હિમ્મત રાખી આ સદાન
દાર સેનને નહિ સત્યધી પુદ્ધિદિર, ધર્મરાજ તરંગે ગણાયા,
એમ જાણી અસત્ય નાનાની કે પ્રયોજન નિના બાહ્ય બોનનાની
દેન તથા, હિતમિતભાષી થયું. કોઈને અપ્રીત—એક ઉપર
તેમ બોલનાની દેન ચલવી ત્યજવી.

૪ કદાપિ કદાપિ સ્વપ્નુ નરિ—અજ્ઞાન પ્રતિયા સ
દાચારના નિયમો કદાપિ ગમે તેના મકટમા પણ લોપવા નહિ
સતનત પોતાના વ્રતને પ્રાણ જેના લેખે છે, અને આ ત
મુવી તેને ખજા નની ખરા સૂચ તેજ કહેવાન

૫ કદાપિ કુશીલ જનની સાથે વાસો વ્રત દે જ
તેના લગ્ન આથા વાળા સાથે વસતા ન સોમત તેની અમ

આ કહેવત મુજબ આપણા ગ્રામ આચારને અવશ્ય ધકેડે પ-
હેચે, અને લોકાપવાદ પણ થાય, માટે લોકાપવાદ ભીરુ જનો-
એ તેના ભ્રષ્ટાચારીની મોખત સર્વથા વર્જવી યોગ્ય છે. સોખત
કરવા માટે તે દૃષ્ટવૃક્ષની જેવી શિતલ છાયાને આપનારા
સત પુરુષોનીજ [સોખત] કરે, જેવી સર્વ સસારનો તાપ
ઠાળી તમે પરમ શાત રસ આપના સામ્યશાળી બની શકો.

૬ ગુરુ વચન કદાપિ લોપતુ નર્હો—એકાંત હીતકારી-
સત્ય-નિદેશ માર્ગનેજ સત્ત્વ મેનનાગ અને સત્ય માર્ગને દર્શા-
વનારા સદ્ગુરુ હિત વચન કદાપિ ન લોપતુ, કિન્તુ પ્રાજ્ઞાત
મુધી તદ્વત વર્તન કરવા પ્રયત્ન કર્યો એજ ગામનો સાર છે.
તેવા સદ્ગુરુની આજ્ઞા પૂર્વકજ મર્મ ધર્મ કૃત્ય સફળ છે, અન્ય-
થા નિર્દળ છે, માટે સદા સદ્ગુરુનો આશય સમજી તદ્વત વર્ત-
વા ઉચુક્ત ગ્રંથેષુ એજ મુવિનીત શિષ્યનુ શુદ્ધ લક્ષણ છે.

૭ (અ) ચપલતા (અજયળા) થી ચાલતુ નહિ-
તેમ ચાલતા અનેકશ રખલના થવા ઉપરાત અનેક ભવેના
ઉપધાત, તેમજ ક્વચિત્ પોતાનો પણ ધાત થયો સભવે છે
માટે ચપળતા વર્જી સમતાથી ચાલતુ, જેથી સ્વ પરની રક્ષા
પૂર્વક આત્મ ઉન્નતિ સાધી શકાય.

(વ) ઉદ્ભટ વેષ પહેરવો નહિ—આમ સ્વચ્છદ્ધ-
ષ્ટ આદરતાં લોકમા હીલના—હાસી થાય, માટે આવક બ-
વક જોઈ ધરિત વેષ ધારવો, આછી આવકવાળાએ મિથ્યા—દ-
બદબા ભરેલો વેષ—પોશાક ન પહેરવો, તથા ધનાઢ્ય માણસે
મહીન—ચીથરે હાવ વેષ ન ધારવો શ્રેષ્ઠ છે.

૮ વાંકું (વિષમ દ્રષ્ટિથી) જોવું નહિ—સમ (સરવ) દ્રષ્ટિથી જોવું, એમાં અનેક લાલસા સમાયેલા છે. શકારીલતા રહે, લોક વિદ્યાસ જેસે, લોકાપવાદ થવા ન પામે, સ્વ પર હિત સુખે સધાય, એવી સમદ્રષ્ટિજ રાખવી ચોખ્ખી છે. અજ્ઞાનતાના જોરે વાકું બોલી, અને વાકું ચાલી, હવે બહુ દુઃખી થાય છે છતાં એ અનાદિ કુચાલ મુધારવી છનને મુરકેલ પડે છે. જેની બા પ દશા ભગી કે, ભગવાની હોય તેજ સિધે ર-સ્તે ચાલી શકે છે, એમ સમજી કુમાડના બાચકા ભરવા જેવો મિથ્યા પ્રયાસ નહિ કરતા સીધી સડકે ચાલી, સ્વ હિત સાધવા શાશ્વત માણસે ચુકવું નહિ. આવી રૂઠી મર્યાદા સાચવીને ચાલતા કોપેલા દુર્જનો પણ શુ વિરુદ્ધ બોલી શકે ? કંઈ પણ છિદ્ર નહિં દેખાનાથી કંઈ પણ અવડ ચનક બોલી શકે નહિ, માટે નિરતર સમદ્રષ્ટિ રાખી ચાલવું કે જેથી કોઈને ટીકા કરવાની જરૂર પડે નહિ.

૯ પોતાની જીમ નિયમમાં રાખવી—છબ્બાને વશ કરવી, નકામું બોલવું નહિ, જરૂર જણાય ત્યારે પણ વિચારી હિતમિતજ જાપણ કરવું, તેમજ રસ લે પર થઈ, છબ્બાને વશ પડી રોગાદિ ઉપાધિ ખડી થાય તેમ મર્યાદા બહાર જવું નહિ. છબ્બાને વશ પડેલાની બીજી ઇન્દ્રિયા કોપી, તેને ગુલામ બનાવી ભારે દુઃખ આપે છે, માટે સુખના અર્થાંએ છબ્બાને વશ નહિ થતા પોતે તેને વશ કરવી.

૧૦ અવિચાર્યું કામ નજ કરવું—સહસા—અવિવેક આચરણથી મોટી આપદા-વિપત્તિ આવી પડે છે. અને વિચા

રીને વિવેકથી વર્તનારને તો સંપદા સ્વયંમેવ આવી વરે છે. માટે એકાએક સાહસ કામ નહિ કરતાં, લાઠી નજરથી વિચારી ઉચિત નીતિ આદરી વર્તવું, કે જેથી કદાપિ પણ ખેદ-પશ્ચાત્તાપ કરવાનો પ્રસંગજ આવે નહિ. સહસા કામ કરનારને બહુધા તેવો પ્રસંગ આવ્યા વિના રહેતો નથી.

૧૧ ઉત્તમ કુળાચાર કદાપિ લોપવો નહિ—ઉત્તમ કુળાચાર શિષ્ટ-માન્ય હોનાથી ધર્મના એટલે નિયમોની પેરે આદરવા યોગ્ય છે. મધ માસાદિ અલક્ષ્ય વર્જવા, પરનિંદા ત્યજવા, હસ વૃત્તિથી ગુણ માત્ર અહુણ કરવા, વિષય લપટતા [અસ-તોષ] ત્યજી, સંતોષ વૃત્તિ ધારના, સ્વાર્થ વૃત્તિ ત્યજી, નિસ્વાર્થપણે પરોપકાર કરવા, યાનત મદ મત્સરાદિનો ત્યાગ કરી, મૃદુતાદિ વિવેક ધારવારૂપ ઉત્તમ કુળાચાર કોણ કુશળ કુલીનને માન્ય ન હોય ? આવી ઉત્તમ મર્યાદા સેવનારને કોપેલો કળિ કાળ પણ શુ કરી શકે વાર ?

૧૨ કોઈને મર્મ વચન ઘોલવું નહિ—મર્મ વચન સહન થઈ નહિ શકવાથી, કેટલાએક મુઝબ લોકો માનના માર્યા મરણને શરણ થાય છે, માટે તેવું પરને પરિતાપકારી વચન કદાપિ પણ વદવું નહિ. મૃદુ લાખા સામાને પણ સોહાય છે, ગમે તેવે સ્નાયુ ભોગે સામાને હિત થાય, તવુજ વિચારીને બોલવું. સબ્જનની તેવી ઉત્તમ નીતિ કદાપિ પણ ઉલ્લંઘવી નહિજ. લોકમાં પણ કહેવત છે કે, “ સાકરથી પિત્ત શમે, ત્યા મુઘી કરીયાતું શુ કામ પાવું ? ”

૧૩ કોઈને કદાપિ પણ કુઝુ આલ દેવું નહિ—

કોઈને કુઝુ આળ દેનારૂં મહા સાહસથી પરિણામ ઉપર મુજબ માનવ માનના ઉચ્ચ સ્તરની તે સરંચા નિઘ તથા ત્યાજ્ય છે. પરંતુ કુઝુ આપના ઇચ્છનાર પોતે જ કુઝુ માગી લે છે. કેમકે કહેવત છે કે, “વાલે તેણે લેલું” અને “ખાટા ખોડે, તે પડે.” શાણાને આરક્ષી પણ ગીખામણ બસ છે. જેમ કે શિક્ષિતનું પોતાનું શસ્ત્ર પોતાનો જ માણ લે છે, તેના જેવું આને પણ સમજીને સાચા મુખના અર્થી થઈને સત્ય અને હિત મોજી આવવા ખપ કરવો ઉચિત છે કહેવન પણ મપસં છે કે, “સાચને શાની આવે ?”

૧૪ કોઈને પણ આક્રોશ કરીને ફરેવું નહિ—

કોપ કરીને કોઈને સાચું પણ કહેવા જતા લાગને બાંધે ઉપદ્રી હાથ થાય છે. માટે તેમ નહિ કરતા રૂં પરને હિતકામી, નમ્રપણે સાચી વાત વિશે પૂરકજ કહેવાની ટેવ પાડવી સમજી માણસે લાભાવાકનો વિચાર કરીનેજ વર્તવું ઘટે છે એજ આક્રોશ સજ્જન નીતિ છે જે કંઈક હિતાર્થીને અનરૂપ આદરવા થોડું છે.

૧૫ સર્વનાપર ઉપકાર કરવો—રેઢની પેઠે સમ ભવ

ખમ નહિ ગણતા સર્વ પ્રતિ એક સરખી હિત બુદ્ધિ રાખવી. વૃક્ષ, નીચ—ઉચ્ચ સર્વને શીતળ છાયા આપે છે ગંગાજળ સર્વના તાપ દૂર કરે છે, ચંદન સર્વને સરખો સુગંધ આપે છે, તેમ ઉપકારી, જગત માનવો ઉપકાર કરે છે અપકારીની ઉપર પણ ઉપકાર કરે, તે જગતમા વડા ગણાય છે.

૧૬ સામાનો ઉપકાર કદાપિ મુલ્યો નહિ—કૃતજ્ઞ

માણસ કરેલા ઉપકારને કદાપિ વિસરતો નથી, જે વિસરે છે તે કૃતજ્ઞ કહેવાય છે. વળી ઉપકારીનું પણ ઉલ્લેખ અદિત કરવા ધારે તેને તો મહા કૃતજ્ઞ સમજવો માતા, પિતા, આમી અને ધર્મ ગુરૂના ઉપકારનો બદલો વળી શકે તેમ નથી, છતાં કૃતજ્ઞ માણસ તેમની બનતી અનુકૂળતા સાચવી તેમને ધર્મ કાર્યમાં સહાયભૂત થવા પૂરતો પ્રયત્ન કરે તો, કદાપિ અનુગ્રી થઇ શકે છે. સત્ય સર્વજ્ઞ ભાષિત ધર્મ પમાડનાર ધર્મ ગુરૂનો ઉપકાર સર્વોત્કૃષ્ટ છે, એમ સમજી સુવિનીત ગિબ્ય તેમની પતિત્ર આજ્ઞાને અનુસરવા પૂરું કાળજી રાખે છે, તેથી વિરુદ્ધ વર્તનાર ગુરૂ-દ્રોહી—મહા પાતકી ગણાય છે.

૧૭ અનાથને યોગ્ય આલંચન દેયુ—૨૧ આજીવિકાતુ

જેમને કાંઈ સાધન નથી, જેઓ કેવળ નિરાધાર છે, એવા અ-શક્ત અનાથને યથાયોગ્ય આલંચન આપવું, એ દરેક શક્તિવ-ત ધાના માણસની ફરજ છે સીદાતા—હુ ખી થતા દીન જનો-તુ હુ ખી દીવમા મરી તેમને ખરે વખતે વિવેક પૂરક સહાય જરૂરનાર સમયને અનુસરી મોટું પુન્ય ઉપાર્જી છે, તેમજ તેના પુન્યબળે લક્ષ્મી પણ અખુર ગહે છે. કુવાના જળની પેરે મોટી ઉદાર વપરાશ છતાં તેની લક્ષ્મી ખુણયરૂપી શેરોથી પાછી પૂરાય છે, છતાં કૃપણને આવી સુખદિ પૂર્વ અતરાયના ચોગે સુખી આવતી નથી, તેથી તે બાપડા કેરળ 'લક્ષ્મીનું દાસત્વ કરી અતે આર્ત ધ્યાનથી અશુભ કર્મ ઉપાર્જી હાથ ધસતો—ખાલી હાથે યમને શરણ થાય છે. ત્યાં અને ત્યારબાદ પણ પૂર્વ અશુભ

અતશય—કર્મના થોમ તે રક અનાથને મહા દુખ લોગવવું
 પડે છે, ત્યાં કોઈ ત્રાણ—શરણ—આધારભૂત થતું નથી, પોતા
 નીજ ભૂય પોતાને નડે છે. કૃપણ પણ પ્રત્યક્ષ દેખે છે કે, કોઈ
 એક દોડી પણ સાથે બાધી લાગ્યો નથી, તેમજ આગળ બાધી
 લઈ જઈ શકતો પણ નથી, છતાં બાપડો મમ્મય શોઠની પેરે
 મહા આર્ત પ્લાન કરતો ધન ધન કરતો ઝૂરી મરે છે, અને
 અતે તે મહા માઠા વિપાક પામે છે આ સર્વ કૃપણતાનાં કદ્દ
 ફળ સમજી પોતાને પણ તેવાજ માઠા વિપાક થવા ન પામે
 તેમ “પાણી પહેલા પાળ” ની પેરે પ્રથમથી ચેતી સ્વયંક્રમી-
 ના હાસ નહિ થતા તેને વિવેક પૂર્વક યથા સ્થાને વાપરી તેની
 સાર્થકતા કરવા સમ્મહરથ લાઈએને જામત થવાની ખાસ જ-
 રૂર છે. નહિતો યાદ રાખવું કે, પોતાની કેવળ સ્વાર્થ વૃત્તિરૂપ
 મોટી ભૂલને માટે પોતાનેજ સહન કરવું—“શોષણ” પડશે. માટે
 દ્વંદ્વમા કાંઈ પણ વિમાસણા કરી, ખરો પરમાર્થ માર્ગ અગીકાર
 કરી પોતાની ગલીર ભૂય સુધારી લેવાતું ચુકવું તે શાણા સ
 મ્મહરથેને મોખ્ય નથી શ્રી સર્વજ્ઞે દર્શાવેલો અનત સ્વાધીન
 લાભ ગુમાવવો અને અતે ખાંધી હાથ ધસતા જઈ પરભવમા
 પોતેજ કરેલા પાપાચરણના ફળ ચાખવા એ કોઈ રીતે વિચાર
 શીય સમ્મહરથને છાજતું જ નથી. તત્ત્વજ્ઞાની પુરૂષોના એજ
 હિત વચન છે જેઓ તેમને અમૃત છુદ્ધિથી અગીકાર કરી
 વિવેકપૂર્વક આગે છે, તેઓ અત્ર અને પગ્ર અવશ્ય સુખી
 થાય છે.

૧૮ કોઈની પાસે દીનતા દામ્બલી નહિ—દુઃખ સ્થા-

યની ખાતર અન્ય પાસે હીનતા કરવી યોગ્ય નથી. બે દી-
 નતા—નમ્રતા કરવા ચાહ્યા તો સર્વ શક્તિવત—સર્વજ્ઞની કરે.
 જેઓ પોતે પૂર્ણ સમર્થ છે, તેઓ સ્વ—આશ્રિતની લીડ ભાગી
 ગઈ છે, પણ જેઓ પોતેજ અપૂર્ણ—અરાજત હોય તેઓ શ-
 રણાગતની શી ગીતે લીડ ભાગી શકે ? સર્વજ્ઞ પ્રભુની પાસે
 પણ વિવેક પૂર્વક યોગ્ય માગણીજ કરવી ઘટે છે. વીતરાગ પ-
 રમાત્માની કે નિર્જેથ અજ્ઞાનની પાસે તુચ્છ સાંસારિક કુખની
 પ્રાર્થના કરવી ઉચિત નથીજ. તેમની પાસે તો જન્મ મરણનાં
 દુઃખ દૂર કરવાનીજ અથવા ભવભવના દુઃખ જેથી રજે એવી
 ઉત્તમ સામગ્રીનીજ પ્રાર્થના કરવી ઘટે છે. યદ્યપિ વીતરાગ પ્ર-
 ભુ રાગ દ્વેષ રહિત છે, તોપણ પ્રભુપ્રતિભા શુદ્ધ ભક્તિ રાગ
 ચિન્તામણી રત્નની પેરે ફળીભૂત થયા વગર રહેતો નથી. શુદ્ધ
 ભક્તિ એ એક અપૂર્ણ વરીકરણ છે. ભક્તિથી કઠીન કર્મનો
 પણ ક્ષય થઈ જાય છે, અને તેથી સર્વ સપદ સહજ આવી
 મળે છે. આવો અપૂર્ણ લાભ મૂકી બાવળે બાધ ભરના જેવી
 તુચ્છ વિષય આગસનાથી વિકળપણે તેવીજ પ્રાર્થના પ્રભુ પા-
 સે કે અન્યત્ર કરવી, કેાઈ રીતે શાણા સજ્જનોને પ્રદિત નથીજ.
 સર્વ શક્તિવત સર્વજ્ઞ પ્રભુની પાસે પૂર્ણ ભક્તિરાગથી વિવેક
 પૂર્વક એવી ઉત્તમ પ્રાર્થના કરે, યાવત્ પરમાત્મ પ્રભુની પવિ-
 ત્ર આજ્ઞાને અનુસરના એવો તો ઉત્તમ પ્રરુપાર્થ સ્કુરાવો કે,
 જેથી ભવભવની ભાનક ભાગી પરમ સપદ પ્રાપ્તિથી નિત્ય
 દિવાળી થાય, યાવત્ પરમ આનંદ પ્રકટે, અર્થાત્ અનત—અ
 બાધિત—અક્ષય સહજ સુખ થાય. સેવા કરવી તો એવાજ
 સ્વામીની કરવી કે, જેથી સેવક પણ સ્વામીની બરાબરજ થાય.

૧૯ કોઈની યજ્ઞ પ્રાર્થનાનો મગ કરવો નહિ—

માણસ જ્યારે માટી મુશીબતમાં આવી ગયો હોય છે, ત્યારેજ પ્રાથ માન મુકીને સામા સમર્થ માણસને પોતાની ભીડ ભાગવાની આશાથી પ્રાર્થના કરે છે, એમ સમજીને સામા દાના દીવના શાણા અને સમર્થ માણસે, તેની પ્રાર્થના યોગ્યજ હોય તે, તેના પ્રાર્થાતે પણ લગ કરવો નહિ. સામાન્ય દુખ દૂર કરવા યોગ્ય, જે કાંઈ દેવુ થયે, તે પણ પ્રિય ભાષણ પૂરકજ દેવુ, ઉચ્છ્રાંખણપણે દેવુ નહિ. પ્રિય વાક્ય પૂરક દાન દેવુ, તે ભુવણરૂપ છે, અન્યથા દુષણરૂપ સમજવુ. આમ હિતાહિતના વિવેક પૂરક શાણા માણસે વર્તવુ યોગ્ય છે

૨૦ દીન (દયામર્ણ) વચન જરૂર નહિ—

વચનથી માણસનો બોજ હુણકો પડે છે. તેમજ શાણા માણસો તેની પરિક્ષા કરી લે છે કે, આ માણસો કંપદી યા ખુશામત ખોર છે. ગુણવત્ત પ્રતિ ગુણી જાણી ઉચિત નમ્રતા દાખવવી, એ દીનપણ હોવાય નહિ. ગુણી પુરોવાના તો સહજ દાસ થઈ રહેવુ, એ તો આપણામાં સહજ ગુણ પામવા ખાટેજ હોવાથી તે દૂષિત નજ ગણાય. ખાટે વિવેક આણી જરૂર જણાય, ત્યારે અદીન ભાષણ કરવુ, કે જેથી સ્વાર્થ હાનિ થવા પામે નહિ. ઉક્ત ઉત્તમ નિયમો વિવેકવતે સ્વ છવિત પર્વત પાળવાના છે. પુન —

૨૧ આત્મ પ્રશસા કરવી નહિ—

આત્મશ્રદ્ધા યા આપ વઘાઈ કરી ખુશી થવુ, એ મહાન દોર ગણાય છે, એથી મહાન પુરોવાન અપમાન ચાય છે આમ મહા પુરોવાની આ

શાતતા—અપમાન કરવાથી કર્મ બંધ કરી આત્મા દુઃખી થાય છે, સજ્જન પુરુષોની એ ગીતિજ નથી, સજ્જન પુરુષો તો પ-
રતા પરમાત્મ જેટલા ગુણોને પણ વખાણે છે, અને પોતાના મેરૂ
લેવડા મોટા ગુણોને પણ ગાતા નથી, તો વિના ગુણે હલકાઈ
જવું કેટલું ભૂલ ભરેલું છે તે વિગતગત, અને ત્રિચારીને
અતુળ ધડાની પેઠે નહિ હવકાતા પૂર્ણ થવાને ગાંધીર ગુણ વા-
રતા શિખરુ, આપ વડાડ કગ્તા પર નિન્દા પગલે પગલે થઈ
જાન, પર નિન્દાના પાપ અતિ ધુર હોવાથી મિથ્યા આપ ન
કાંઈ કરનાર પ્રાણી તેના પાપ કર્મથી પોતાના આત્માને મલીન
કરી પરભવમા દે, કનચિત્ આજ ભવમા ભારે દુઃખી હાલત
મા આવી જાય છે.

૨૭ દુર્જનની પણ કદી નિન્દા કરવી નહિ—પર નિ-
ન્દા કરવાથી કાંઈ પણ ફાયદો નથી, પણ ઉલટો નિન્દા કરનાર-
નિન્દકને ભારે મોટો ગેરફાયદો થાય છે, પોતાનો અમૂલ્ય વખત
ગુમાની બદલામા પોતેજ મલીન થાય છે. નિન્દા એ મામાને
મુખારવાનો રસ્તો નથી, પરંતુ કદાચ બગાડવાનો રસ્તો છે, એ-
મ કહી શકાય. જો કે સજ્જનો તો તેના નિન્દકોથી વધારે વ-
ધારે જાગૃત રહી ગુણ મહે છે, પણ દુર્જનો તો ઉલટો પ્રકાપ કરી
દુર્જનતાનીજ વૃદ્ધિ કરે છે, માટે દુર્જનની નિન્દામા પણ હા-
નીજ છે. મત—સજ્જનોની નિન્દાથી જો કે સજ્જનોને તો
કાંઈ પણ અનુગુણ દીસતો નથી, તોપણ તેવા ઉત્તમ પુરુષોની
નાહુજ નિન્દા કરતા આગયની મહા મલીનતાથી નિકાચિત
કર્મ બંધ કરી, નિન્દકો નરકાદિ અધોગતિએજ જાય છે નિ-

ન્દા, ચાડી, પરદ્રોહ, તથા ખોટા આળ ચઝાનનારા, તેમજ હિ-
સા, અસત્ય ભાષણ, પર દ્રવ્ય હરણ, તથા પર સ્ત્રી ગમનાદિ
અનીતિ કે અન્યાયાચરણ કરનારા, અને ક્રોધાદિ કે રાગાદિના
જે જે માઠા હાવ થનાના શાસ્ત્રકારે વર્ણવ્યા છે, તે તથા તે
સબધી હિત બુદ્ધિથી જે કાંઈ કહેવું તે કાંઈ નિન્દા કહેવાય
નહિ. હિત બુદ્ધિ વિના દ્વેષ કરી પરને વગોવવું તે નિન્દા ક-
હેવાય છે અને તેનિન્દા છે, માટે નામ લાંબને પરને વગોવના મિ-
થ્યા પ્રયાસ કરવો નહિ, છતાં નિન્દા કરવાનું મન થાય તો સા-
ચા અને આપણા ઢાંપોનીજ નિન્દા કરવી, કે જેથી કાંઈ પણ
છૂટ્યા બાકી થાય. જો કે કેવળ ઢાંપોની પણ નિન્દા કરના મા-
નથી કશું વળવાનું નથી, તોપણ પર નિન્દા કરતા રૂન નિન્દા
ધણે દરજ્જે સારી છે.

૨૨ અતિ હસવું નહિ—અતિ હસવું અહિતકર છે, બ
હુ હસવાથી અતે રોનાનો પ્રસંગ આવે જ તે કુટેવ પ્રાણીને
મોઢી આપત્તિમા નાખે છે, બહુવાર હસવાની કુટેવથી પ્રાણી
કારણે કે મિત્રા કારણે પણ હસે છે, અને તેમ કરવાથી રાજ
સલાયા અત.પુરમા તેની મોઢી ખુનારી થાય છે, માટે તે
કુટેવ પ્રયત્નથી પરિહરવીજ યોગ્ય છે કહેવત પણ છે કે “હ-
સવામાથી ખસવું” થાય. હાથે કરીને જીવને જોખમમા ના-
ખવો હોય, કે હાથે કરીને ઉપાધિ ઉભી કરવી હોય તોજ
આવી કુટેવ રાખવાની છે, અન્યથા તો તેને ત્યજેજ મુખ્ય છે,
સમ્યક્ની પણ ઝોજ નીતિ છે મુમુક્ષુ—મોક્ષના અર્થા સત સુ
સાધુજને તો તે કુટેવ સર્વથા ત્યજના યોગ્ય જ છે. આવી સા

રી નીતિ પાળવાથીજ પ્રાણીઓ ધર્મના અધિકારી એક સર્વજ્ઞ
લાપિત ધર્મને સમ્યક્ પ્રમાદ રહિત સેવી સદ્સાચ્યના જ્ઞાની
થઈ અતે અક્ષય સુખ સ પાદન કરી શકે છે.

૨૪ વૈરિનો વિશ્વાસ કરવો નહિ—વિશ્વાસ નહિ કરવા યોગ્યનો વિશ્વાસ કરતાં મોટી હાની થાય છે, મોટે પ્રમાણથીજ ચેતતા રહેવું કે જેથી પાછળ પશ્ચાન્નાપ કરવો પડે નહિ. કામ, ક્રોધ, મદ, મોહ, મત્સરાદિને અતઃગ શત્રુ સમજી તેમનો કદાપિ પણ વિશ્વાસ સાચા સુખના અર્ધીએ કરવો યોગ્ય નથી. સર્વજ્ઞ પ્રભુએ પચ પ્રમાદોને પ્રવળ મનુષ્યના કહ્યા છે.

જેને યોગે પ્રાણી પ્રકર્ષે કરી સન્કર્તવ્યથી છૂટ થાય, યાવત્ ખેલાન થાય તે પ્રમાદ કહેવાય. મદ, વિપય, કપાય, નિદ્રા અને વિકથા એ પચ પ્રમાદો છે. જેમાના અડે મોટા હાનિકારક છે. તો તે પાચે પ્રમાદોને પરવશ પડેલા પ્રાણી વિશે તો કહેવું જ શુ ?

મદપાનથી થતી લક્ષ્મી, વિધા, યશ, માનગીની હાનિ સુપ્રસિદ્ધ છે.

નિપય નિકારને વશ થયેલો મોટો યોગીન્દ્ર [બ્રહ્મા] પણ સ્ત્રીના દાસ બની જાય છે, ને હિમ્મત દારીને એક અખળાનો પણ દીન દાસ બને છે, નિપયાધતાતુ એ ક્ષણ છે.

કપાય—ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર ચડોળ ચોકડી કહેવાય છે. તેનો આગ કરનાર ચાર તેઓ તન્મય થઈ ગયેલો ક્રોધાધ યાવત્ લોભાધ કદાપિ કૃત્યોદય હિતા-

હિત રખી શકતો નથી. કપાય—કલુષિત મતિ કાઢ અશ્વિનન
 દખાન આપે ॥ જુદા છતાં બાળકની માફક અને પડિત પતા
 મૂર્ખની પેઠે, યાવત જીવ જીવવાની માફક નિષ્ક્રીય—નિરુદ્ધ
 એટલે કરે છે, જેથી તેના મોટા લોભપનાદ પ્રસારે છે કપાય
 નિરેક શૂન્ય પથુની પેરે અપમાન પામે છે, યાવત જીવ હાલે
 મરી દુર્ગતિનોજ જાગી થાય ॥ મોટા કોનાડિ કપાયની મેવા
 કરનાને માણસ ન સમજવા પથુ હેવાન કહો શત્રુ, જેણે કાણુ
 કરી ન શકે તેણે આ કપાય કરી શકે છે, એમ સમજી પણ
 કાઢ હૈયે સાન આવે તો સાડ. કહો શત્રુ એકજ જીવમા દુખ
 હઈ શકે, પથુ આ કપાય ચેરી તો જીવ જીવમા દુખ હઈ શકે છે

નિદ્રા રખીને પરવશ પડેના પ્રાણીની પણ મહા માઠી
 રથીતિ થાય છે નિદ્રાને વશ નહિ થતા જેઓ તેને વશ કરી-
 ને વિવેક પાડે છે, તેઓને તો લીલા હોર થાય છે

નિકથા—જેમ રૂન—પર હિત તત્વથી સમાપેક્ષ ન હોય,
 તેવી આઠ કથા કરી તે નિકથા કહેવાન છે તેવી નાજ કથા,
 રૂઝ કથા, રૂઝી કથા તથા જાન (જોજન) કથા રજી જે વડ
 રૂપર હિત અવગચ સંચાર, તેરી ધર્મ કથા કહેવી થાય છે
 નિકથા કરનાનો દીમતી વખત કોડીના મૂંડમા આલ્યો જાય
 છે, અને નિરેક પર્વત ધર્મ આ કરનાનો રમત અમૂલ્ય થાય
 ॥ જનાં નિરેક વિકલ લોકો નિકથા વર્જી ઉત્તમ ધર્મ કથા વડ
 વખતને સારક કરવા ખચ કરતા નથી, તેમને પાળ પસ્તા
 પડશે, અને નિરેક પુરુષ આ હિતોપદેશ હેવામા ધારી તેના
 પરમાર્થ નિચારી જેઓ સવળે રસ્તે ચાલશે, તેઓ સર્વ મુખી

ધરો, સાચા સુખના અર્થી જનોને આ પાપી પાપે પ્રમાદના પાગમા નહિ પડતા અપ્રમાદ દહધી તેમનો છેડ કરવા ઉતુક્ત થયુ ધરે છે. અપ્રમાદ સમાન કોઇ પણ નિષ્કારણ—નિ સ્વાર્થી બધુ નથી. માટે પાપી પ્રમાદોપરનો વિશ્વાસ પરિહુગી મહા ઉપકારી અપ્રમાદ બધુમાજ સર્વ વિશ્વાસ સ્થાપવો, જેથી સર્વ શ્રેય સાપડે.

૨૫ વિશ્વાસુને કદાપિ વળ છેતરવો નહિ—વિશ્વાસ રાખી રાખે આવેલાને છેલ્લુ રેવો, તેના જેવુ એકે પાપ નથી. તે ખોળે શુતેવાનુ માથુ કાપના જેવુ જીવમી છે. બહા બહા જીવિગાળી લોકો પણ ધર્મના બહાને વિશ્વાસ કરે છે, તેના ધર્મના અર્થી જનોને સ્વાર્થે અથ બની ધર્મના બહાનેજ ઠગના એ મહા અન્યાય છે. પોતામાં પોતપોતા છતાં શુણી શુરનો આડબગ રચી પાપી વિષયાદિ પ્રમાદના પરગપશાથી મુગ્ધ—ભોળા લોકોને ઠગના, તેના જેવો એકે વિદ્યામધાત નથી. ભોળા ભક્ત જાણે છે કે આપણે શુરની ભક્તિ કરી શુરુત ગગણુ લાવી આ ભવજળ તરી જરાના ત્યારે પથ્યગના નાચ પેડે અનેક દોષોની દૂષિત છતા મિથ્યા મહત્વને ધમ્મનાગ દલી કુશુર પોતાને અને પરિક્ષા રહિત અવ પ્રવૃત્તિ કરનાર પોતાના મુગ્ધ આશ્રિતોને ભગવદ્ભક્તિ [સમુદ્ર] માજ જુડાડે છે, અને આમ ૨૪—પરને મહા દુખ ઉપાત્રિમાં હાથે કરીને નાખે છે. જેના મહા કટુદ્વેષ તે ધર્મ ઠગને આ સસાર ચક્રમાં ફરતા નિશિષે યેવવા પડે છે. આ માટેજ શ્રી સર્વજ્ઞ દેવે ધર્મ શુરને રહેણી કહેણી એક સરખી રાખી નિર્દેશપણેજ વર્તવા ફરમાવ્યુ છે,

આપણે પ્રકટ લોખંડ શકીએ છીએ કે કેટલાક કુમતિના પારામાં
 પડ્યા અને નિયમ વાસનાથી ભરેલા છતાં ધર્મ ગુરૂનો રોગ
 પાલી દેવળ પાતાનો તુલ્ય સ્વાર્થ સાધવા અનેક પ્રપચ રચી
 અને અનેક કૃતકો કરી સત્ય અને દ્વિતકર સર્વો ઉપદેશને પણ
 ગોપચે છે. આમ પાને ધર્મ ગુરૂન ધર્મ ઠગપણ આદરી મુગ્ધ
 મુગ્ધા જેવા દેવળ કાનના રસીયા, આખા મોંચીને હાથ હાજ
 કરનારા સ્વામિત બોળા ભક્તોને ઠગી સ્વ પરતુ બગાડે છે, તે
 વિવેકી હુમો કમ સદુન કરી શકે ? દિન દિન પ્રતિ તે પાપી
 એક પ્રસરી દુનિયાને ખાયખાય કરે છે તેથી તે ઉપેક્ષા કરવા
 યોગ્ય નથીજ. જગત માત્રને હિન શિક્ષા આપવાને બંધાપેલા
 રીક્ષિત શાસ્ત્રીઓ જેઓ સર્વજ્ઞ પ્રભુની પવિત્ર આજ્ઞા—વચનોને
 ઉદમા ધારી રાખનારા અને કપટ રહિતપણે તત્ત્વ વર્તવા સ્વ-
 શક્તિ સ્ફુરાવનારા અને સર્વ લોક લાસ્યને પરિહરી જનમ
 મરણના દુ ખથી કરી, લેશ ગાત્ર પણ વીતગમ વચનને નહિ
 ગોપનતા શ્રી સર્વજ્ઞ આજ્ઞાને પૂર્ણ પ્રેમથી આરાધવા ખપ કર્યા
 કરે છે, તેઓજ ધર્મ ગુરૂના નામને માથુ કરી બતાવવા સમર્થ
 થઈ શકે છે. તેવા સિદ્ધ કિશોરોજ સાચા સર્વજ્ઞ પુત્રો હોવાય છે.
 બાકી, હાથીના ઘાતની પેટે રેખાડનાના પજ ન્યારા અને ચાવવાના
 પજ જેમને ન્યારા છે, તેમના નામને તો દોઢ ગાડિનો નમસ્કાર
 ર ! ! લો ભલ્યો ! વિવેક ચક્ષુ ખોલી સુગુરૂ અને કુગુરૂ—સાચા
 ધર્મ ગુરૂ અને ધર્મ ઠગને ભરાબર ઓળખી લોભી, લાલચુ,
 અને હાલી કુગુરૂનો કાળા નાગની આફક સર્વથા ત્યાગ કરી
 અસરજી સરજી ધર્મ કુરુધર સિદ્ધ કિશોર સમાન સાચા સર્વજ્ઞ
 પુત્રોત્તર પરમ ભક્તિ ભાવે સેવન—આરાધન કરવા તત્પર થાઓ !

જેથી સર્વ જન્મ જરા અને મરણની ઉપાધિ ટાળી તમે અતે અક્ષય પદ વરો ! ઉત્તમ સારથી કે ઉત્તમ નિયામક જેવા મદ્ગુરુનાજ દ્રઢ આલબનથી પૂર્વે પણ અસંખ્ય પ્રાણીયો આ હુ ખમય સસારનો પાર પામ્યા છે. આપણને પણ એનાજ મહાત્માનું સદા શરણ હેઠાં એવા પરોપકાર શીલ મહાત્મા કદાપિ પ્રાણાતે પણ પરચયન કરેજ નહિ

૨૬ કૃતઘ્નતા, કરેલા ગુણનો લોપ કદાપિ પળ

કરવો નહિ—ઉત્તમ માણસો અવગુણ ઉપર પણ ગુણ કરે છે, મધ્યમ માણસો સામાએ ગુણ કર્યો હોય તો પોતે પણ પોતાની વખતે બનતો બદલો વાળના ધારે છે પરંતુ અધમ માણસો તો કર્યા ગુણનો પણ લોપ કરે છે. આવી અધમ વૃત્તિવાળા અજ્ઞાની અવિવેકી જનો કરતા કૃતરા પણ સારા ગણાય છે, કે જેઓ કિંચિત્ માત્ર ભોજનના બદલામા પોતાની પૂછડી હલાવી ખુશી થઈ પોતાનું કૃતજ્ઞપણું બહાર કરતા સામાના ધરની રાત દિવસ ચોકી કરે છે. કૃતઘ્ન માણસો ધ્યાન કરતાં પણ હલકા ગણાય છે એમ સમજી કૃતજ્ઞતા આદરી ધર્મ લાયકી મેળવી કાર્ય પણ ધર્મ આચારન કરી રત—માનવપણું સાર્થક કરવું, અન્યથા માતાની કુદૃષ્ટ લગવી ભૂમિને કેવળ ભારભૂત થના જેવું જ છે. સમજી રાખવું કે, કૃતજ્ઞ વિવેકી રત્નોનીજ માતા રત્ન કુક્ષી કહેવાય છે, આવું ન્યાયનું સહસ્ય મમજી રત્નપર હિતકારી વિવેક ધારવા યત્ન કરવો.

૨૭ સદ્ગુણીને દેવ્વી રાજી થવું—એ પ્રમોદ વા મુદ્દિ-
મા આવ કહેવાય છે. ચક્રને ઢળી ચકોર જેમ જુશી થાય,

તથા મર્ત્યેય સાક્ષી મધુર જેમ નાચે તેવો હર્ષ—મર્ક્ય સદ્ગુણીના દર્શન માત્રથી લવ્ય વકોરને થવો જોઈએ. સામાના સદ્ગુણીની ખાત્રી થયા છતાં પણ તેમનાપર દ્વેષ ધરવો એ દુર્ગતિગુણ દ્વાર છે. મારે કેવળ હુ બદલથી દ્વેષ—શુદ્ધિ તણ સદા સુખનાથી ગુણ શુદ્ધિ ધરી વિવેકી હસત થવા સદ્ગુણીને કેળીને પરમ પ્રમોદ ધરવો.

૨૮ જેવા તેવા સાથે રાગ વાઘવો નહિ—“ મૂખ સાથે ગોઠડી, પગ પગ હાથ કનેશ ” એ ઉક્તિ અનુસારે મૂર્ખ, કુપાત્ર સાથે પ્રીતિ બાધવી નહિ, તેમ કરતા પોતાની પગ પત જાય, રાગ બાધના આહો તો વિવેકી હસ, સત—સુસાધુ જન સાથેજ બાધો, જેથી તમે અનાદિ અવિવેક ટાળી સુનિવેક ધારવા સમર્થ થઈ શકો. ખાસ યાદ રાખવું જોઈએ કે, સત સુસાધુના સમાગમ સમાન બીજુ મુખ નથી, તો એવો કોણ મૂર્ખ શિરોમણી હાથ કે, જે અમૃત—સમાગમ છડી હાવાહવ વિષ જેવી અનિવેકી—કુશીલની સગતિ ઇચ્છે, શાણો નર તો નજ ઇચ્છે બાકી છૂડ જેવી વૃત્તિનાળો તો, જ્યાં ત્યાં અશુભ સ્થાનમાજ ભટકે તેમા કાંઈ આશ્ચર્ય નથી. કેમકે તે તો તેનો જાતિ સ્વભાવજ છે આના નીચ જનોની સોબતથી સારા સુશીલ માણસોને પણ કવચિત્ જાદા લાગે છે.

૨૯ પાત્ર પરીક્ષા કરવી—જેમ સોનાની કપ, છેક, તાપાંથી પરીક્ષા કરાય છે, જેમ માતીની ઉત્તરજતાદિથી પરીક્ષા કરાય છે, તેમ ઉત્તમ પાત્રની પણ સુશુદ્ધિનડે સદ્ગુણી પરીક્ષા કરવી. સુપાત્રમાજ ઉત્તમ વસ્તુ છાજે છે સુપાત્રમા

વિવેક પૂનક વાવેલું ઉત્તમ બીજ શુદ્ધ ભૂમિની પેરે ઉત્તમ ફળ આપે છે, છીપમા પડેલા સ્નાતિ નક્ષત્રના જળ બિન્દુત સાચુ મોતી થાય છે, અને સાપના મુખમા પડવાથી તેજ જળ ઝેર-રૂપ થાય છે, માટે પાત્ર પરીક્ષા કરી દાન, માન, વિદ્યા, વિનય, તેમજ અધિકાર પ્રમુખ વ્યવહાર કરવો યોગ્ય છે. સુપાત્રમા સર્વ સફળ થાય છે, અને કુપાત્રમા ઉલટો ટોટો—અનર્થ પેદા થાય છે, માટે પાત્રાપાત્રનો વિવેક બુદ્ધિશાળીએ અત્રશ્ય કરવો, કે જેથી સ્વ-પરને અત્ર સમાધિ પૂર્વક ધર્મ આરાધનથી પરત્ર—પરલોકમા પણ સુખ સંપત્તિ સંપન્ને, એજ બુદ્ધિ પામ્યાનું શુભ ફળ છે.

૩૦ અકાર્ય કદાપિ આચરતુ નહિ—પ્રાણાતે પણ ન કરવા યોગ્ય નિઘ કામ સજ્જનો કરેજ નહિ, છતા પ્રમાદ પર-વશ થઈ જેઓ લોક વિરુદ્ધ, તેમજ ધર્મ વિરુદ્ધ અતિ નિઘ કાર્યો કરે, તેઓને સજ્જનોની પકિત બહારજ લેખવા, ગુણ દોષ, લાલાલાલા. કૃત્યાકૃત્ય, ઉચિત અનુચિત. ભક્ત્યાભક્ત્ય, પે-યાપેય, ત્રિગેરે ઉચિત વિવેક વિકળ માણસને પશુવત્ સમજવો, તેમજ ઉચિત વિવેક પૂર્વક સદા શુભ કાર્યો સેવના ઉદ્યમશીલ માણસને એક અમૃત્ય હીરા જેવોજ લેખવો. તેનાનો જન્મ પણ સાર્યક છે.

૩૧ લોકાપવાદ પ્રવર્તે તેમ વર્તવું નહિ—જેનાથી લોકમાલધુતા થાય, તેનું વગર વિચાર્યું અધરિત કામ કરવું નહિ. જેથી ધર્મને લાઠન લાગે, ધર્મની વગોનણા થાય, શાસનની લઘુતા થાય, તેનું મામ તો ભવ ભીરૂ માણસે પ્રાણાતે પણ ન કરવું

પૂર્વ મહાપુરુષોના સદ્વર્તન સાથુ લક્ષ રાખી, જેમ પોતાની તેમજ પરની, યાત્રા છતાં શાસનની ઉન્નતિ થાય તેમજ વિવેક આણી વર્તે. **લોગ વિરુદ્ધચાઓ**—એ સૂત્ર વાક્ય કદાપિ પણ નિસરડું નહિ. જેથી સર્વ સુખ સાધનાના શુભ મનોરથ કદાપિ પણ ફળીભૂત થાય તેમ સલાખીનેજ ચાલવું.

૩૨ સારસીકપણ કદાપિ ત્યજવું નહિ—આપદ વખતે ધૈર્ય, સપત્ર સમયે ક્ષમા, સલાને વિષે મત્ત વાત નીડર પહે બોલવી, શરણાગતનું સર્વ શક્તિથી સરક્ષણ કરવું, સ્વાર્થ ભોગે પણ અદ્ય ઇન્સાફ આપવો, એ આદિ સદ્ગુણો મનવત સજ્જનોમા સ્થાપાવિકજ હોય છે તેવા ઉત્તમ પુરુષોજ ધર્મના ખરા અધિકારી છે. તેના વિવેકી હૃદયોજ સર્વ મલીનતા સ્થિત નિર્મળ પક્ષ સજી ધર્મ માર્ગે હીવાવવા સમર્થ થાય છે. તેના સત્પુરુષોનેજ ધન્ય છે, જેઓ સાચો પુરુષાર્થ સ્ફુરાવી પોતાનું પુરુષ નામ સાર્થક કરે છે તેમનીજ ઉન્નત્ય કીર્તિ થાય છે, તથા નિર્ભય ધરા પણ તેમનોજ નિસ્તર છે. જેઓ અડગપણે આવી ઉત્તમ મર્યાદા સદા યાજે છે, તેઓ પ્રમત્તપણે પવિત્ર નીતિને અનુસરી અત્ર અક્ષય કીર્તિ સ્થાપી, પરત્વે અનરથ સંગતિ-ગામી થાય છે તેવા સાહસિક શીરોમણિનોજ જન્મ આર્થક છે તેવા ઉત્તમ સાત્વિક સાદ્ગમ વિના સ્વ જન્મ નિષ્ફળ છે સાચા સર્વજ્ઞ પુત્રો ઉત્તમ પ્રકારની શુદ્ધ સાહસિક વૃત્તિ સહિતજ હોય છે તેઓ લાખો ગમે આશ્રિતોના આધારરૂપ છે તેમને સિદ્ધ હીતોરની જેમ સાહસિકપણુ ધારણ કરે છે. તેમની આખાદીપર વાળોના ભગિન્યનો આધાર છે. સમજીને મુખે

નિર્મલી શમય તેવી—મહા પ્રતો આચારનાર—મહા પ્રતિજ્ઞા કરી તેનો અખડ નિર્માણ કરવો, તેજ ઉત્તમ સાહસિકતા છે. તેજ મહા પ્રતિજ્ઞાનો સ્વચ્છદ આચરણથી જાગ કરવા જેવી એકે કાયરતા નથી. આ દુ ખદાવાનળથી તેવા પ્રતિજ્ઞા ભ્રષ્ટનો છૂટકો થઈ શકતો નથી, એમ સમજ “ તેલ પાત્ર ધર ” ની પેરે યા “ રાધા વેધ સાધનાર ” ની પેરે અપ્રમત્ત થઈ જેઓ સર્વજ્ઞ ભાષિત તત્ત્વ રહસ્ય પામી, ગ્રહણ કરેલી મહા પ્રતિજ્ઞાને અખડ પાળે છે, તેઓ પૂર્ણ પ્રતિજ્ઞાનત હોઈ, સ્વ પરનો નિસ્તાર કરવા સમર્થ થાય છે તેઓજ ખરા સાહસિક ગણાય છે, માટે સ્વ—પરને છુટાડનારી કાયરતા તણ ફરેક મુશ્કેલને ઉ-ઉત્તમ સાહસિકતા ધરવી એટ છે, જેથી સર્વ મલીનતા ટળી સ્વ—પર હિતદ્વારા શાસન ઉત્પત્તિ થના પામે. આહા ! ક્યારે પ્રાણીઓ કાયરતા તણ ઉત્તમ સાહસિકતા આકરશે, અને તે દ્વારા સ્વ—પરની ઉત્પત્તિ સાધી ક્યારે પરમાનંદ પદ વરશે ! તથાસ્તુ.

૩૨ આપત્તિ સમયે પળ હિમ્મત રાખીને રહેવું—

કદ વખતે પણ હિમત હારવી નહિ. જેઓ ધીરજ ધરી સકર-ની સામા થાય છે, અર્થાત્ તેવે વખતે પણ ઉત્તમ મર્યાદા ઉ-દ્ભવતા નથી, અને ઉત્તમ નીતિના ઘોરણને અવલંબીને રહે છે, તેઓને આપત્તિ પણ સંપત્તિરૂપ થાય છે. વૈરી પણ વશ થાય છે. તેઓ ધર્મ રાજની પેઠે અક્ષય કીર્તિ સ્થાપી એટ ગતિ સાધે છે, પરંતુ જેઓ તેવે વખતે હિમત હારી સ્વ મર્યાદા ઉ-દ્ભવી અકાર્દ સેવી મલીનતાને પામે છે, તેઓ અન્ન પણ નિ-

ના પાત્ર થઇ પાપથી લેપાઇ પરત્ર પણ અતિ દુઃખ પાત્ર થાય છે.

૩૪ પ્રાણાત્મે પળ સન્માર્ગનો ત્યાગ કરવો નહિ—

જેમ જેમ વિવેકી સજ્જનોને કષ્ટ પડે છે, તેમ તેમ તેઓ મુપર્ણ થઇને અને ઇંદુલાક [ચેરડી] ની પેરે ઉત્તમ વર્ણ, ઉત્તમ સુ ગવ અને ઉત્તમ રસ અર્પેતા બાય છે, પરંતુ તેમની પ્રકૃતિ પ્રિયુત થઇને લોકાપનાદને પાત્ર થતી નથી, આવી કઠિન કરણી કરી ઉત્તમ થઇ ઉપાર્જી તેઓ અતે સદ્ગતિ ગામી થાય છે.

૩૫ વૈભવ ક્ષયે પળ યથોચિત્ દાન કરવું—અપળ

લક્ષ્મી પોતાનો સ્વભાવ સાર્થક કરવા કદાચ છટકી ગઇ હોય, તોપણ દાન—વ્યસનીએ થોડામાથી પણ થોડું આપવાનો શુભ અભ્યાસ ત્યજવો નહિ તેવા ગુણ અભ્યાસ થોડે કનચિત્ મ હુલ્લ લાલ સ પળે છે, યાનત્ લક્ષ્મી થજ તેના પુ યથી બે આપ વ્યયમેન આવી મળે છે. પરંતુ ખડ્ગની ધારાપર ચાલવા જેવું આ કઠિન મત સાહસિકે પુરોગાજ સેવી શકે છે.

૩૬ અતિ રાગ કરવો નહિ—સ્નાર્થ નિષ્ઠ સબધી જન

ન સાથે રાગજ કરવો થોડ્ય નથી જેના સથોએ મગ ધરી પોત મુખ માને છે, તેનાજ નિયોમે દુખ પણ પોતેજ પામે છે એટલું જ નહિ પણ સબધી જનની સ્નાર્થ નિષ્ઠતા સમન્નતા પણ દુખ થાય છે, તો જ્ઞાની અનુભવી પુરોગાના પ્રમાણિક લેખોમા પ્રતીતિ રાખી વા સાક્ષાત્ અનુભવ—પરિક્ષા કરી તના સ્નાર્થ નિષ્ઠ જગતમા રાગજ કરવો થોડ્ય નથી તેમા પણ અ તિ (મર્યાદા બહારનો) રાગ તો પ્રકટ અનિવેકજ છે તેથી

અધની પેરે તે કલ (ગુણ—દોઢ) રૂળી—નિર્વાગી ગાકતો નથી છતા ગગ કરના ઇચ્છા થાય તો, મત સુસાધુ જનો સા ઘેજ કરો, કે જેથી કૃત્સિગ ગગ—પ્રિયનો નાગ કરી તે આત્માને નિર્વિય કરે. અન્યથા રાગ—રગથી પોતાનો સ્વનિક જેવો નિર્મળ સ્વભાવ ત્યજી પગ્ગરતુમા મમતા બાધી જીવ અત્ર તેમજ પરત્ર દુ ખનોજ લોખા થાય છે, ગગની પેરે દ્વેષ પણ દુ ખદાયીજ છે.

૩૭ પ્રિયપર પળ વારંવાર રીસ કરવી નહિ—દોઢથી પ્રીતિની હાની થાય છે, જેથી પ્રિયપણ અપ્રિય થઈ પડે છે વળી કોઈ વરા વર્તી જીવ કૃત્યાકૃત્યનો વિવેક લૂલી જઈ અકૃત્ય કરવા પ્રવર્તે છે. માટે મુખતા અર્થાં જને કપાય વરા થઈ અસહ્યતા આહરી કદાચ પણ ઉચિત નીતિનુ ઉદય થત કરી સ્વ—પરને દુ ખ કરિયામા કુખાવવા નહિ.

૩૮ કલેશ વધારવો નહિ —કલહ એ કેવળ દુ.ખનુ મૂળજ છે. જે ધગમા નિત્ય કલહ થાય છે, ત્યાવી લક્ષ્મી પણ દૂર મલાયત કરી જાય છે. માટે ખનતા મુધી તો કલેશ થના દેવોજ નહિ, છતા થયો તો તેને વરા નહિ દેતા સમાવી દેવો. લધુ [નાના] એ ગુરુ (મોટાની) ક્ષમા માગવી, છતા લધુ માત્ર મુઠી ક્ષમા માગે નહિ તો, મોગએ પોતે જઈ લધુને ખમારવો, જેથી લધુને શરમાઈ અવરથ ખમવુ અને ખમારવુ પડેજ. કલેશને વારવાની ‘ ક્ષમાપના ’ —ખામણ કરના રૂપ જીન શાસનની નીતિ અતિ ઉત્તમ છે. જેઓ તે મુજબ નિરૂકથી પર્તે છે, તેમને અત્ર અને પરત્ર મુખ છે, અને જેઓ તેથી વિ-

૨૬ પાત્ર થઈ આપથી લેવામાં પરત્ર પણ અતિ દુઃખ પાત્ર થાય છે,

૨૭ પ્રાણાંતે પણ સન્માર્ગનો ત્યાગ કરવો નહિ—
જેમ જેમ વિવેકી સજ્જનોને કષ્ટ પડે છે, તેમ તેમ તેઓ મુનર્થ
થઈને અને ઇંદુકાંડ [રોડી] ની પેરે ઉત્તમ વર્ણ, ઉત્તમ સુ
ગમ અને ઉત્તમ રસ અર્પણ બાંધે છે, પરંતુ તેમની પ્રકૃતિ
નિહિત થઈને લોકાપનાને પાત્ર થતી નથી. આવી કઠિન કરણી
કરી ઉત્તમ યશ ઉપાર્જી તેઓ અને સદ્ગતિ ગામી થાય છે.

૨૮ વૈભવ ક્ષયે પણ યથોચિત્ત દાન કરવું—અપણ
લક્ષ્મી પોતાનો સ્વભાવ સાર્યકે કરના કદાચ છટકી ગઈ હોય,
તોપણ દાન—વ્યસનીએ થોડામાથી પણ થોડું આપવાનો શુભ
અવ્યાસ ત્યજવો નહિ તેવા શુભ અવ્યાસ થોડો કવચિત્ત મ
હાન લાભ સંપન્ને છે, યાવત્ લક્ષ્મી પણ તેના પુન્યથી બેચાઈ
સ્વયમેન આવી મળે છે. પરંતુ ખડ્ગની ધારાપર ચાલના જેવું
આ કઠિન નત સાહસિક પુરુષોત્ત સેવી શકે છે.

૨૯ અતિ રાગ કરવો નહિ—સ્વાર્થ નિષ્ઠ સબંધી જન
ન સાથે રાગજ કરવો યોગ્ય નથી જેના સંયોગે રાગ ધરી પો
તે સુખ માને છે, તેનાજ વિચારે દુઃખ પણ પોતેજ પામે છે
એટલું જ નહિ પણ સબંધી જનની સ્વાર્થ નિષ્ઠતા સમજતા
પણ દુઃખ થાય છે, તો જ્ઞાની અનુભવી પુરુષોના પ્રમાણિક
લેખોમા પ્રતીતિ રાખી વા સાક્ષાત્ અનુભવ—પરિક્ષા કરી તેના
સ્વાર્થ નિષ્ઠ જગતમા રાગજ કે વો યોગ્ય નથી તેમા પણ અ
તિ (મર્યાદા બદલાવે) રાગ તો પ્રકટ અનિવેકજ છે તેથી

પ્રાણાતે પણ અનીતિનો માત્ર સ્વીકારવો યોગ્ય નથી,

૪૨ ચૈમવ વચ્ચતે રાચવું નરિ — પૂર્વ પુણ્ય યોગે સ પત્તિ સાપડી હોય તો તેવે વખતે ગર્વ નહિ કરતા અધિક નમ્રતા રાખવી યોગ્ય છે. શુ આમ્ન વૃક્ષો પણ કૃણ સ પત્તિ સમયે અધિક નમ્રતા નથી સેવતા ? છતા તેના શુભ સમયે સ્વચ્છદ-પણુ આદરી મદમા તણાવુ તે ભાવી આપત્તિનુ ભારે ચિન્હ છે.

૪૩ નિર્ધનપણામાં સ્વેદ પળ કરવો નરિ — પૂર્વકૃત કર્મ અનુભારે પ્રાણી માત્રને સુખ દુખ થાય, તેવા સમ વિષમ સંયોગો મળે, તેવે સમયે કર્મનું સ્વરૂપ વિચારી હર્વ—ઉન્માદ કે દીનતા નહિ કરતા મમલાવેજ રહી ગાણા માણસો-એ શુભ વિચાર વૃત્તિ પોષી સમર્થ ધર્મ નીતિનુ પ્રીતિથી તથા હિમતથી સેવન કરવુ યોગ્ય છે. પ્રથમ અશુભ કર્મ કરતા પ્રાણી પાણુ વાળી જોતા નથી, જેના પરિણામે અનેક દુખ વેદતા તેઓ ત્રાસ પામે છે. અશુભ—નિન્ધ કર્મો કરી પોતાનીજ મેળે માગી લીધેલા દુ.ખ ઉદય આવે છતે દીનતા કરવી તે કેવળ કાયન્તાજ કહેવાય. દુખ ગમતુજ ન હોય તો, દુખદાયક નિન્ધ કૃત્યોથીજ વિભાસી વિરમવુ, જેથી તેવા દુખ—વિપાક ભોગવના પડેજ નહિ. પરંતુ પૂર્વ કર્મેલાં કુકૃત્ય યોગે પડેલુ દુખ વેદતા દીન થઈ ખેદ—વિપાદ ધરવો વા વિફલ થઈ આનંદેકપણે અન્ય કુકૃત્યો કરવા તે તો પ્રકટ દુખનો રસ્તોજ છે.

૪૪ સમજાવે રહેવુ — જેઓ સુખ, દુખ, માન, અપમાન, ભગ્ન, સ્તુતિ સધન તથા નિર્ધન, રાજા તથા રક, દયન

૩૬ વતે છે તેમને સર્વ તુ ખ છે.

૩૯ કુસંગ કરવો નહિ — “ જ્યેષ્ઠ સંગ તેવો રંગ ”
એ ન્યાયે હીજાની સોખતે હીનપત આવે, અને ઉત્તમની મંગને
ઉત્તમતા આવે. શુ ગંગાનું શુદ્ધ, મિષ્ટ જલ પણ જલધિમા
લજવાથી લુણપણ નથી પામતું ? તેમજ અન્ય સ્થળથી
આનેલું જલ ગંગાના પવિત્ર જલમા લજવાથી શુ તેવા મહિ
માને નથી પામતું ? પામેજ છે, તેમ સમજી ગાણા માણસોએ
કુસંગ સર્વથા ત્યજી સદા શુસંગતિજ સજવી યોગ્ય છે.

૪૦ યાઙ્કરુથી ષણ હિતવચન ગ્રહણ કરવું — રત્નાદિ
સાર વસ્તુની પેરે હિતકારી વચન ગમે ત્યાથી ગ્રહવું એજ
વિવેકવતનું લક્ષણ છે. જ્ઞાની પુરુષો શુદ્ધોનીજ મુખ્યતા માને
છે, વયથી લઘુ છતાં સદ્ગુણ ગરિષ્ઠને ગુરૂ માને છે, અને વયોવૃદ્ધ
છતાં શુદ્ધરિક્તને બાળવત્ લેખે છે એમ સમજી વિવેકી સમજનો
શુદ્ધ માત્ર ગ્રહણ કરવા સત્ત્વ અભિમુખ રહે છે.

૪૧ અન્યાયથી નિવર્તવું — સમજીદિ ધરી રાગ, રોષ
ત્યજી સર્વત્ર નિષ્પક્ષપાતપણે વર્તવું એજ સદ્ગુણિ પામ્યાનું ઉત્તમ
ફળ છે, એમ સમજી સત્ય પક્ષ સ્વીકારવો, એજ પરમાર્થ છે.
એમ વર્તનામાજ તત્ત્વથી સ્વ—પર હિત સમાયેલું છે. લોકાપ-
વાનો પણ પરિહાર તથા શાસન ઉન્નતિ એજ રીતે સાધી
શકાય છે. અવતપમા નિર્ણયપણે ખરી હિમતથી ન્યાય માર્ગ
અગીકાર કર્યા વિના જીવનો કદાપિ પણ દૂરકો નથી, એમ
સમજી શાજા માણસો સર્વથા ન્યાયનું જ ગરલ લેવું ધો છે

પ્રાપ્તિ પછી અનીતિનો માગ સ્વીકારવો યોગ્ય નથી.

૪૨ વૈભવ વચ્ચે રાચવું નહિ — પૂર્વ પુણ્ય યોગે સ પત્તિ સાપડી હોય તો તેવે વખતે ગર્વ નહિ કરતા અધિક તમ્મતા રાખવી યોગ્ય છે. શુ આત્મ વૃદ્ધો પણ કૃણ સ પત્તિ સમયે અધિક તમ્મતા નથી સેવતા ? છતા તેના શુભ સમયે સ્વચ્છેદ-પાછ આદરી મદમા તણાવુ ત ભાવી આપત્તિનુ ભારે ચિન્હ છે.

૪૩ નિર્ધનપણામાં રહેવું પણ કરવો નહિ—પૂર્વકૃત કર્મ અનુસારે પ્રાણી માત્રને મુખ દુ ખ થાય, તેવા સમ વિપમ સ યોગે મળે, તેવે સમયે કર્મનું સ્વરૂપ વિચારી હર્વ—ઉન્માદ કે દીનતા નહિ કરતાં સમભાવેજ રહી ગાણા માણસો-એ શુભ નિચાર ધૃતિ પોષી સમર્થ ધર્મ નીતિનુ પ્રીતિથી તથા હિમતથી સેવન કરવુ યોગ્ય છે. પ્રથમ અશુભ કર્મ કરતા પ્રાણી પાત્રુંવાળી જોતા નથી, જેના પરિણામે અનેક દુ ખ વેદતાં તેઓ ત્રાસ પામે છે. અશુભ—નિન્ધ કર્મો કરી પોતાનીજ મે જો માગી લીધેલા દુ ખ ઉદય આવે છતે દીનતા કરવી તે કેવળ કાયરતાજ કહેવાય. દુ ખ ગમતુજ ન હોય તો, દુ ખદા-યક નિન્ધ કૃત્યોથીજ વિભાસી વિરમવુ, જેથી તેના દુ ખ—નિ-પાક ભોગનના પડેજ નહિ. પરંતુ પૂર્વ કરેલા દુઃકૃત્ય યોગે પ-ડેલુ દુ ખ વેદતા દીન થઈ ખેદ—વિપાદ ધરવો વા વિકલ થઈ અવિવેકપણે અન્ય દુઃકૃત્યો કરના તે તો પ્રકટ દુ ખનો રસ્તોજ છે.

૪૪ સમભાવે રહેવું—જેઓ મુખ, દુ ખ, માન, અપમા-ન, નિન્દા, સ્તુતિ સંધન તથા નિર્ધન, રાજા તથા રક, કચન

તથા લોહ, તુલ્ય અને મણિ તથા નારી અને નાગછીને પૂંડ કહેવા સદ્વિચારે મુજબ વર્તી સમાન લેખે છે, તેમા મુજાતા નથી, યાવત તેમને કેવળ કર્મ વિકારરૂપ નિમિત્તભૂત લેખી મનમા વિષમતા નહિ લાગતા હૃદયનિષાઃ રહિત સમષ્ટુદ્ધિથી જ હુવે છે, તેના સદ્વિવેકવત—સદ્ગુણ શીરોમણિ જનો—સમ મુખ અનગાહી ધર્મ આરાધનથી નિઃચે સ્વકાર્ય સિદ્ધ કરે છે, પરંતુ જેઓ અજ્ઞાનતાના જોરે વિવેક વિકળપણે વિષમ વર્તન કરે છે, હૃદયોદ્ધારી આપ મતે અનળા ચાલે છે, તેઓ તે કોઈ ઉપાયે પણ આત્મ કાર્ય સાધી શકતા નથી

૪૫ સેવકના ગુણ સમક્ષ કરેલા — સાચા સેવકની પ્રત્યક્ષ પ્રશંસા કરવાથી કામ હાનિ નથી, કિન્તુ લાભજ છે, ઉત્માહની વૃદ્ધિ સાથે તે ચૂસ્ત—સ્વામી ભક્ત—ધણ જાય છે, અને તેમ નહિ કરનાથી કદાચ તેની અદ્વા મદ્દ થવાથી સેના વિમુખ પણ થઈ જાય છે.

૪૬ પુત્રના પ્રત્યક્ષ ઘસાણ કરવા નહિ—પુત્ર કે શિષ્ય ગમે તેવો સદ્ગુણી હોય તોપણ તેની સમક્ષ પ્રશંસા ન કરવાની નીતિ વધારે હુણપણવાળી છે તેનામા વિનવાદિ ઉત્તમ ગુણો વધારનાનો તે રસ્તો છે ઉછરતી બાળવયમા સારા સંસ્કારો પડે એની કાળજી રાખવી, એ માતા પિતા કે ગુરૂની ખામ કરજ છે પૂર્વે ગુણ પામ્યા વિનાની મિથ્યા પ્રશંસાથી અભિમાનમાં આવી જનાથી કદાચ તેનો અવતાર બગડે છે, એમ મમજ તેની પરિપક્વ સ્થિતિ થતા મુધીના વિચારી—વિવેકથી વર્તણૂક, જેથી તેનો મ વિવેક શીખી પુત્ર પુત્રી મિત્ર કે

ગિધ્યા, રવ—જન્મ સુખે સુધારી શકે. પુત્રાદિ સમક્ષ માતપિ-
તાદિએ અપશબ્દાદિ અવિવેક યત્નથી તજવો.

૪૭ સ્ત્રીનાં તો પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ વગ્વાણ કરવાંજ
નહિ—સ્ત્રીના સ્વભાવ તુચ્છ હોવાથી છલકાઈ ગયા વિના રહે
નહિ, માટે સ્ત્રી ગમે તેવી ગુણવતી હોય, તોપણ મનમાજ સ-
મજી રહેવું. સ્ત્રીને પણ પતિ પ્રતિ વિનીત શિષ્યની માફક વ
ધારે નમ્ર થવાની જરૂર છે. રવ—પતિપ્રત ત્યારેજ યથાવિધિ
સચવાઈ શકે છે. પતિને પણ સ્ત્રીના વિષે ઉચિત મૃદુતા અન-
રથ રાખવી ધટે છે. આમ પરસ્પર અતુકગતાથી શુદ્ધ યત્ર સા-
થે, ધર્મ યત્ર સારી રીતે આલી શકે છે. તે વિના બન્ને યત્રો
વારવાર ખોટકાય છે. અપશબ્દાદિ અપમાન વર્જી સ્ત્રીતુ થો
તાની પેરે ઐય વાછી વર્તવું. રવ દારા સતોષી પતિની પેરે
શાણી સ્ત્રીએ પણ રવ-પતિપ્રત અનરથ પાળવું. જેમ રવ-ઐય
પૂર્વક રવ—સતતિ પણ સુધરના પામે તેમ સ્ત્રી ભરતાર બને જ-
ણાએ સખ અને સતોષ પૂર્વક સદ્વર્તન સેવવા સદાતત્પર રહેવું
જોઈએ. જેમ પૂર્વે પોતાના પવિત્ર શીલ ભૂખણથી ભૂષિત, કષ્ટક
સતી શિરોમણીઓએ પોતાનું નામ પોતાના અદ્ભુત ચરિત્રો-
થી ચાતુ [પ્રસિદ્ધ] કર્યું છે, તેમ અત્યારે પણ સુવિવેકી
ભાઈઓ અને બહેનોએ પવિત્ર ગીલ રત્ન ધારી, શુશીલતા
ચોગે ભાગ્યશાળી બનવું ધટે છે.

૪૮ પ્રિય વચન ચોલવું—સામાને પ્રિય લાગે એવું, સ-
ત્ય અને હિતકર વચન કહેવું. પ્રમગ્ધોપાત નિચારી વહેલું હિત
મિત વચન, સામાને પ્રિય થઈ પડે છે. વગર નિચાર્યું, અવસર

વિનાય, કર્મ કટુક બાપણ કદાચ સાચુ જ હોય, તોપણ અપ્રિય થાય છે, અને મિદ્ધ, ગર્વ રહિત, અને વિવેક પૂર્વક વિચારી, સમયોચિત બોલેલું વચન બહુ પ્રિય તથા ઉપયોગી થઇ પડે છે, પણ તેથી ઉલટું બોલેલું અહિતકર નીવડે છે. જો લોક પ્રિય થવા ચાહતા હો તો, ઉક્ત વિવેક સાચવી ધર્મને બાધ ન આવે તેવું નિપુણ બાપણ કરતા શિખો. તેવું સમયોચિત વિનય-તચન વશીકરણ સદૃશ સમજવું.

૪૯ વિનય સેવકો—વિનય, નમ્રતા, કોમળતા, મૃદુતા, વિગેરે પર્યાય શબ્દો છે. વિનય સર્વ ગુણોત્તમ વશીકરણ છે. વિનયથી વૈરી પણ વશ થઇ જાય છે. વિવેકથી શુભી જનોનો કંદેસો વિનય ઐષ્ટ કૃણ કે છે વિનય વિના વિદ્યા પણ કૃષ્ણીભૂત થતી નથી.

૫૦ જ્ઞાન દેવુ—લક્ષ્મી પામીને સુખાત્રાદિને વિવેકથી જ્ઞાન કેવું, તેજ તેની શોભા તથા સાર્યમ્તા છે. વિવેક પૂર્વક જ્ઞાન કેનારની લક્ષ્મીનો વ્યય કર્યા છતાં, કૃપાના જળાની પેરે નિવતર પુણ્યરૂપ આવકથી વધારોજ થતો જાય છે. વિવેક ગહિત થઈ વ્યસનાદિમા ઉડાવી કેનારની લક્ષ્મીનો તત્વથી વૃદ્ધિ વિના તરત અત આવવી જાય છે. કૃપણની લક્ષ્મી કોઇ બાગ્ય-શાળી સોગવે છે, કે વાપરી લાસ લે છે, પરંતુ મમણની પેરે તેનાથી એક દમડી પણ શુભ આગે અસ્થાતી નથી, તેમજ તે બાપડો તેને સોગયા પણ લાહી શકતો નથી પૂર્વે ધર્મમા ખાચા નાખ્યાવું એ કૃણ સમજ, જ્ઞાનનો અતશય કરવો નહિ

૫૧ પરગુણ ગ્રહણ કરવો—પાતે સત્યગુણ ભૂષિત છતાં

સત—મુસાફર જનો, પરના સફરગુસ્તો રૂબી મનમાં પ્રમોદ ધરે છે. છતાં દુર્જનો, સજ્જનોમાં સફરગુસ્તો જોઈ સહન થઈ નહિ શકવાથી, ઉલટા મનમાં કચવાય છે, અને દુઃખ ધરે છે. તથા પરિણામે દૂધમાં ધોરા જોવા મુજબ તેવા સફરગુસ્તશાળી સજ્જનોમાં પણ મિથ્યા દોષો આરોપે છે, અને તેમ જોયા દોષો આરોપી મહા મલીન અધ્યવસાયથી હુકાયા કુતરાની પેરે ભૂડા હાલે મરી દુર્ગતિમાં જાય છે. અમૃતમાં વિષ છુદ્ધિ કેવો સફરગુસ્તમાં અવગુણપણનો મિથ્યા આરોપ કદાપિ પણ હિત કર્તા નથી, એમ સમજી શાણા માણસોએ ગુણ માત્ર મહુણ કરવા, અને સફરગુસ્તની પ્રશંસા કરવા અવશ્ય રેવ પાડવી.

૫૨ પ્રસ્તાવે ઘોલવું—ઉચિત અવસર પામ્યા વિના બોલણુ નહિ. ઉચિત અવસર પામીને પણ પ્રસંગને લગતુજ મિત્ત સાપણ કરવું, વિના અવસરે તેમજ માપ વિનાતું બોલવાથી મન ગમતું કામ થઈ શકતું નથી, પણ ઉલટું કામ બગડે છે, એમ સમજી સદા સત્ય હિત મિત સાપણ વિવેકથીજ કરવા ખપ કરવો. અપ્રસ્તાવે સાપણ કરનાર બહુ બોલામાં—ગાંસમાં ખપે છે, તે યાદ રાખવું.

૫૩ સ્વલ્લ (દુર્જન) ને પણ મહુ જન મધ્યે યોગ્ય સન્માન આપવું—આ નીતિ વાક્ય સજ્જનોને ઉપયોગી છે. ઉક્ત નીતિના ઉલ્લખનથી કવચિત વિશેષ હાનિ થાય છે, દૈર્ઘ્ય દોષના પ્રકોપથી ખળ માણસ સામાને સંતાપવા મક્કમી ગમતો નથી.

૫૪ સ્વપર-વિશેષ પણ જાણવો—હિતાહિત, કૃપાકૃત્ય, તથા બળાબળના વિવેક સાથે સ્વરાક્તિ, દેશકાળ માનાદિ લક્ષ્યા રાષ્ટ્રીને હિતિત પ્રવૃત્તિ કરનારને હિત, અન્યથા અહિત થતા મંભન છે મારે સહસા કૌમ નહિ કરતા પગલે પગલે નિવેકથી રતનાની જરૂર છે. સહવિવેકધારી [પરીક્ષા પૂર્વક પ્રવૃત્તિ કરનાર] ના સકળ અર્થ સિદ્ધ થાય છે.

૫૫ મત્ર તત્ર કરવા નહિ—કામણ, દુમણ, વશીકરણાદિ કરવા કમનના એ સુકલીનનુ ભૂપણ નથી, મારે જેમ બને તેમ તેનાથી તદ્દન અજગાજ રહેવું.

૫૬ પરચેર એકલા જવું નહિ—એ શિષ્ટ નીતિ અનુસરવામા અનેક લાભો સમાયેલા છે, એથી શીલ મતનુ સરક્ષણ થાય છે, માથે ખોટું આળ વાડવું નથી, યાવત મર્યાદાશીળ ગણાય લોકમા સારા વિદ્યાસપાન થવાય છે

૫૭ ફરેલી પ્રતિજ્ઞા પાલવી—પ્રથમ તો પ્રતિજ્ઞા કરતીજ વખત પૂરના વિચાર કરી પાતાથી અત સુધી નિર્વહી શકાય એવી યોગ્યજ પ્રતિજ્ઞા કરવી, તેમ કરી ઉત્તમ સુરેષા એ પાતે કરેલી યોગ્ય પ્રતિજ્ઞાને પ્રયત્નથી પાળવી, માણાતે પણ ખડવી નહિ વિચારીને સમજ પૂર્વક કરેલી વ્યાજબી પ્રતિજ્ઞાએ સત્ય અને શુભ પ્રતિજ્ઞા ગણાય છે, તેવી સંત્ય અને શુભ પ્રતિજ્ઞાથી શ્રદ્ધ થયેલા માણી પાતાની પ્રતિજ્ઞા ખોઈ હિસા અપવિદના ભાગી થાય છે તેવો અવિવેક થવા ન પાતે એવી કાળજી અવરજ રાખવી યોગ્ય છે, યોગ્ય વિચાર પૂર્વક

કરેલી પ્રતિજ્ઞા પ્રાણની પેરે પાળવી એ કહેક વિચારશીલ મુ-
મનુષ્યની ફેરજ છે. 'જરા સત્યવંત પુરુષો તો સ્વપ્રતિજ્ઞાને પ્રાણ
કરતા પણ પ્રિય લેખી પૂર્ણ ઉત્સાહથી પાળે છે, 'ફક્ત' નિર્બળ
મનના કાયર માણસોજ પ્રતિજ્ઞા હારી પલ જુએ છે.

૫૮ મિત્રથી ગુણ રાખવું નહિ — જો મિત્ર સાથે ધીર
પ્રેમ ધમ્મતા હો તો તેનાથી કાંઈ પણ પડકારાખવો નહિ, ખાત્ર
અને ખવરાવવું, મનની વાત પેઢવી અને કહેવી, સાર વસ્તુ
દેવી અને લેવી એ નીતિ છે.

૫૯ કોઈનું પણ અપમાન કરવું નહિ — માન માનવી-
ને વહાણુ હોય છે. માનભંગ—અપમાનથી માણસને મરણ
જેવું દુઃખ થાય છે. તે વાત પ્રાય પ્રત્યેકને અનુભવ સિદ્ધ
છે. કોઈનું પણ અપમાન નહિ કરતાં તેનું મિત્ર વચનાદિથી
સન્માન કરનાથી સ્વપરનેલાભ સભવે છે. અપરાધી માણસની
પણ અપ ભ્રષ્ટના કરવા કરતા મિત્ર મહુર વચનથી જો તેને તેના
દોષનું સ્વરૂપ પ્રથમ સારી રીતે સમજાવવામા આવે તો પ્રાયઃ
પુત્ર અપરાધ કરતાજ તે બધ પડી જાય. મૃદુતા એ એવી તો
અજબ ચીજ છે કે, તેથી વધ જેવું પણ માન ગળી જાય
છે, એ પ્રભાવ વિનય ગુણનો છે. મારે બીજા નકામા લાભો
ઉપાયો મૂકી દઈ આ અજબ ગુણનોજ ધરતો ઉપયોગ કરવો
વ્યર્જની છે. આમ કરવાથી સ્વકાર્ય બહુ સહેલાઈથી સાધી
શકાય છે.

૬૦ પોતાના ગુણનો પણ ગર્વ કરવો નહિ, — ઉત્તમ

પુરવેા ગર્વ કરતા નથી. એમ સમજીને કે ગર્વ કર્યાથી ગુણની હાનિ થાય છે. સંપૂર્ણ ગુણી, સાની, ધ્યાની કે મૌની સમુદ્રની પેરે ગભીર હોઈ ગર્વ કરતાજ નથી. કેવલ અકુરાજ હસકાય છે. આપ બહાઈ કરના જતા પર નિન્દાનો પ્રસંગ સહજ આવે છે. પર નિન્દાના મોઢા પાતકથી, ગર્વ—ગુમાન કરનારનો આત્મા લેપાઈ મલીન થાય છે. જેથી મૂળમાં ગુણોની પણ હાનિ થાય છે, તેા નવા ગુણોની પ્રાપ્તિનું તેા કહેવુંજ શુ ? એમ સમજી શાણા માણસે દેવમુખે આત્મ સાધના કે પરસાધવ કરવુંજ નહીં.

૬૧ મનમાં પણ મકલાવું નહિ— એમ સમજીને કે, “ બહુ રત્ના વસુધેરા. ” પૃથ્વીપર કઈ કઈ રત્નો પડ્યા છે. પોતે પણ શિષ્ટ નીતિ સમજીને પોતાને તેવી ઉત્તમ પકિતમાં મુકવા—તેવા ઉત્તમ થયા—પ્રયત્ન કરવો. જ્યાં સુધી સંપૂર્ણતા આવે ત્યાં સુધી સંનિતિનું કંઈ અવલંબન કર્યા કરવું ચુકત છે. જો જરા મદ પડી મનને મોકળું મૂકવું તેા, પાછી ખરાબી, તદવસ્થા (તેવીજ) બહુવી અદ્ય ગુણ પામી મનમાં ફેલાઈ જતા, ગુણ વૃદ્ધિ માં રોકતી નથી. અનેક ગુણ પામ્યા છતાં જેએ ગર્વ રહિત પ્રસન્ન ચિત્તથી દેવ કર્તવ્ય કર્યા કરે છે, તેઓ અતે અવસ્થા અનંત ગુણગણાસકૃત થઈ જાય સુધા વરે છે.

૬૨ પ્રથમ સુગમ, સરલ કામ આરંભવું — એકદમ મોટી ખાચ ન ભરતા, દેવ—શક્તિ સભારી ધીમે ધીમે કામ દ્વારે પાડવું, એ શરૂાપણનું કામ છે. સહસા મોટું કામ માથે લઈ સુદી દેવાનો વખત આવે, અને ઉલટા હસકા પાડવું પડે, તે કરતા સમતાથી કામ લેવું એજ છે.

૬૩ પછી મોટું કાર્ય કરવું— કાર્યનું સ્વરૂપ સમજી સમતાથી તે ગર કર્યાબાદ ચિત્ત ઉત્સાહાદિ શુભ સામગ્રી યોગે ઉક્ત કાર્યની સિદ્ધિ માટે પૂરતો પ્રયત્ન કરવો. આવી શુભ નીતિથી કાર્ય કરતા અધ્યવસાયની વિશુદ્ધિથી સારો લાભ સાપડે છે.

૬૪ (પરતુ) ઉત્કર્ષ કરવો નહિ —શુભ કાર્ય સમતાથી આરંભી તેની નિર્વિખલ સમાપ્તિ થયા છતાં તેથી અલિભાન કે બાધા જેવું કાંઈ કરવું નહિ. મનમાં એવી મદ્દા—સમજી લાવીને કે કોઈ પણ કાર્ય કાળ, સ્વચ્છાવ, નિયતિ, પૂર્વકર્મ, અને પુરુષાર્થરૂપ પણ કારણો પામ્યા વિના નીપજતુ જ નથી, તે તે પાથે કારણો મળે છતાં કાર્ય નીપજતુ તેમાં ગર્વ શાનો કરવો ? ઉત્કર્ષ કાર્ય સિદ્ધ થવાથી મદ્દા—દ્રક્તાદિ વિવેકથી નમ્રતાજી પારવી પડે છે. એવા સુનમ્ર વિવેકી જનો જગત વિષે અનેક ઉપયોગી શુભ કામો કરી શકે છે

૬૫ પરમાત્માનું ધ્યાન કરવું—બાહ્યાત્મા, અંતરાત્મા, અને પરમાત્મા એવા આત્માના ત્રણ પ્રકાર છે. શરીર કુદબાદિ બાહ્ય વસ્તુઓમાં મુંઝાઈ રહેલો બાહ્ય આત્મા કહેવાય છે, અંતર વિવેક જાગનાથી જેને શુભ—હોય, કૃત્યાકૃત્ય, લાલાલા-જનુ લાન થયું હોય, સ્વ—પરની સમજ પડી હોય, જ્ઞાનાદિ શુભમય આત્મા તેજ હું અને જ્ઞાનાદિ ઉત્તમ શુભ સંપત્તિજ મારી, શિનાય શરીર, કુદબ, ધન, ધાન્યાદિ સર્વ પુદ્ગલિક વસ્તુ તેપણ એમ જેને સમજાયું હોય, તે અંતર આત્મા કહેવાય, અને જેણે સંપૂર્ણ વિવેકથી સર્વ મોહાદિ અંતરગ શત્રુઓ-

નિર્દેશ—સરખી ગીતે સુખના અર્થાં છે, પ્રમાદ પ્રવર્તન યા સ્વ-
અદ વર્તનથી કોઈ જાને સુખમા અતરાય કરવાથી તે પ્રમાદી
યા સ્વઅદી પ્રાણી બાધક કર્મ બાધે છે, જેણે કટુક દૂળ તેને
અશુભ કર્મના ઉચ સમયે અનરય સહુ પડે છે. માટે શા-
સ્ત્રકારો કહે છે કે —

“અથ સમય ચિત્ત ચેતીયે, શો ઉદયે સતાપ,”

ધ્યાદિ બોધ વચનોને લક્ષમાં રાખી, સુખના અર્થાં જ-
નોએ સર્વત્ર સમતા રાખીને રહેવું ચોગ્ય છે. મૈત્રી, પ્રમાદ, ક-
રુણા, અને મધ્યમ્ય ભાવની પ્રાપ્તિ પણ એમજ થઈ શકે છે.
જ્યાં સુધી આ મૈત્રી પ્રમુખ ભાવના અતુષ્ટનો પ્રાદુર્ભાવ
(ઉદય) થયો નથી, ત્યાં સુધી શિવ સપદા બહુજ વેગળી
સમજવી.

૬૭ રાગ દ્વેષ કરવા નરિ—કામ, સ્નેહ, અભિજનગ,
વગેરે રાગના પર્વાય શબ્દો છે, અને દ્વેષ, મત્સર, ઈર્ષ્યા, અસૂયા,
નિન્દાદિ ગેષના પર્વાયો છે. સ્ફટિક રત્ન સમાન નિર્મળ આત્મ-
સત્તાને રાગ દ્વેષાદિ દોષો, મહાન ઉપાધિરૂપ હોવાથી, ત્રિવેદન-
નોએ યતનથી પરિહરવા ચોગ્ય છે. જ્યાં સુધી માહા ઉપાધિરૂપ
આ ગગ દોષાદિ દોષો દૂર થાય નહિ, ત્યાં સુધી જ્ઞાપિ પણ
આત્માત્મ શુદ્ધ રૂપ પ્રકટ થઈ શકે નહિ. એ રાગાદિ કલક
સર્વથા દૂર થઈ કે તરતજ આત્મા પરમાત્મ પદ પામે છે. માટે
પરમાત્મ પદના દામી જનોએ શત્રુભૂત રાગ દોષાદિ કલક મર્-
યા દૂર કરવા દૃઢ પ્રયત્ન કરવો જરૂરનો છે. યત—

“ રાગ દ્વેષ પરિણામયુત, મનહિ અનત સ સાર,
તેહિજ રાગાદિક રહિત, જાની પરમખદ સાર

[સમાધિ શત્ક,]

તથા આ કર્મ કલક દૂર કરવા સક્ષેપથી આજી જીવોના
હિત માટે અન્યત્ર પણ કહ્યું છે કે —

“ શુદ્ધ ઉપયોગને સમતા ધારી, જ્ઞાન ધ્યાન મનોહારી,
કર્મ કલકકે દૂર નિવારી, જીવ વરે શિવ નાગી,
આપ સ્વભાવમાં રે અવધુ મદા મગનમા રહેના ”

ઇત્યાદિ રહસ્યભૂત જ્ઞાનિના વચનોના મોક્ષાર્થી જીવોએ
પરમ આદર કરવો ધટે છે જેનાથી સર્વ સ સાર ઉપાધિથી સર્વ-
થા સુક્ત થઈ, પરમ પ. વેગે પ્રાપ્ત થઈ શકે. સર્વજ્ઞ ભાષિત
સદુપદેશનો એજ સાર છે કે, જેમ બને તેમ કાળજીથી રાગ,
દ્વેષ, મળ સર્વથા ટાળી નિર્મળ થાવું રાગ, દ્વેષ મળ સર્વથા
દૂર થયે આત્માને શુદ્ધ વીતરાગ દશા પ્રાપ્ત થાય છે. તેવી
શુદ્ધ વીતરાગ દશા એજ પરમાત્મ અવસ્થા છે, જે હરેક મો-
ક્ષાર્થી સંજ્ઞને રાગ દ્વેષાદિ મનના સર્વથા પગિહાર કરી—સદ્ધિ
વેકબળે પ્રાપ્ત કરવી યોગ્ય છે. ઉક્ત સર્વજ્ઞ—ઉપદેશ રહસ્યને
સમજી, જે મહાશાય, રૂચિ—મીતિથી સ્વ દૃઢ્યમા ધારશે, તે
સુવિવેકી સંજ્ઞનની સરસીપે સિત સુખ લક્ષ્મી સ્વેચ્છાથી આ
વી રમતો ધતિ રામ.

શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રણીત સ્વાદ્વાદ ચૈલીને અનુસરીને પૂર્વ આ

આર્ય પ્રસાદી કૃત પ્રકરણાદિ યથોક્તા આધારે આત્માર્થી ભ-
 યોના હિત અર્થે, જે કાઈ સ્વત્વ—સ્વમતિ અનુસારે અત્રા
 કહેવામા આવ્યું છે, તેમા મતિ મદતાદિ દોષોથી ઉત્સૂત્ર—વિ-
 રૂદ્ધ—ભાષણ થયું હોય તે સદ્દેય—દ્વેષો સુધારી, જેમ જગત્
 જયવતા જૈન શાસનની શોભા વધે, જેમ અનાદિ અવિવેક
 દૂર થાય, અને સદ્વિવેક જાગે, જેમ દુરત દુષ્પદાથી સ્વચ્છ
 વર્તન ત્યજી સર્વૂર્ણ સુખદાથી શ્રી સર્વજ્ઞ કથિત સન્નોતિતુ સદ્
 ભાવથી સેવન થાય, જેમ સમ્યગ્ જ્ઞાન પ્રકાશથી વ્યવહાર
 શુદ્ધ થાય, જેમ લોક વિરૂદ્ધ ત્યાગથી શુદ્ધ દેવ, શુર, અને
 ધર્મતુ રૂઢી રીતે આરાધન કરી, અતે અક્ષય સુખ સપ્રાપ્ત
 થાય, તેમ વર્તના સજ્જનો પ્રતિ મારી અવ્યર્થતા છે. પ્રાણીતે
 પણ પ્રાર્થના ભગ નહિ કરવાની ઉત્તમ નીતિતુ અવલખન ક-
 રી સજ્જનો સત્યતુ ગ્રાથન હમ્વા ચુકને નહિ. ઉત્તમ હુસની
 પેરે સજ્જનો ગુણ માનતુ ગ્રહણ કરી, અને દોષ માત્રનો ત્યા-
 ગ કરી, જેમ સ્વ—પરની તત્ત્વથી ઉત્પતિ સધાય, તેમ કાળજી
 થી વર્તના અનશ્વ વિવેક ધરશે. આશા છે કે, પરોક્ષપાર પરાય-
 ણ સજ્જનો સત્ય નીતિનો ઉડા પાથો રચી તેપર અતિ ઉમદા
 ધર્મ ધમાગત ખાધી, તેમા સહ કુદ્દખ નિત્ય વિલાસ કરશે. મા-
 ગીનુમાનિતાદિ મદ્ગુણાવડે જગતમા નિર્મળ યગનો નિસ્તાર ક-
 રશે. તેમજ સમ્યગ્ જ્ઞાન, દર્શન, અને ચારિત્રતુ યથાશક્તિ
 આરાધન કરી અતે અવિનાશી પદ વરી જન્મમરણાદિ દુ ખો-
 નો સર્વથા અત કરશે, અને સર્વજ્ઞ—સર્વદર્શી થઈ લોકાલોકને
 હસ્તામલકની પેરે દેખશે યાનત પરમ સિદ્ધિદાયક પરમાત્મ
 પદ મામી પૂર્ણાનંદ, ચિદ્રુપ થઈ રહેશે. ઇત્યસમ.

કથા—વિપત્તિ [વિરુદ્ધ] જ્ઞાને સર્વથા ત્યજી સત્ કથા—ધર્મ
કથા—સત ઉપદેશ શ્રવણ મનન પાલન દ્વારા સ્વાત્મ દ્વિત
સાધના ઉદ્ધુજી રહેવા પગેપગ પરાયણ શ્રી વીતરાગ પ્રભુ
આપણને વારવાર બોધે છે, એવો દ્વિતમ બોધ શ્રી સદ્ગુરુની
વિનય પૂર્વક સેના કરનાર લબ્ધ સત્વને શ્રી સર્વજ્ઞ કથિત શાસ્ત્ર
દ્વારા મળી શકે છે. પ્રમાદ શત્રુ જોર એવું તો પ્રબળ છે કે,
તેને વશ પડેલો પ્રાણી એકાએક તેમો હિત બોધજી પામી
શકતો નથી, તો ધોતાનું હિત તો શી રીતે સાધીજ શકે ?
આવા વિપત્તિ સંયોગોમા સત સમાગમ મળતો મહા મુશ્કેલ
છે, સત સમાગમ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલા સદુપદેશ—મુધાથી પ્ર-
માદ ત્રિપ રજે છે—ઓહુ થતું જાય છે. યાવત્ અનુક્રમે સદુપ-
મ—સહોદરની સહાયથી અપ્રમાદ શિખરે ચડી શકાય છે.
જ્યાથી સિદ્ધિ—સૌધ [મોક્ષ—મહેલ] સમીપજ—સન્મુખ
રખાય છે, એવી અપ્રમત્તા કોણ લબ્ધ ચકોરને અપ્રિય હોય ?
છતાં લબ્ધ મત્તને પણ સત્સામગ્રીની અપેક્ષા રહે છે. સત્સા
મગ્રીનો યથાર્થ લાભ, બાધકલૂત પચ પ્રમાદના પરવશપણાથી
લહી શકતોજ નથી, તેથી જેમ પ્રમાદ પચકથી પ્રાણી વર્ગ
મુકન થઈ સર્વજ્ઞ ધર્મ આરાધના શક્તિનાર થાય, તેમ સમયને
અનુસરી સત મુસાધુ જનોએ પરમાર્થ દૃષ્ટિથી ઉપદેશ કર્યો છે,
તે લક્ષમા લઈ પ્રમાદ પચકને પરિહારિ સ્વકર્તવ્ય યથાવિધિ
સમજી તદ્વત વર્તના ઉજમાજ રહી મોક્ષાર્થી જનો સ્વર્ગદિ
મુખે સાધી શકે છે. પરંતુ પ્રમાદ પચકને પરવશ પડી સ્વ-
ચ્છેદપણે વર્તનારા પ્રાણીઓ તો આ મહુખ્ય લનાદિ દુલભ
સામગ્રીને નિષ્ક્રમ ગુમાવીને આગળ વધારે દુખી થાય છે.

અર્થાત્ સ્વચ્છે કરેલા દુષ્કૃતના કૃણ તેમને અનરથ આપવાનું પણ છે. પ્રથમથી જ લાભાવાજ, હિતાદિત વિચારી સ્વચ્છે પદ્ય તથા પદ્ય પ્રમાણનો આદર કરનામા ન આવે તો આગળ દુષ્કૃતિ થતી પડે નહિ.

પ્રમાદ શબ્દનો દુકાણુમા અર્થ

પોતાનો સાચો સ્વાર્થ [સ્વ+અર્થ=સ્વાર્થ, સ્વ (આત્મા)+અર્થ=આત્માર્થ] સાધનામા અનાદર કરવો, તેમજ બેનાથી પોતાનો ખરો સ્વાર્થ વિશુષ્ટો તેના દુષ્કૃત્યોનો આદર કરવો, ઉન્માદ સેનવો, નિષય પ્રદ થાતુ, કનાય કલુષિત બનવુ, નિદ્રા બહુજ કરવી તથા સ્વાર્થ બાધક વિકથામાજ વખત રોકવો, વિગેરે અકાર્ય કરનામા ઉત્ક્રાંત રહેવુ અને ઉચિત કાર્યમા ધારતુ લક્ષ ન રેવુ, યાનત સુનિહિત સેવિત સન્માર્ગ તથા—સોપી સ્વચ્છે ઉર્માર્ગજ પ્રહુવો ને પ્રમાદ છે.

૧ મધ સુશપાન કે ઉપવક્ષજથી ગમે તે માલક વસ્તુના સેનનથી પોતાની કે પોતાના કર્તવ્ય—ધર્મ સબધી લાન ભૂલી બેલાન (ગાડા, વિમાના, નિટાળ) બનતુ, યાનત ઉન્મત્ત થઈ અહિત અનુચિત પ્રવૃત્તિથી સ્વાર્થ વિનોશઃ ખોરા માર્ગનાજ આદર કરનો અને તેમ કરીનેજ સતોષ માનવો, આવી ઉન્માદાઈનુ નામ મધ કહેનાય આવો ઉન્માદજ પ્રાણીને લવોલવ લાગવો છે. ઇંગ્લીશમા તેને Intoxication કહે છે. બેનાથી પ્રાણી મત્ત અને બેહાન થાય છે એવા માઠા પરિણામ બેનાથી આવે તેવા કારણોજ સેવવા યોગ્ય નથી. કેલ પક્ષ અધિકાર લક્ષ્મી કે જ્ઞાનના મન્મા પક્ષ મૂઢ માણુસો દાઢ વાળે છે—મહા

જીવિમ હરે છે એક પણ ખોટું આચરણ — અલેક્ષણ સેવતા
મૂઠ લાખો અપવક્ષણો શીખે છે, જેથી પરિણામે રૂન—પરની
પાયમાલી કરી તે મૂઠાતમા અધોગતિ પામે છે. એના અપલ-
ક્ષણથી નિવર્તના અધ્યાત્મ વિત ચિદાનંદ છ મહારાજ કરમાવે
છે કે. —

રાગ હોરવ.

વિરથા જન્મ ગુમાયો,
મૂળ વિરથા જન્મ ગુમાયો,
રચકા મુખ રસ વશ હોય.
ચેતન અપનો મૂલ નસાયો,
પાત્ર મિથ્યાત્વ ધારત અજ્ઞાન
સાચ ભેદ નવિ પાયો.   મૂળ મૂળ
કનક કામની અરુ ચેદન
નેહ નિરતર લાયો.
તાહુથી તુ દિન મેન
કનક બીજામાં અરુ   મૂળ મૂળ
જનમ જન મરુ મરુ મરુ
કાળ અનંત મરુ

અગદટપ ઘટિકાઃ જિમ કહોયાકો,
 અત અજહુ નવિ આયો મૂરખ૦ ૩
 લખ ચોરાશી પહેર્યા ચોલના,^૭
 નવ નવ રૂપ ઝનાયો,
 બીન સમકિત સુવારસઠ ચાખ્યા,
 ગિણુતિ કોઉ ન ગિણાયો. મૂરખ૦ ૪
 એતીપરહ નવિ માનત મૂરખ,
 એ અથરિજ ચિત્ત આયો,
 ચિદાનદ તે ધન્ય જગતમે,
 જિણે પ્રભુશુ મન લાયો. મૂરખ૦ ૫

ચિદાનદજી મહારાજના આવા દૃઢ વેદક વચન શ્રવણ કર્યા હતા જેમનો મદ ગળે નહિ, જેઓ કુટવ ત્યજે નહિ, તે મૂઢામાના કર્મનોજ દાપ સમજવો.

૨ વિષય રહતા— પાચે ઇન્દ્રિયોના તો તેરાજ્ઞ, રૂપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ ચોમ્ય દ્રવ્યોમા આમકત બનવુ, લપટ થવુ પ્રાણી માનને પરિણામે મહા હાનિકારક નીવડે છે અકેકી ઇન્દ્રિયને વશ પડેલા બાપગ પનગીયા, લામરા, માછલા, હાથી અને મૃગવાઓ પ્રાણાત દુખ પામે છે, તો પાચે ઇન્દ્રિયોને

---

૫ પાણીનો રેટ, ૬ ઘડિયો, ૭ ચોરાશી લાખ ચોની ૮ અમૃત ૯ તોપણ.

એકી સાથે ધરવશ પડેલા પામર પ્રાણીઓનું તો કહેવું જ શું ?
તેમના તો પૂરા લોગજ મળવાના. છતાં એક મૂક માણસો
પરિણામ નહિ નિચારતાં વિષય પાશમાં પડી હેરાન થાય છે,
તેવા મુગ્ધ અજ્ઞાની જીવોપર અનુકંપા આણી શ્રી ચિંતાનંદજી
મહારાજ કહે છે,—

રાગ પ્રભાતી.

વિષય વાસના ત્યાગો ચેતન, સાથે મારગ લાગોરે.

જપ તપ સજમ દાનાદિક સહુ,
ગિણતી એક ન આવેરે;
'ઇન્દ્રિય સુખમે' જો લોરે એ મન,
વક તુ ગ હમ ધાવેરે. વિષય. ૧
એક એકકે કાગણ ચેતન,
બહુત બહુત દુખ પાવેરે,
તે તો પ્રકટપણે જગદીશ્વર,
ઇણ વિવ ભાવ લખાવેરે. વિષય. ૨
મન્મથર વશ માતગઝ જગતમે;
પરવગતા દુખ પાવેરે,
ગસનાર લુપ્ત હોય અખપ મૂખ,

---

૧ જ્યાં લગી, ૨ કામદેવ, ૩ હાથી, ૪ જીન્દા ઇન્દ્રિય,
૫ મન્મથ.

અરહટ^૫ વટિકાઃ જિમ કહોયાકો,
 અત અજહુ નવિ આયો મૂરખ૦ ૩
 લખ ચોરાશી પહેર્યા ચોલના,^૭
 નવ નવ રૂપ બનાયો,
 બીન સમકિત સુવારસ^૮ ચાખ્યા,
 ગિણતિ કોઉ ન ગિણાયો. મૂરખ૦ ૪
 એતીપર^૬ નવિ માનત મૂરખ,
 એ અચરિજ ચિત્ત આયો,
 ચિદાનંદ તે ધન્ય જગતમે,
 જિણે પ્રભુશુ મન લાયો. મૂરખ૦ ૫

ચિદાનંદજી મહારાજના આવા હૃદય વેધક વચન શ્રવણ કર્યા છતાં જેમનો મદ ગળે નહિ, જેઓ કુટેવ ત્યજે નહિ, તે મૂઠાત્માના કર્મનોજ દોષ સમજવો.

૨ વિષય ટૂંકતા— પાચે ઇન્દ્રિયોના તં તેશબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને રૂપરસ યોગ્ય દ્રવ્યોમા આસક્ત બનવું, લેપદ થવું પ્રાણી માનને પરિણામે મહા હાનિકારક નીવડે છે. અકેકી જન્દ્રિયને વશ પડેલા બાપડા પતંગીયા, લામરા, માછલા, હાથી અને મૃગવાઓ પ્રાણાત દુખ પામે છે, તે પાચે ઇન્દ્રિયોને

૫ પાણીનો રેટ, ૬ ઘડિયો, ૭ ચોરાશી લાખ ચોની ૮ અમૃત. ૯ તોપણ

કહે છે ચાન કે શુક્રની પેઠે નિપથમા ગત થનારને કદ માત્ર રૂળ થાય છે. હસના જેવા વિવેકી જનો નિપથ વાગના ત્યજ વૈગમ્ય લાવને લહી સુખી થાય છે. વીતરાગ દગા સાધના અધિમારી પણ તેજ થઈ શકે છે. જાની પુરુષોએ આ મનુષ્ય લવની માટી કિમ્મત આકી છે, જેના ફળ પણ લાખેણા કહેવાય છે. તેના કિમ્મતી લવનો બનતો દહાનો લેના શ્રી સર્વ પ્રભુની આજ્ઞાનુ શરણ લેવું ચોખ્ય છે, એવું પદોપજારશીલ શ્રી ચિદાનંદજી બતાવે છે.

રાગ માલકોશ.

પૂરવ પુણ્ય ઉદય કડી ચેતન,
નીકાર નર ભવ પાયારે

પૂરવ

દીનાનાથ દયાળ દયાનિધિ,
દુર્લભ આધિક બતાયારે,
દશ દષ્ટાતે દોહીલા નગભવ,
ઉત્તરાધ્યયને ગાયારે.

પૂરવ ૧

અવમગ પાય ત્રિપથ રસ ગચત,
તે તો મૂઢ કહાયારે,
કાગ ઉડાવત કાજ વિમ્બ જ્યમ,
હાર મણિ પછતાયારે.

પૂરવ ૨

જાળ પડ્યો ધીછતાવેરે, વિષય. ૩

ધાણુ' સુવામ કાજ મુન ભમરા;

સ પુટ માહે બધાવેરે,

તે સરોજી સ પુટ સચુત પુન,

કરટીકેલ મુખ જાવેર. વિષય ૪

૩૫ મનોહર દેખ પતંગા,

પડત દીપમા જાંઘરે,

દેખો યાકુ દુખ કારણમે,

નયન ભયે હે સદાયરે. વિષય. ૫

ત્રેલેદ્રિય આસક્ત મિગવા-

છિનમે શિશ કટાવેરે,

એક એક આસક્ત છવ એમ,

નાના વિધ દુખ પાવેરે વિષય. ૬

પચ પ્રખળ વર્તે નિત્ય જાકુ,

તાકુ કહા જયુ કહીએરે,

વિદાનદ એ વચન મુણીને,

નિજ સ્વભાવમા રહીએરે વિષય ૭

સર્વજ્ઞ પ્રજ્ઞ વિચરે નિય સમાન કે કિપાકના ફળ જેના

૬ નામિયા ૭ જમગ, ૮ હાથી ૯ હનન.

માયા સુખ નીપજ્યાર,

અવસર પાય ન ચુક ચિદ્દાનદ,

સદગુરુ યુ દરસાયારે.

પૂરવ. ૭

આ મહારાયનાં વચનામૃત અમણ કરી નિપય ત્રિમુખ થઈ અવસર ભાળી શકુ થઈ છે, તે તે દુષ્ટ વિષયોમા રવેન્છાએ લાટકતા મન મર્કટ અને ઇન્દ્રિય અમ્બોને રોકી, શ્રી જીન આ જ્ઞાપ્ય શ્રુખલા—સાકળ યા આમકથી નિવમમાં ગાખી તેમને પ્રસારત નિપયો જેવા કે શ્રી જીન દર્શન, પૂજન, શ્રી ગુરુ—મધ—સાધર્મી સેવન, શ્રી વીતરાગ વચનામૃત અવણ વિગેરેમા કુશળતાથી પ્રવર્તીવવામા આવે તો જરૂર યથેષ્ટ લાભ થઈ શકે. અર્થાત્ સતોષ અમૃતની વૃદ્ધિથી હીવાયહુર થઈ રહે, તથાસ્તુ.

૩ કપાય.

કપ એટલે સસાર, તેનો આય એટલે લાભ થાય જેથી તેનું નામ તત્ત્વથી કપાય સમજવું. તે કોષ, માન, માયા અને લોભ મળીને ચાર પ્રકારે છે. કોષ પ્રીતિનો નાશ કરે છે, માન નિમગ્નો, માયા મિત્રનો અને લોભ સર્વનો વિનાશ કર્તા બને છે. તે દરેકના સજનવન, પ્રત્યાખ્યાન, અપ્રત્યાખ્યાન, અને અનતાનુ બધી એમ ચાર ચાર સોદ થાય છે. જેની દરેકની હિતકૃષ્ટ સ્થિતિ અનુક્રમે અર્જમામ, ચાર માસ, બાર મસ અને જીન પર્વતની છે. જેનાથી અનુક્રમે યથાખ્યાત ચારિત્ર, સર્વ નિરતિ ચારિત્ર, દેશ વિરતિ ચારિત્ર, અને સમ્યક્તન ગુણ આવતા રોકાય છે, અને અનતાનુબધી વિગેરે વિગ્રમે સમ્યક્-

નહી ઘોળ પાખાણુ ન્યાયકર,
અર્ધઝ વાટ તો આયારે,
અર્ધ સુગમ આગળ રહી તિનહું,
જિન કહુ મોહ ઘટાયારે. પૂરવ. ૩

ચેતન ચાર ગતિમે નિશ્ચય,
મોક્ષ દ્વાર એ કાચારે,
કરત કામનાર સુર પણ ચાકી,
છનકું અનર્ગલ માચારે. પૂરવ. ૪

રોહણુ ગિરિ જિમ રતન ખાણુ તિમ,
ગુણ સહુ ચામે સમાચારે,
મહિમા મુખથી વરણુત ચાકી,
સુરપતિ મન શ કાચારે પૂરવ. ૫

કટપ વૃક્ષ સમ સંયમ કેગી,
અતિ રીતળ જિહા છાચારે,
ચરણુ ડરણુપ ગુણ ધરણુ મહા મુનિ,
મધુકર મન લોભાચારે પૂરવ. ૬

યા તનક ત્રિણુ તિહું કાવ કહો કિન,

૩ સાતરાજ લોક, ૪ ઇન્દ્ર, ૫ મૃગ શુક્ર અને ૮ તર ગુણ
યા ચરણ મિતરી અને કરણ સિતરી, ૬ માનવદેહ.

સાચા સુખ નીચન્તયારે,
 અવમર પાય ન સુક ચિદાનંદ,
 સદગુરુ સુ દરસાયાગે. પૂરવ. ૭

આ મહાશયના વચનામૃત અવળ કઠી વિષય વિમુખ થઈ અન્ય જાતના થણુ ધરે છે. તે તે દુષ્ટ વિષયોમાં રવેશાએ લલકતા મન મર્કટ અને ઇન્દ્રિય અમ્બોને રોકી, શ્રી જીન આ શાસ્ત્ર શ્રુખલા—સાંકળ યા આમકથી નિવમમાં રાખી તેમને પ્રસન્ન વિષયો જેવા કે શ્રી જીન દર્શન, પૂજન, શ્રી ગુરુ—ન-ધ—સાધર્મી સેવન, શ્રી વીતરાગ વચનામૃત અવળ વિગેરેમાં કુરાજતાથી પ્રવર્તીનવામાં આવે તો જરૂર યથેષ્ટ લાભ થઈ શકે. અર્થાત્ સંતોષ અમૃતની વૃદ્ધિથી લીલાલહેર થઈ રહે. તથાસ્તુ.

૩ કપાય.

કપ એટલે શૂસાર, તેના આપ એટલે લાભ થાય જેથી તેનું નામ તત્તથી કપાય સમજવું. તે ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ મળીને ચાર પ્રકારે છે. ક્રોધ પ્રીતિનો નાશ કરે છે, માન વિનયનો, માયા મિત્રનો અને લોભ સર્વનો વિનાશ કર્તા બને છે. તે દરેકના સજનસન, પ્રત્યાખ્યાન, અપ્રત્યાખ્યાન, અને અનતાનુ બધી એમ ચાર ચાર ભેદ થાય છે. જેની દરે કની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ અનુક્રમે અર્ધમાસ, ચાર માસ, બાર મસ અને જીન પવેતની છે જેનાથી અનુક્રમે યથાખ્યાત ચારિત્ર, સર્વ વિરતિ ચારિત્ર, દેશ વિરતિ ચારિત્ર, અને સમ્યક્ત્વ ગુણ આપતા રોહાય છે, અને અનતાનુબધી વિગેરે નિરમ્યે મમ્યક-

ત્યાદિ ગુણો સહજ પ્રાપ્ત થઈ ગઈ છે. મારે દેહ તથા કપાય તાપ
 દૂર કરવા બહુજ પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. થોડો પણ કપાય
 વિદ્યાસ કરના યોગ્ય નથી. અગ્નિ, ઝલુ અને વૃષ્ટીની પેરે
 ઉપેક્ષા યોગે વૃદ્ધિ પામી તે ગણીર લુકમાન કરે છે. તે શ્રુત
 કેવળી મુનિઓને પણ પાડી દે છે, તે બીજા અપ સત્ત્વરે તો
 ય તો કહેવું જ શુ ? એમ સમજી કપાય, ક્રોધ, માન, માયા,
 અને લોભનો સર્વથા જય, સર્વથા ક્ષય કરના, સર્વદા ઉદ્ધુક્ત
 રહેવું એજ સદૃશ સત્પુરુષની ફરજ છે. હું બ પણ કપાયતાપ
 ભગીજ છે કપાયતાપ ઘણો, રાગ દ્વેષ સર્વથા દૂર—નિ સત્તા
 કે થયા, અને વીતરાગ દશા પ્રાપ્ત થઈ કે, આત્મામા સતત
 પરમ શાંતિ પ્રસરી, સર્વ ઉપાધિ ટળી, જન્મ મરણ વાય ગયો,
 અને પરમાનંદરૂપ સહજ શુદ્ધ આત્મ મુખ પ્રકટ થયું જેનો
 સાક્ષાત્ અવલોકન શ્રી વીતરાગ કેવળી કે સિદ્ધ ભગવાનનેજ
 હોઈ શકે બીજા ઐહિક મુખના અર્થાં જોવાને હોડ શકે નહિ.

ક્રોધ કપાયને યાજના શ્રી યથોચિત્ત્યજ મહારાજ ઉપદેશ
 છે કે—

- ૧ કામા સાર અદન રસે, સિંચો ચિત્ત પવિત્ત,
 દયા વેલ મદ્ય તણે, રહો લહો મુખ મિત્ત,
- ૨ દેત ખેદ રહિત કામા, ખેદ રહિત મુખરાજ,
 તામે નહિ અચરીજ કદર. એ સરીખો માન

સમા મ્હાંકરે યજ્ઞ.

માનમહીધરને છેલ્લા ઓમદ ઉપાધ્યાયજી બતાવે છે કે —

- ૧ માનમહીધર^૧ છેદ તું, કર મૃદુતા પવિધાત,^૨
જયુ મુખ મારગ સરલતા, હોવે ચિત્ત વિખ્યાત.
  - ૨ મૃદુતા કોમળ કમળયે,^૩ વજ્ર સાર અહંકાર,
છેદતહે એક પલકમે, અચરિજ એહ અપાર.
  - ૩ અહંકાર પરમે ધરત, ન લહે નિજ ગુણ ગંધ,
અહંજ્ઞાન નિજ ગુણ લગે, છૂટૈ પરહિ^૪ સંબંધ.
- માયા મલય તજવા વાચક મુખ્ય જણાવે છે કે. —

- ૧ માયા સાપિણી જગડમે, ગ્રસે સકળ નય માર,
સમરો નંજુતા જાગુલી, પાઠ સિદ્ધ નિરધાર.

લોભ મહા દોષ નિવારનાને મહોપાધ્યાયજી કહે છે કે —

- ૧ આગર^૫ સખહી દોપકો, ગુણ ધનકો ખડચોર,
વ્યસન વેલીકો કદહે, લોભ પાસ ચિહ્ન ચોર.
- ૨ લોભ મેવ ઉન્નત ભયે, પાપ પક બહુ હોત,
ધર્મ હસ રતિ નહુ લહે, રહે ન જ્ઞાન ઉદ્યોત.
- ૩ કોઉ રવય ભૂ રમણકો, જો નવ પાવૈ પાર,
સોલી લોભ સમુદ્રકો, લહે ન મધ્ય પ્રચાર

---

૧ પરીત ૨ વજ્રનો ધા, ૩ નમ્રતા કમળ કરતા પલ્લ કોમળ છે. ૪ પરનમ્તુ સાધનો. ૫ મહાગ્થાન.

ઉક્ત ચારે પ્રકારના કપાયો ના સાગ વૃક્ષના પ્રબળ મૂળ—
આધાર હૂત છે, તેને ઉઘાડિના સ સારનો અત આવેજ નહિ
રાગ અને દ્વેષ પણ તમનાજ અગભૂત છે તે છતા સ સારનો
અત નથી.

શ્રીમદ્ વ્યાસ નિશારદ્ કુરમાવે છે કે —

રાગ દ્વેષ પરિણામ યુત, મનહિ અનત સ સાર,
તેહિજ રાગાદિક રહિત, જનિ પરમ પદ સાર

નિષ્કપાયતાજ આત્માનો સહજ ધર્મ છે, છતા ઉપાધિ
સંબંધજ કપાય પ્રભવે છે યત —

જેમ નિર્મળતારે રતન સ્પટિક તણી,
તેમ એ જીવ સ્વભાવ;
તે જીવ વીરેરે ધર્મ પ્રકાશીયો,
પ્રબળ કપાય અભાવ.

તથા,

જેમ તે રાતે પુલે રાતડુ, શ્યામ પુલથીરે શ્યામ,
પાપ પુણ્યથીરે તેમ જગજીવને, રાગ દ્વેષ પરિણામ.
ધર્મ ન કહીયેરે નિશ્ચય તેહને,
જેહ વિભાવ વડ વ્યાધિર,

૧ તે નિશ્ચય ધર્મ ન કહેવાય ૨ જે મહા વ્યાધિરૂપ વિલા
પ-ઉપાધી [સ્વભાવ-આત્માથી જુદા પ્રાગલ્ભિક ભાવ] છે તે.

પહેલે અગેરે એણીપેરે બાખીયું,
 કમં હોય ઉપાધિ.
 જે જે અશેરે નિરપાધિક પણુ,
 તે તે જાણેરે ધર્મ,
 સમ્યક્ દ્રષ્ટિરે ગુણઠાણાં થકી,
 જાવ લહે શિવ શર્મ
 એમ જાણીનેરે જ્ઞાન દશા બજી,
 રહિયે આપ સ્વરૂપ,
 પર પરિણતિથીરે ધર્મ ન છડીયે,
 નવિ પડીયે ભવ કૂપ.

શ્રી સીમધર.

આ સર્વ હિત બોધના નિકર્ષ—પરમાર્થ એ છે કે, આ-
 ત્માની પરિણતિ મુક્તિના સતત પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. ક-
 માયગ્રાણ નિરમે તેજ આત્મગુણ પ્રકટ થવા પામે. યાવત કયા-
 યને સર્વથા કાય થાય તો આત્માના સંપૂર્ણ અનત ગુણ કાય-
 મને માટે પ્રકટ થાય. એટલે કે આ આત્માજ પોતે પરમાત્મ
 દશા પ્રાપ્ત કરી સિદ્ધિ—સૌધ (મોક્ષ—મહેલમા) સધાવી
 રાકે, અન્યથા નહિ. માટે મહા બાધકભૂત કયાય ચોડીનેા

૩ ચોથુ ગુણઠાણુ. ૪ મોક્ષ મુખ પામે ત્યા મુખી એ-
 ટલે ચોઠમા ગુણઠાણુ મુખી ઉત્તરોત્તર શુદ્ધ શુદ્ધતર અને
 શુદ્ધતમ વ્યવહારથી ધર્મ કહી શકાય.

જેમ શીઘ્ર ક્ષય થાય તેમ સર્વજ્ઞ કથિત પવિત્ર શાસ્ત્ર આજ્ઞા
મુજબ વર્તના ખપ કરવો ચોગ્ય છે. જેથી ઉત્તરોત્તર સુખ સંપ
ત્તિ સહેજે સંપ્રાપ્ત થઈ શકે. તથાગ્નિ

નિદ્રા પચક.

ઉદ્ધમાથી જગાડ્યા છતાં શીઘ્ર સુખેથી ભગી શકે તેનું
નામ નિદ્રા. મુસીબતે જગાડાય તે નિદ્રા નિદ્રા, બેઠા કે ઉભા
ગદ્દા છતાં પણ ઉંઘે તે પ્રચલા, ચાવતા ચાવતા પડે ઉંઘે
તે પ્રચલા પ્રચલા, અને વિસમા ચિન્તવી રાખેલું મહા
દુષ્કર કામ પણ ઉદ્ધમાથી પોતાની મેળે ઉઠી, કરી આ
વીને પાછા પોતાનીજ મેળે સુધ રહે, છતાં પોતાને તેનું
જ્ઞાન ન હોય એની અતિ ધોરતિયાર નિદ્રાનું નામ ધીલદિ
કહેવાય છે. તેમા ઉત્કૃષ્ટ બળદન જેટલું બળ આવે છે તેવો
માખસ મરીને અતે નરકમા ભય છે, આ પાચે પ્રમાની નિ
દ્રા, અનુક્રમે એક એકથી વધારે સખ્ત દુખદાયી નીનડે છે.
જ્ઞાની પુરુષો તેને સર્વ ધર્મીની કહે છે, એટલે તે આત્માના
શુદ્ધોને હણનારી છે, તેથીજ મોક્ષાથી જનોએ તે વિધાસ કરવા
થોડા નથીજ. મહા મુનિયો સખ્યા પણ તેનો નિર્ધેસ નહિ
કરતા, તેનો ઉદય થતાજ ભણે લયલીત થયા હોય તેમ આ
પ્રમાણે કહ્યું છે —

“વેરણ નિદ્રા તું કહારે આઈ.”

। વિગેરે વચનોથી તેઓ એમ જણાવે છે કે, મોટા મોટા મુનિ
જનોને પણ તે ખાટી દ છે, ગમડાવી દ છે, તો બીજા રક અજા-

ની મોહામક્રી જોયો ત્રિષે તો કહેવું જ શુ ? એમ પણ કહેવાય છે કે, તેના એક હાથમા શુક્રિ, અને બીજા હાથમાં ફાંસી છે. એટલે કે જે મૂઠાતમા પ્રમાદને પરવગ થયો, તેને તો તેણી ફાંસી દઇ યમનો અતિથિ કરી—મારી મહા દુ ખનો લોકતા કરે છે. પરંતુ જે તેનેજ અપ્રમાદરૂપ વળ દરથી હલુના પ્રવૃત્ત થાય છે, તેનાપર તે પ્રસન્ન થાય છે. એટલે કે તે મહાગય સર્વ સંસાર ઉપાધિ ત્યજ—જન્મ મરણના ફેગ ટાળી, નિરૂપાધિક મોક્ષ પાદને વરી શકે છે. યાનત કેવળ જ્ઞાનાદિ અનત, અક્ષય રાહુજ આત્મિક રિદ્ધિ હસ્તગત કરી, તેનો દાયમ લોગનગ કરના લા-અશાળી બને છે. આટલાજ માટે કહ્યું છે કે “ ધર્મી માણસ જાગતો લલો, ” અને “ પાપી માણસ ઉધતા લલો. ” પર માર્થ ખુલ્લો છે કે, નિદ્રા કેવીના જય કરનાર ધર્મી—અપ્રમાદી માણસ રન—પરંતુ અનરય ઐય કરી શકે છે, અને મહા પ્ર-માદી—પાપી મનુષ્ય મદોન્મત હોઇ, જાગતાં હતા અનરય અ-હિતગુજ પોપણ કરે છે. માટે મોક્ષાર્થી સજ્જનોએ જેમ બને તેમ નિદ્રાનો જય કરિ, તેણીને નિયમમાં રાખીને રન—પર હિત કાળજીથી સાધી લઇ આ અમૂલ્ય માનવ ભવ સફળ કરવો. તથાસ્તુ.

વિકથા ચતુષ્ક.

યદ્યપિ મુખ્યપણે રાજ કથા, રશ કથા, સ્ત્રી કથા, અને લક્ષ્મી કથાજ વિકથારૂપ ગણાય છે. કેમકે મુખ્ય જીવેને પ્રાયઃ

તેવીજ બાબતો વિશેષે પ્રિય હોય મુજબે છે, છતાં શુદ્ધ સાધ્ય દષ્ટિ વિના જે જે જોડણી જોડણી શુદ્ધ સાધ્યને મૂકી રાખે તે—શાસ્ત્ર મર્યાદા બાબતે કે આદર્યા વિના—ચાલે છે, તે તે સર્વે તેટલે તેટલે આ રીતે વિકલાંગ ગણાય છે, આદરના માર્ગ ભાવ બીજી ગીતાર્થજ શાસ્ત્ર ઉપદેશ દેવા લાયક ગણાય છે. યદ્યપિ ધર્મ કથા (ધર્મ—ઉપદેશ) ઉત્તમજ છે, તોપણ ઉત્તમ ચિકિત્સક (ધન્યતરી) જેમ દરેક રોગીના રોગના ચિન્હ—લક્ષણ—નિદાન તપાસી બહીરતાથી તેને ઉચિત ઔષધ માત્રા પથ સાથે બતાવે છે, તેમ વિદ્યા વિજ્ઞ રૂચિ લભ્ય જીવોના ભવ રોગ યા કર્મ રોગ હણવા લાગણીજી ગીતાર્થ (સૂતાર્થ ઉભય પારગત) જ સમર્થ ગણાય છે તેવા સમર્થ ભાવ વૈદ્ય, લભ્ય જીવોના જ્ઞાન રોગનું કારણ બહીરતાથી વિચારી, તેમ ના જ્ઞાન રોગને જડભૂળથી કાઢવાનીજ બુદ્ધિથી પ્રેરાઈ જે જે શક્ય ઉપાયોથી તેમની આતર શુદ્ધિ થઈ શકે તેમ હોય, તે તે બનતા સુધી સાદા આરોગ્ય ઉપાયોથી પ્રથમજ આતર મળીથી મહીન વાસના ધોઈ કરી, પછી પ્રત્યેક લભ્ય સત્ત્વની શક્તિના પ્રમાણમા તેને ધર્મ—રસાયણ આપે છે, જેનું અત્યંત પ્રીતિ પૂર્વક પાન કરનાર લભ્યો અતે [પરિણામે] અજ્ઞાન રામર મુખ સંપ્રાપ્ત કરી શકે છે, અને સર્વે આધિ, વ્યાધિ કે ઉપાધિથી મુક્ત થઈ નિરૂપાધિક શિવ શર્મ વરે છે, તથાસ્તુ.

પ્રમાદરૂપ જરૂરો પાલો ત્યજવી અપ્રમાદરૂપ અમૃતનો કરોરો પીવા પ્રેર્યા કરતા સતા શ્રી વિદ્યાનંદજી મહારાજ ઉપદેશ છે કે —

પદ ૧ છુ.

રાગ હૈરવ.

જાગરે બટાઉં અળ બાઇ ભોર વેરા જાગ.
 ભયા રવિકા પ્રકાશ, કુમુદ હુ થયે વિકાશ,
 ગયા નાશ પ્યારે મિથ્યા, રેનકાર અ ધેરા. જાગ. ૧
 સુતા કેમ આવે ઘાટ, ચાલવી જરૂર વાટ,
 કોહિ નાહિ મિત્ત, પરદેશમે જ્યુ તેરા. જાગ. ૨
 અવસર વીત જાય, પીછે પીછતાવો થાય,
 ચિદાનંદ નિહચે, એ માન કહા મેરા. જાગ. ૩

પદ ૨ જુ.

ચાલણું જરૂર જાહે, તાહે કૈસા સોવણું. ચા.
 ભયા જળ માત'કાળ, માતા ધવરાવે બાળ,
 જગ જન કરત હૈ, સકલ મુખ ધોવણું. ચા. ૧
 મુરલિ કે બધ છૂટે, ધૂવડ ભયે અપૂરે,
 ગ્વાલ બાલ મીલકે, વલોવત વલોવણું. ચા. ૨
 તજ પરમાદ જાગ, તુ લી તેરે કાજ લાગ,
 ચિદાનંદ સાથ પાય, વૃથા નહિ ખોવણું. ચા. ૩

પદ ૩ જુ.

સમજ પગી મોઢે સમજ પરી,
જગ માયા અજ લુગી મોઢે.   સમજ.
કાલ કાવ તુ કયા કરે મૂરખ,
નાહિ ભરસા પવ એક ધગી.   જગ
ગાફીલ છીનજગ નાહિ રહો તુમ,
શિરપર ધુમે તેરે કાલ અરિ.   જગ.
ચિદાનંદ એ જ્ઞાત દમાગી પ્યારે,
જાણો મિત્ત મન મોઢે ખગી.   જગ.

પદ ૪ જુ.

ગગ કેરણો.

ચિત્તમે ધરો પ્યારે,
ચિત્તમે ધરો એતી શીખ દમાગી પ્યારે.   ચિત્ત.
ચોટાસા જીવના કાગ અરે નર,
કાહેકું છળ પગપચ કરો.   ચિત્ત૦ ૧
કુટ કપટ પરદોહ કરત તુમ,

અરે પર લવથી કા ન' હરો. ચિત્ત૦ ૨
 ચિદાન દ એ નહિ માનો તો,
 જગમ મરણ લવ દુઃખમે પરો. ચિત્ત૦ ૩

પદ ૫ મું

રાગ બિહાગ.

તજ મન કુમતા કુટિલકો સ ગ, તજ૦
 યાકે સ ગ કુબુદ્ધિ ઉપજત હે,
 પરત લજનમા લ ગ. તજ૦ ૧
 કયા લયો પય પાન પિલાવત,
 વિપ ન તજે ભુજ ગ. ૨ તજ૦ ૨
 કૌઆકુર કયા કપૂર ચુગાવત^૩,
 શ્વાન નહવાવત ગ ગ. તજ૦ ૩
 બરકુ કયા અરગજા લેપત,
 મરકટ ભૂપણ અ ગ. તજ૦ ૪
 જ્યુ પાપાણ બાણ નવી લેદત,
 રાતો લયો નિસ ગ. તજ૦ ૫

આન દલન પ્રભુ કાળી કાઠરીયા,

ચડત ન દુજો રંગ.

તજ/૦ ૬

પરોપકોગેક પરાયણ મોમદ આન દલનઠ પ્રમુખ પુન
પ્રમાદ વિષ અપહરવા, વચનામૃત જાદતા હતા ઉપદિશે છે કે
અહો ભાઓ ' તમે મી લનવર પ્રભુના ચગ્ગતું સારણ અનય મો.

પદ ૬ હું

રાગ અલૈયો વેનાવસ.

ઐસે લન ચરણે ચિત લાવો, રે મના;

ઐસે અરિહ ત કે ગુણ ગાવો, રે મના; ઐસે૦

ઉદર ભરનકે કારણેરે,

ગૌઆ વનમે જાય,

ચારો ચરે ચિહ્ન દિસે દિરે,

વાકી સુરત વછડ્યા માર્હારિ, ઐસે૦ ૧

ચાર પાંચ સાહેલીયારે,

હિલ મીલ પાણી જાય,

તાલી દીયે ખડ ખડ હસે,

વાકી સુરત ગગરીયા માયરે. ઐસે૦ ૨

નદ્રવા નાયે ચોકમારે,

લોક કરે લખ્ખ સોર,
 વાસ ગ્રહી વરતે ચડે,
 વાકો ચિત્ત ન ચલે કહુ ઠોર.   અંસે૦ ૩

જુઆરી મનમે જુઆરે,
 કામી કે મન કામ,
 આન દવન પ્રભુ યુ કહે,
 તમે લીયો પ્રભુકે નામરે   અંસે૦ ૪

પદ ૭ મું.

રાગ આશાવરી.

આશા ઓરનધી કયા ધીજે,
 જ્ઞાન મુધારસ પીજે.   આશા—ટેક.
 લટકત દ્વાર દ્વાર લોકનકે,
 કુકર^૧ આશા ધારી;
 આતમ અનુભવ રસકે રસીયા,
 ઉતરે ન કળહુ જુમારીર.   આશા૦ ૧
 આશા દાસીકે જે જાયા,
 તે જન જગકે દાસા,

આગા દાસી કરે જે નાયક,
 લાયક અનુભવ પ્યાસા આશા ૦ ૨
 મનસા પ્યાલા પ્રેમ મસાલા,
 બ્રહ્મ અગ્નિ પરજલી,
 તનલાહી અવટાઇ પીએ કસ,
 જાગે અનુભવ લાલી આશા ૦ ૩
 અગમ પીઆલા પીએ મતવાલા,^૨
 ચિન્હી અધ્યાતમ વાસા,
 આન દવન ચેતન બૃહ પેલે,
 દેખે લોક તમાસા. આશા ૦ ૪

પદ ૮ મુ.

રાગ આશાવરી.

સાધુ સ ગતિ બીનુ કેસે થયે,
 પરમ મહારસ ધામગી ૩ સાધુ—ટેક.
 કોટી ઉપાય કરે જે બાકિરો,
 અનુભવ કથા વિશ્વામરી સાધુ. ૧

શીતલ સફલ સત સુર પાદપ,
સેવૈ સદા સુ છાયરી;
વહિત શ્લે ટલે અન વહિત,
ભવ સતાપ ધુખાઈરી. સાધુ. ૨

અતુર વિરચી^૧ વિરજન આહો,
અરણ્ય કમળ મકર દરી,^૨
કો હરિ ભરમ વિહાર દિખાવે,
શુદ્ધ નિરજન^૩ અદરી. સાધુ. ૩

દેવ અસુર ઇન્દ્ર પદ આહુ ન,
રાજ ન કાજ સમાજરી;
સગતિ સાધુ નિરતર પાવુ,
આન દધન મહારાજરી. સાધુ. ૪

પદ ૯ મુ.

પાયો ઘોડા^૪ એક રથ જુતા,^૫
સાહિબ^૬ ઇનકા લિતર^૭ મુતા.^૮ પાયે—ટૅક.
ખેડુ ઉસકા મદ મતવારા,
ઘોડેકુ દોરાવનહારા. પાંચો. ૧

૧ બ્રહ્મા. ૨ રસ. ૩ નિર્મળ. ૪ ઇંદ્રિયો. ૫ દેહ.
૬ આત્મા. ૭ દેહમા. ૮ પ્રમાદશીલ થયા.

ધારે ભૂટે ઓર ઓર ચાહે,
રથકું શિરિ કિરિ ઉત્તનાહે,
વિપમ પથ ચિહ્ન ઓર અધ્યારા,
તોભિ ન જાગે સાહિબ પ્યારા. પાચો. ૨

ખેડુ રથકું દૂર દોરાવે,
એખખર સાહિબ દુ ખ પાવે;
રથ જગતમાં જાય અસૂજે,
સાહિબ સોયા કછુ અન ખૂલે. પાચો. ૩

ઓર ઠગોરે ઉઠા ભિવિ આયે,
દોતુકું મદ પ્યાલા પાચે;
રથ જગતમે છરણ ધીના,
માલ ધનીકા ઉદાલી લીના. પાચો. ૪

ધની જગ્યા તખ ખેડુ બાધ્યા,
રાસી પેરોના લે સિર સાધ્યા;
ઓર જાગે રથ મારગ લાયા,
અપના રાજ વિનય જિઉ પાયા પાચો. ૫

(વિનય વિશ્વાસ).

ખગ પદ^૧ ગગન મીન પદ^૨ જલમે,
 ને ખોળે સો ખૌરા,^૩
 ચિત પકજ^૪ ખોળે સો ચિન્હે,
 રમતા આનદ ભૌરા. અવ. ૪

પદ ૧૨ મુ.

આશાવરી.

વા પદવી કળ પાણુ,
 દીનાનાથ વા પદવી કળ પાણુ. વા—ટેક.
 વા પદ પાછ અમૃત રસ ઝીણુ,
 આનદ^૫ મય હોઈ જણુ. દીના. ૧
 ચારે ચોર^૬ ખડે વટ પાડે,
 તાકું દૂર યેઠાણુ. દીના. ૨
 ચાર ચુગલકુ^૭ પકડી બધાણુ.
 ન્યાય અદલ વરતાણુ. દીના. ૩
 અપનુ રાજ^૮ અપને વશ રાખી,

૧ પ ખીની ચાલ. ૨ માજવાની ચાલ. ૩ ગાડો ૪
 કમળ. ૫ શાતરસ. ૬ ચારે કપાય. ૭ ચાગે નિકથા. ૮
 આત્મા.

પદ ૧૧ મુ.

વેલાવલ.

રામ રામ જગ ગાવે, ૬
 અવનૂ રામ રામ જગ ગાવે,
 વિરલા અવજ્જ લખાવે,
 અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે
 મતવાલા તો મતમા માતા,
 મઠવાલા મઠ રાતા,
 જટા જટાધર પટા પટાધર,
 છતા છતાધર તાતા.

અવ ૧

આગમ પદી આગમ ધર થાકે,
 માયા ધારી છાકે;
 દુનિયાદાર દુનીસે લાગે,
 દાસા સખ આશાકે

અવ. ૨

બહિરાતમા મૂઢા જગ લેતા, ૨
 માયાકે રૂઢ રહેતા,
 વટ અતર પરમાતમ લાવે, ૧
 દુર્લભ પાણી તેતા ૩

અવ ૩

ખગ પદ^૧ ગગન મીન પદ^૨ જલમે,
 બે ખોળે સો ખૌરા;^૩
 ચિત પકજ^૪ ખોળે સો ચિન્હે,
 રમતા આનંદ લોગ. અવ. ૪

પદ ૧૨ મુ.

આશાવરી

વા પદવી કળ પાણુ,
 દીનાનાથ વા પદવી કળ પાણુ. વા—ટેક.
 વા પદ પાછ અમૃત રસ ઝીણુ,
 આનંદ^૫ મય હોઈ જાણુ. દીના. ૧
 ચારે ચાર^૬ ખંડે વટ પાડે,
 તાકુ દૂર ખેડાણુ. દીના. ૨
 ચાર ચુગલકુ^૭ પકડી બધાણુ.
 ન્યાય અદલ વરતાણુ. દીના. ૩
 અપનુ રાજ^૮ અપને વશ રાખી,

૧ પ ખીની ચાલ. ૨ માછલાની ચાલ ૩ ગાડા ૪
 કમળ. ૫ શાતરસ. ૬ ચારે કપાય. ૭ ચારે નિક્યા. ૮
 આત્મા.

પરવશ થણું ન રહાણું   દીના. ૪

રૂપચ દ કહે નાથ કૃપાસે,
અળ મે નાથ કહાણું.   દીના. ૫

પદ ૧૩ મુ.

મણુ ભજલે મેરા દિલ રાણ,
મણુ ભજલે.   મણુ—ટેક.

આઠ પહોરમી ચોસઠ ધડીયાં,
દો ધડીયાં જીન સાણ   મણુ. ૧

દાન પુણ્ય કણુ ધરમ કરલે,
મોઠ માયાકુ ત્યાણ.   મણુ. ૨

આન દનન કહે સમજ સમજ લે,
આખર જોવેગા બાણ   મણુ. ૩

૨૫—પરહિત અર્થે પાપી પ્રમાદ પચકના પાશમા પડના
જયના જે કાર્ત લખાય છે, તેને લક્ષમા લા રાજદરાની પેરે
સાર મદજ કરી સજ્જનો ૨૫—પર એર સાધી અમુદ્ય માનવ
દેહ સાર્યક કરશે તો કર્પૂર સમુજનજ મહા ધરા વરી અતે અવશ્ય
અક્ષય સુખના અધિકારી થશે. તથાસ્તુ ' ! ! '

શ્રી જૈન શ્વેતાંવર વર્ગના પૂજ્ય મુનિ- રાજો તથા વિવેકી શ્રાવકો પ્રતિ અતિ અગત્યની સૂચનાઓ.

પ્રિય ભાઈઓ !

આપ લાખા અનુસનથી જાણો છો કે, કુસ પધી આપણી ભારે અવનતિ [ખુબારી] થતા પામી છે. પૂર્વે જ્યારે આવક લોકો મુસંપવડે ઘણા વ્યાપાર રોજગારાદિ ન્યાય નીતિ-થી કરીને અનર્ગલ લક્ષ્મી ઉપાર્જી, તિર્થ યાત્રા, સદ્ગુરુ ભક્તિ, તથા સઘ સાધર્મી ભાઈઓની યોગ્ય સેવા કરી, પવિત્ર શાસનને અવકૃત—ઉત્તત કરી ન્યાયોપાર્જીત લક્ષ્મીના દહાવો લાજ રનજન્મ સાર્વક કરતા, ત્યારે અધુના કુસ પે કરી ધધા રોજગારથી, પૈસા ટકાથી, ન્યાય નીતિથી તેમજ ઇત્ત આમર-થી આનક ભાઈઓ ખલુધા કમજોર થયા હીએ છે આવી ભારે અનદશાનુ મૂળ નારણુ ચોધી કાકનુ ખાસ જરૂનુ છે. જ્યાં મુધી કાળમુખ કુસ પને પઠિહરી મુસંપ વધારનામા નહિ આવે, અને એક જીજ્ઞાની ઉત્તતિ દ્વારા શાસનની ઉત્તતિ કરવા ઉત્તરતાથી યોગ્ય પગલા ભરવામા નહિ આવે, ત્યાં મુધી જૈનોની રથીતિ મુધરનાની આગા રાખવી વ્યર્થ છે આજ કલ કુસ પ તથા અનિવેકના જોરથી એકવધેયાપણુ — ગર્વ (selfishness) અને બેપરવા (Indifference) આ બે

મોટા દાવાએ શ્રીમતોના પણ દીવમા વાસં કર્યો છે. આતુ પરિણામ એ આવ્યું છે કે, તેઓ પોતાના સગા ભાઈઓ કે સાધર્મી ભાઈઓને દુ ખી સ્વીતિમા પ્રત્યક્ષ દેખના છતાં પરો પકાર યુદ્ધિથી તમનો ઉદ્ધાર કરવા વિચાર સરખો પણ કરી શકતા નથી.

આમ એક દ્રવ્યવાન જૈન તરીકેની બળવવા યોગ્ય પોતા ની ખાસ ફરજથી જવારે તેઓ તદ્દન વિમુખ રહે છે, અર્થાત્ દુ.ખી ભાઈઓની કાંઈ પણ દાઝ દ્રવ્યમા ધરતા નથી, ત્યારે એ સ્વાભાવિક છે કે, અન્ય દ્રવ્ય હીન દુ ખી આવક વર્ગ પણ તે ઓ પ્રતિ પોતાનો અભાનજ પ્રદર્શિત કરે ! આમ કુસંપના કારણે વૃદ્ધિગત થનાથી કુસંપ પણ વૃદ્ધિ પામતોજ નથી છે, આ પ્રમાણે દિન પ્રતિદિન વધતા જતા કુસંપના મૂળ કાપવાં જવાસુધી સ્વાર્થી શ્રીમતો પોતાનુ ખાસ કર્તવ્ય લક્ષમા લઇ પુરતી કાળજી સાથે લગીરથ પ્રયત્ન કરે નહિ, અને જે દ્રવ્યને અહુર્જિ છેડી દઇ ખાલીજ હાથે પોતાને પરભવ સિધાનત્રુ છે, તે અ-સ્વીર દ્રવ્યનો મોહ તજી તેવડે પોતાના સીદાતા સાધર્મીઓનો બનતો ઉદ્ધાર કરશે નહિ, ત્યાસુધી દિન પ્રતિદિન થતી જતી કશ્ણા જનક સ્વીતિ કદી સુધરી શકશે નહિ. આમ નિશ્ચય પૂર્વક સમજી દાના દીવના યુનીસએ તેમજ શાસનત્રુ હિત ઇચ્છનારા આનક જનો પોતપોતાની ઉચિત ફરજો બજાવવા તત્પર થઇ જેમ આ કુસંપનો સડો દૂર થાય, તેમ કરવા લગી રથ પ્રયત્ન સેવશે તો આગા છે કે તે કામ સમસ્ત જૈન કોમને ભારે મોટા આશીર્વાદ રૂપ થશે. નિ સ્વાર્થપણે પ્રયત્ન કરનારને અત્રુદય લાજ સ પાદન થશે અને શાસનની મોટી ઉન્નતિથી

બીજા અનેક જીવોને વારવાર લાભ થઈ શકશે. પ્રિય બાઈ-
ઓ ! આપ જો આ ચ નિરૂપયોગી, ઉપવકીયા ખોટી ધામ-
ધૂમ તણ દઈ, આ સમયોચિત સૂચના લક્ષમાં લઈ તેમા પેતાનું
ખરું હિત સમજી વિવેકથી વર્તજો તો ખસુસ સમજવું કે, તેથી
તમે અદ્ય અમે પણ લારે મોટા લાભ મેળવી શકશો. સ્વમતિ
કલ્પનાનુસારે મમે તેવું સાડું કરવા કરતા વીતરાગ વચનાનુસાર
કરવામાંજ મોટા લાભ છે. અક્ષય મુખ મેળવવા ઇચ્છનારે તો
જરૂર જ્ઞાનીના વચનાનુમારેજ વર્તવું એવકારી છે. સ્વમતિ કલ્પ-
નાનુસારે વર્તતા તો જીવ અનત કાળ લાગ્યો તોએ હજી તેના
અત ન આવ્યો, મોટે નિશ્ચયે માનવું ઘટે જ કે, શાસ્ત્રાજ્ઞા
મુજબ પરમાર્થ જુદિથી સમયાદિ ઉચિતજ કાર્ય કરવામાં ખરું
હિત સમાયેલું છે. આથી વિરૂદ્ધ વર્તનાર સર્વ કોઈ આપકાના
ભાગી થાય છે. મોટે આપણે આપણું ખરું હિત ચિન્તવવું
એજ આપણું ખાસ કર્તવ્ય છે. જ્ઞાની પુરૂષો તો પરમાર્થ વૃત્તિથી
મવળોજ માર્ગ જતાવે છે, છતાં આપણે આપ મતિથી અવળા
થઈને તેમની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરીએ છીએ, તો તેમાં આપણા
નસીબનોજ દોષ છે.

૨ આપ સર્વે જાણો છો કે, આપણા સર્વમા કાળમુખ
કુસયે કાળો કેર વર્તાવ્યો છે, તેને નિમૂળ કરવાને અમણી
(નાયક) જનોએ અનરય તત્પર થવું ઘટે છે. નહિ તો તે
તેના અતીત દુષ્ટ રિપાક દેખાડવામા બાકી રાખશે નહિ.
“ પાણી પહેલા પાળ બાધવી ” એ દીર્ઘ દષ્ટિ—સમયજ્ઞની
ખાસ નીતિ છે, તો હવે વધારે ટીલ કર્યા વિના અવરય જાગૃત
થરાની જરૂર છે, નહિ તો આગળ ઉપર વધારે પસ્તાવું પડશે.

૩ આપણામા વિવેકની માટી ખામી હૃદયિમત વાપ છે, તે હવે અપરચ સુધારી લેવી ઘટે છે અવિવેકથી આપણે અન્યના મુગુણને પણ મહી શકતા નથી. અરે ! આપણે તેની પ્રુષ્ટિ કરવી જુલૂની જઈ વિવેકની માટી ખામીથી ઉચા તેની નિન્દા પણ કરવા મડી પડીએ છીએ, માટે જે વીતનગ વચનાનુસારે સત્ય છે, તેને સાચા હીવથી સત્ય તરીકે અવધારતા અને આગતા આપણે અનરચ શીખવું જોઈએ છીએ.

૪ વીતનગ વચનાનુસારે ખરૂં શું છે, ચા શું હોય શકે, તે જાણના માટે શ્રી હૃદયિમદસરી, શ્રી હૃદયમદમૂરી, તથા શ્રીમદ્ધર્મશોભનજયંત્ર પ્રમુખ ધર્મ હુરધર પુરુષોએ સર્વજ્ઞ વચનાનુમાર ચયિત પ્રમાણિક ઘણાં બારીકાઈથી અનલોકન કરવાની આજ્ઞા જરૂર છે. પણ માટી અક્ષેપાશની વાત એ છે કે, આપણે મર્યાદા નો કહેવું જ શું, પણ અતિ સરસ—માટી જાણના સત્ય સર્વજ્ઞ પ્રણીત ધર્મને પ્રકાશમા લાનનાની બુદ્ધિથી લખવા આ આવતા લેખો વાચવાનું પણ મોહ વશ જતોને બની શકતું નથી, તો તે સબધી પૂરતો વિચાર કરી પાતાની જૂથ શોની માટી તેને મુદારનાની તક તો તે આપણા શી રીતે લઈ શકે ? અધાપિ પણ આના અતિ બારીક સમયે મહા ગાદ મોહ નિન્દા તથા કાષ્ઠ બાદ ઘણું કેવળ પરોપકાર બુદ્ધિથી આપણે ના ઉત્તમ લેખો વાચનાની અમૂલ્ય તક જોઈના દેવામા ન આવે, અને તેમથી બનતો પરમાર્થ મહાજ કરવામા આવે તો, આશા છે કે, સમયાનુસારે તેના મૂક જોવાનું પણ હિત થઈ શકે.

પ હપકારી મહાત્માઓ ગમે તેવો પ્રયાસ લઈ, પરમ પવિત્ર સર્વજ્ઞ પ્રજ્ઞીત ધર્મને પ્રકાશમાં લાવના માટે નિનિધ ધર્મ વિષયો સમઘી સારા સારા લેખો લખી, ગ્રાન્થા વર્ગનું યા સામાન્ય ગીતે અમસ્ત જૈન કોમનું ધ્યાન ખેંચે છે પરંતુ જ્યાં સુધી આપણા લોકો ખેપરના રાખી રવપરનું ખરૂં હિન કેમ થઈ શકે તે જાણના, જરૂર જોડેલો પણ પ્રયાસ લઈ, તેમને વાચે કે સાંભળે પણ નહિ, કદાચ વાચે સાંભળે તો તત્સમ ધી જોઈએ તેવો નિચાર કરે નહિ, અને કદાચ તેમ કરી શક્યા તોપણ જ્યાં સુધી તદ્દનત આચરણ કરે નહિ ત્યાં સુધી રવ—પરંતુ એમ કેમ થઈ શકે ? અમેરિકા જેવા પ્રદેશોમાં એક જાતિ અનુભવવાળા મિત્રના મુખથી સાંભળ્યા મુજબ ખેડૂતલોકો પશુ ન્યુસપેપરો [વતમાન પત્રો] બહુ આતુરતાથી વાંચવા તત્પર રહે છે, અને અહીં તો આપણા પ્રત્યક્ષ અનુભવથી જાણી શકીએ છીએ કે જન સમુદાયનો મોટો ભાગતો રવહિત સાધના પણ બે પન્ના યા આજસુ રહે છે. અહાહા ! આવી અતિ અહિતકારી ખેપરના ત્વજીને આપણા મુમુક્ષુઓ [સાધુઓ અને સાધ્વીઓ] તથા આવકો અને આર્થિકો, સમય વિચારી રવ રવ હિત માધના ઉત્ક્રિષ્ટ રહે તો આશા છે કે, અવશ્ય વહેતો મોટો પણ આપણામાં કાંઈ સુધારો થઈ શકે ખરો. ખરૂં સાત્ય જો સમજાય તો મનુષ્યના અદ્ય આયુરમાં આત્મ સાધન કરી લેતું, તે કૃડામાંથી જન દાદી લેના જોણ છે. કાળ-જીવાળાને તે કાંઈ સહેલું છે, અને આજસુદાસને તો તે મહા રોડેલું છે. પોતાની અનાદિની ભૂલો યથાર્થ જાણવા સમ્યગ્ જ્ઞાનની જરૂર છે, સમ્યગ્ જ્ઞાનના પ્રકાશ કરી—વિવેકવટ ફૂ

જિલ્લો અને અશુચીમય આ જડ દેહપરની મમતા ત્યજી, ૨૧—
 કર્તવ્ય કરવા લગાર પણ પાછી પાની કરવી યોગ્ય નથી, એમ
 વિચારીને કે, દેહે કુન્નલ મહા ફલ અર્થાત્ સમજીને સમતા
 પૂર્વક કર્મ કરણી કરતા દેહમા કાંઈક થતું હું જ સહેલું મહા
 દુઃખાચી છે. સાચી જે સમ્યગ્ જ્ઞાન અને સમ્યગ્ ક્રિયાના
 બળે મ સાગ સમુદ્ર તરવો મુશ્કેલ થઈ જાય છે, તેમજ તેજ જ્ઞાન
 અને ક્રિયાના વિરહે ચરિત્રગતિ સ સારમા અનેકજા ભ્રમણ કરવું
 પડે છે. માટે પ્રથમ તો સમ્યગ્ વસ્તુ તાલ જાણવાની, અને તેમ
 કરી નિષેકવડે તદ્વત્ આચરણ કરવાની ખાસ જરૂર છે. તે બે
 મા એકની પણ ઉપેક્ષા કરવી હું ખદાચી છે, તો બન્નેમા બેપ-
 રવા પારનાર મુશ્કેલામ છુદ્ધિત્વ તો કહેવુંજ શુ ? જેમ મત્રનો
 જ્ઞાની મત્રનો સમ્યગ્ પ્રયોગ કરી વિપધરના પણ નિપત કાઢી
 શકે છે, તેમજ વિષેકી જનો સમ્યગ્ જ્ઞાન અને ક્રિયાના બળે
 કરી કર્મ વિપધરતું પણ નિપ દૂર કરી શકે છે. પરંતુ એકલા
 જ્ઞાન કે, એકલી ક્રિયા માનવી તે થઈ શકનાર નહિ. માટે પ્ર-
 થમ સન્માર્ગતું બરાબર જ્ઞાન કરી, ૨૧ શત્સૂત પ્રમાણે
 પરિ હરી, પૂર્ણ પ્રેમથી શોધાયે ઉભયત્વ સેવન કરના ભૂલતું
 નહિ, એમ સમજીને કે “ મહાજનો યેન ગત. સ પન્થા ”
 ગિદ—મુવિહિત પુરોચો જે માર્ગ આપ્યો છે, તેજ માર્ગ કે-
 લ્યાણકારી છે.

૬ આપણામાનો મોટો ભાગ એટલો તો જડતામરત છે
 કે, તેમની જડતા દૂર કરવા મુગના મુગ વહી જતા પાર
 આવવો મુશ્કેલ છે. પન્થુ જે નાના ઉદરતા બાળકોને કે

યુવકોને ધર્મ શિક્ષણ આપવાનું હોય તુરત સારા પાયાપર રાફ
 કરવામાં આવે તો, તેનું ઘણું સારું પરિણામ આવવાની વકી
 રહે છે. જો માળાપોએ પોતે ઉત્તમ શિક્ષણ લીધું હોય તો,
 તેઓ પોતાની ઉછરતી પ્રજાને પણ સારી ધર્મનિષ્ઠ બનાવી
 શકે, અન્યથા નહિ. આજ કાલના માળાપો એક સમયે જ્યારે
 પોતે પુત્ર પુત્રીની અનુસ્થાપના હતા, ત્યારે તેઓને સુશિક્ષણ
 મળેલું નહિ, તેથી તેઓ ઉત્તમ શિક્ષણ વા ધર્મ શિક્ષણ તેમ-
 ના બાળકોને આપવાને નિજથી ન નીનડયા. તેમજ જો હાલ-
 ની બાળ સંસ્કૃતિ [પ્રજા] ને સારું—સગીન શિક્ષણ આપ-
 વામાં નહિ આવે તો તેઓ પણ એકદેશીય [એકલક્ષીય] શિ-
 ક્ષણ મેળવનાથી સસારની અસારતા, વૈરાગ્ય, ગાલીર્ય, પ્રેરતા
 આદિથી વિમુખ રહી સહન શીલતા, ખામોશ આદિ ઉચ્ચ
 ગુણો જે વ્યવહારમાં આવશ્યક છે, તે પ્રાપ્ત કરી શકવાના
 નહિ. માટે જો આત્યારથીજ સમયાવકુળ શિક્ષણ માળાપો વા
 ગુરુ જનો તરફથી તે તે બાળકોની રૂચિ અવકુળ સાદી—સર-
 લ શાપામાં આપવામાં આવે તો પ્રાય તેઓ સફળ—ધર્મ-
 નિષ્ઠ માળાપો નીવડી પોતાની લાવી પ્રજા પ્રતિ પોતાની
 પવિત્ર ફરજો અદા કરવાને ચુકવાના નહિ. બાળકોની અતિ
 કોમળ અને ફલદ્રુપ દૃઢ્ય ભૂમિમાં જો સમયોચિત સારા શી-
 ક્ષણના બીજો રોપવામાં આવે, અને પછી પ્રતિદિન કાળજી
 પૂર્વક સૂઝ વચન જળાવું સિચન કરનામાં આવે તો તેઓમા-
 થી એના તો ધર્મના રૂણમાં ફુટે કે, તેઓમાનો પ્રત્યેક સાક્ષાત્
 કલ્પવૃક્ષની બરાબરી કરી ગડે દરેક જૈનને આગણે આમ
 ઉભા કલ્પવૃક્ષો કેવા શોભે વાર ?

૭ આવા અનિ જાગીક સમયે પશુ મીમતોથી માઠી
 ગતી ન લોડોપડે દેવવાક નકામા ઉદ્ધર્ષ ખર્ચ કરવામા આવે જ,
 તેપર શ્રી સમ કે જ્ઞાતિના આનેવાનોએ ખાસ અકુશ મુકવા
 ની આવશ્યકતા ॥ આવો ઉદ્ધર્ષ ખર્ચ કરના કોમ્રએ આમદ
 કરવો ન લોઈએ મુનિરાત્રીએ પણ આવા નકામા ખર્ચને જ.તે
 જનોતુ એમ થાય, તેવો મુલભ રસ્તો તંએને હેતુ—મુનિથી
 બતાવવો લોઈએ દણત તરીકે સાત દોત્રામાથી મી.ના દોત્ર
 મા વિશેષ વિવેક પૂરક વાપરવા ઉપદેશ દેવો લોઈએ. લો એક
 મતથી શાસનની શોભા વધે એના પગવા દરેક સ્થળે ભરવા
 મા આવે તો જરૂર થોડા વખતમાજ એક સારો અગત્યનો
 ફેરફાર થઈ શકે પરતુ યાદ રાખવું લોઈએ કે, આ સર્વ, (વલે
 હની માઠી ખામી દૂર કરવાથીજ, સિદ્ધ થઈ શકે અત્યધા તો
 તે આકાશ પુષ્પવત્ અસભરિતજ સમજવું અરે ! લાભ તો
 રાને પણ સમ્યક્ નહિ વિચારનારા ખરા વહિફોજ ન કહેવાય,
 તો સાચા જૈન, વીર સર્વજ્ઞ પુત્રો તો કહેનાવજ શાના ? એક
 સ્વચ્છ પણે આસવારૂપ અવિવેચન દૂર કરી શકાય, અને પરમ
 પતિત પરમાત્માના આગમ અનુસારે નિ શકપણે પૂર્ણ મહા
 અને પ્રેમથી વર્તનામા આવે તો, આખા જૈન શાસનમા નિત્ય
 સીનાળી થઈ રહે અહો ! આવો શુભ સમય આવેવો આપ
 જે સાક્ષાત્ ક્યારે લોઈ શકશુ ? આપણે થોડું બોલી વધાડે
 સાર કરતા ક્યારે સીખીશુ ? આપણામા મુશી રહેવી મલી
 ન વૃત્તિઓનો ક્યારે અત આવશે ? તેમજ પ્રસન્ન ચિત્તથી
 આપણી ફરએ મમલ અન કરવા આપણે ક્યારે સાગ્યશાળી
 થઈશુ ? એક બીજા તરફ મીઠી નજરથી એક ગુણ મદ્દળ

કંતા ક્યારે ગીખીશું ? અને તેના કાયમના શુભ અભ્યાસથી
 રાપ દ્રષ્ટિને સમૂળગી ક્યારે દૂર કરી ગકીશું ?

૮ આપણા આવક લોકોમાં અવસાન વળતે ધર્માદા કહે-
 વાની રીતિ ચાલે છે, તે મુજબ ધર્માદા કર્યા બાદ તરતજ
 તે દ્રવ્યની જોઈએ તેવી યોગ્ય વ્યવસ્થા કરી લેવી જોઈએ તે
 નહિ કરતા ધણા લોકો તેા ધર્માદાના દેહામાજી હુળેલા દીસે છે,
 તેમજ તેના લોકોના સબધવી બીજાઓને પણ છાટા ઉડે છે,
 માટે તેના ધર્માદા બાબતનો તરત ખુલાસો કરી, તેના લાખો
 એપ ન પહોંચે તેવો દરેક સ્થળે બે દાખસ્ત થવાની ખાસ જરૂર
 છે. આ વાત ખાસ લક્ષમાં લેના યોગ્ય છે. ૨૧—પરને હુબ-
 તા અટકાવી, ધર્માદા દ્રવ્યનો રૂઢ્યો કંઠી, સારો ઉપયોગ કરવો,
 એ સ્વ—પરને તારનાનો રસ્તો હોવાથી, અનરય આદરણીય
 છે. માટે મુખના અર્ધી જીવોએ આ બાબતમાં પ્રમાદ કરવો
 યોગ્ય નથી.

૯ જિન પ્રતિદિન સમય કઠિન આવતો જાય છે. જેમાં
 શ્રી સધને આધારભૂત મુખ્યપત્તે શ્રી જીન આગમ, અને જીન
 પ્રતિમા છે. તે બન્નેનો સરે આશાતના ત્યજ વિશેષ વિનય
 કરવો ઘટે છે. શાસ્ત્રોનો જીર્ણ થઈ, વિચ્છેદ ન થાય તે ખાસ
 લક્ષમાં રાખવું ઉપયુક્ત છે. તેમજ જીર્ણ ચૈત્યોનો પણ ઉદ્ધાર
 કરવા પ્રતિ વિશેષ લક્ષ રાખવું યોગ્ય છે. મૂર્ખ લોકો લાલા
 લાલ નહિ નિચારતા કેવળ યગ, નામ, કીર્તિ માટે મરે છે,
 પણ જીર્ણોદ્ધારથી ઓછું નામ કે કીર્તિ નથી જીર્ણોદ્ધારથી તેા
 નામ અમર થવા માટે અમર નથી અને નામ નથી

સ્વચ્છદપણ ત્યજી ગાસ નીતિથી અક્ષય લાભ લેવા યત્ન કે
 રવો થાય છે. ઉઠાઉ ખર્ચો, જેવા કે નાત વસા, વિગેરે કરવાને
 બદલે આવા બારીક સમયે સીધાતા સાધર્મી બાઈઓને સહાય
 દઈ, ઉદ્ધારવામા અથાગ લાભ સમાયેલો છે. તો સુમતિની
 સક્તાહ લઈ, સ્વચ્છદપણ ત્યજી, સ્વ—પરને હિત થાય તેવો
 આર્ગ સેવવો એજ શાસનના ઉદ્યનો ખરો રસ્તો છે.

૧૦ આજ કાલ વિવેકની ખામીથી માબાપો બહુધા ખો
 શ વહેમોથી ભરેલા તથા ખાધક રીત રીવાજોને વળગી રહે-
 લા હીસે છે, તેમને સુધારવાનું કામ થણુ કઠિન છે. પરંતુ જો
 નવી થતી પ્રજા—જેન બાળકોને તથા યુવક વર્ગને સાફ ધર્મ
 શિક્ષણ—નીતિ, ન્યાય, સત્ય, પ્રમાણિકતા સબધી સારી
 તાલીમ આપવામાં આવે તો, ઘોડી મહેનતે સારો સુધારો
 રો અટપ સમયમાજ થવા સભવ છે, માટે દરેક સ્થળે
 વિચારતા સાધુ—મુનિરાજો તેમજ સારા કેળવાયેલા વિદ્વાન આ
 વડો આ સબધી પોતાની ખાસ ફરજો વિચારી, જોઈએ તેવો
 સારો પ્રયત્ન કરે તો જરૂર કાંઈ થણુ સારો સુધારો થવા વિના
 રહે નહિ જો કે વર્તમાન કાળે કેટલાક જૈન યુવકો લેખો લખી
 ઉચ્ચ આશયથી જૈનોની આધુનિક સ્થિતિ સુધારના કદાચ
 પ્રયાસ કરતા હીસે છે, અને તેમ કરતા તેમનો પ્રયત્ન સર્વથા
 નિષ્ફળ થતો હોય, એમ કહી શકાય તેમ નથી. તોપણ એટલું
 તો કહી શકાય તેમ જ કે, આજ કાલ વિદ્વાન મુનિરાજો કે
 આનકો, મોટી ઉમરના જૈન બાઈઓ અને બહેનોને લેખો
 લખી યા વ્યાખ્યાનો આપી બોધ કરવા જેટલો મમ લે છે,
 તેમોજ મમ જો સંપૂર્ણ ખતથી કોમળ વયના જૈન બાળકોના

કોમળ મગજમા પવિત્ર જૈન તત્વોનું રહસ્ય બહુજ સરલ—સાદી ભાષામા સમજાવવા, તેમના દિલમા બરાબર ઉતરે, દૃઢ્ય-મમ થાય તેમ અસરકારક પ્રબોધવા, સમય ઉચિત વિચારે તો આજ કાલ કોશના કોશ ભરી ઉપદેશ જળ જેમની દૃઢ્ય ભૂમિમા ઉતરવું મુશ્કેલ છે, તેવા અશિક્ષિત યાત્રા શુષ્ક પ્રાય જનોને સિચવામાં આવતાં છતાં દીર્ઘ સમય વ્યતીત થયે પણ જે સારો લાભ મળી શકતો નથી, તે કરતા ધણા અને ઉત્તમ લાભ અદ્ય સમયમા બાળ વયના કુમળા છોકરાને વિવેક જળ સિચવાથી અનરય મળવા મોટી આશા બધાય છે. આજ કાલના યુવાનો તથા વૃદ્ધોને રસ્તે આવવા બગત કરવાનો એક સારો માર્ગ એ દીસે છે કે, આજ કાલ જૈનોમા બહોળો ફેલાવો પામેલા જૈન ધર્મ પ્રકાશ, આત્માનંદ પ્રકાશ, કોન્ફરન્સ હેરાલ્ડ તથા આનંદ જેવા માસિક ચોપાનીયા તથા જૈન પત્ર જેવા સપ્તાહિક પત્રોમા જે જે આપણા પવિત્ર ધર્મ વ્યવહારને લગતા ઉત્તમ લેખો લખાઈ બહાર પડે, તે તે સર્વે લેખો સદા સમક્ષ કોઈ વિદ્વાન મુનિ કે શ્રાવક પાસે વ્યાવવા. વ્યાખ્યાન વચ્ચાતુ હોય તો વ્યાખ્યાન વાચનાર વિદ્વાન મુનિજને પણ તે વિષયને લગતુ સાદુ અસરકારક વિવેચન કરી શ્રોતા જનોનું સન્માર્ગ પ્રતિ લક્ષ બેચવું. સમયાનુસારે આજ કાલના શ્રોતા વર્ગને આમ સારો લાભ થવા સંભવ છે. આ વાતનો મને પ્રત્યક્ષ અનુભવ થયેલો છે, અને તેવો અનુભવ કરવાનો પ્રસંગ વર્ષાત વિદ્વાન મુનિવરો કે શ્રાવક જનો ધાન્દે તો બહુ સારો લાભ મેળવી શકશે, એવી આશા બધાય છે.

કાઝક વધારે બારીક હોનાથી તેમને સમયોચિત સહાય આપવાનું પણ ઉચિત દીધના શ્રીમત આવક જનોનું અનરય કર્તવ્ય છે આમ સમયોચિત સહાય કરવાથી પૂર્વ પુન્ય થોગે પ્રાપ્ત થયેલી લક્ષ્મીના સાર્થક્ય સાથે પરલોકાર્થે મહા મોટા સુકૃતનો સચય થાય છે. જેથી અતે કેવ, મનુષ્ય સ્વયંથી ઉત્તમ લોગો—સાધનો—પામી તેઓ અણય મુખ વડે છે આપણા શ્રીમત શ્રાવકો વિવેક વડે નિચારી આવ્યા બારીક બખતે મુવર્ગ કે રૂપાપર લાગી રહેલી મૂર્છા ઓછી કરી શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રભુએ બતાવેલા ઉત્તમ ક્ષેત્રમાં શુભ પરિણામ પૂર્વક બેઠ કરવા ધારે તો અવરય તેને બાલે બે ચાર કે એ ગણ જ નહિ, કિન્તુ અનત ગણ રૂળ ઉપાર્જન કરે. તેમજ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને લાવને યથાર્થ નિહાળી સમય અનુકૂળપણે વર્તનાથી શ્રી છનાશા આનંદક પણ થઇ શકે એમ સમજી સજ્જનોએ આરો અતિ શુભ અને શાસનને હિતરૂ માગે સેવના—આરાધના—સૂનવું ઉપયુક્ત નથી કેમકે જ્ઞાની પુરો કહે છે કે

■ લક્ષ્મી જળ તરંગ જેવી અપજા છે, ચૌનન પતંગના રગની માવક કે—૪ નિસમા ઉડી જવાતુ છે, અને આપુષ્ય શરદના વાદળાના જેવું અસ્થિર છે, તો હું બાલ્યો ? અતે અનર્થ કલેશા નિ મૂવન્ દ્રવ્ય નિયે શામાટે મુજાઈ મરો છો ? બે તમારે એય ઇચ્છના હો તો, પરમ ઉત્કૃષ્ટ એના સર્વજ્ઞ વાપિત દાનાદિ ઉત્તમ ધર્મને સેવી, ઘરા દલાતે દોહિયા માનન બનને સાર્થક કરી લેવા સુકરો નહિ. ” ધર્મ કાર્યમાં વિવબ—પ્રતિબદ્ધ —પ્રમાદ કરવો યોગ્ય નથી, કેમકે કહું છે કે—એવાસિ મહુ વિજ્ઞા-

નિં માટે જે કાંઈ શુભ આત્મ કલ્યાણાર્થે કરવું હોય, તે શીધ—સ
તર કરી લેયો. કાંઈ કરવું ધાર્યું હોય તે આજજ કરો. કેમકે કાલને
કાળનો ભય છે. જો કોઈ ભાગ્ય યોગે આવે શુભ અધ્યયનસાધ
ધયો તો તેને સાર્થક કરવા એક ક્ષણ પણ પ્રમાદ કરવો યોગ્ય
નથી, કેમકે કાળની ગતિ ગહન છે. તે છાયા મિથે તમારું છળ
જેતો ફેરે છે, માટે તેનો વિશ્વાસ કરવો યોગ્ય નથી. આ
પ્રસ્તુત સમયોચિત મુચનાનો અનાદર નહિ કરતાં તે દ્વારા બને
તેલો લાભ લેવા ચુકવું નહિ. મુજેયું કિ બહુના ?

૧૨ અહો ! આજ કાલ ઓમત આવક લોકો પણ દેના
મુગ્ધ બની ગયા છે કે, સર્વજ્ઞ ભાષિત શાસ્ત્રાનુસારે જેતા પો-
તાને પ્રાપ્ત થયેલી લક્ષ્મી પૂર્વ કરેલા મુદ્દત્યો—મુપાત્ર ઠાનાદિ-
નાજ યોગે મળેલી છે, તેમજ ઉદાર દીલથી અત્યારે પણ તે
પ્રાપ્ત થયેલી લક્ષ્મીના વિવેકવડે વ્યય કરવાથીજ તેનું સાર્વક્ય
તથા ભનાતરમા મહા લાભ થાય તેમ છે, છતાં મુગ્ધ માતબગ
લોકો દેવળ મોહ નિશામા મશગુલ રહી, પોતાના સ્વચ્છંદી
ના મુજબ વર્તતા બાધ છે, તે કોઈ રીતે પ્રશસા પાત્ર ગણી
શકાય તેમ નથી કેમકે શાસ્ત્રકારનું તો એવું જ કરમાન છે કે—
“ આણા જુત્તો ઘમ્મો ” શ્રી સર્વજ્ઞ પ્રભુની આજ્ઞા મુજબ
કરેલું ધર્મ કૃત્ય સ્વ—પરને હિતકર થઈ શકે છે, પરંતુ કેવળ
આપ મતિનાણું નહિ. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, અને ભાવને બરાબર
લક્ષમા લાહી ઉચિત માર્ગ સેવન કરના કહેવા શ્રી અરિહત મ-
હારાજની નીતિ છે. માટે ઉચ્ચ પદના અભિલાષી સજ્જનોએ
સર્વજ્ઞ પરમાત્માએ પરમ કંટલાનડે બતાવેલી આવી અનુપમ

નીતિને અનુસરીનેજ આયવાની તથા અપ્રિય સ્વચ્છ દી, આપ-
ખુદી આચરણ ત્યજવાની ખામ આનંદયકતા છે જ્યારે ત્યારે
પણ સ્વચ્છદપણ ત્યજી જીવ આજ્ઞા મુજબ વર્તવા વિના જીવે
છૂટે. [મોક્ષ] નથી, તો આત્મારે છતી સામમોએ પ્રમાદ કરે
વે એ કોઈ રીતે આત્માને હિતકર નથીજ.

૨૩ અહો ! આજ્ઞાકાલ જીવે પાતપાતાની ફરજે પ્રથમ
તો ભાગ્યેજ સમજે છે, અને સમજી પ્રમાદ પરિહારી કોઈક વિ-
રલ નરરત્નોજ સન્માર્ગે દોરાય છે અર્ધદમીને તો મમજવવા
સાક્ષાત્ બ્રહ્મા કે જુદરૂપિત પણ અસમર્થ છે, તો પછી આપણે
તો તેને શી રીતે સમજાવી શકીયેજ ? સ્વદેખમાં કહીએ તો,
જીવ જેવો ખાલી હાથે આવ્યો છે, તેવો પાછો ખાલી હાથેજ
જવાનો છે અરે ! પોતે પણ પ્રત્યક્ષ અનુભવથી તેમ જાણી,
જોઈ શકે છે જગા પણ આવી દુર્વિજ્ઞ સામમો સફળ કરવા કંઈ
પણ જોઈતું કરી શકતો નથી, એજ મહા આશ્ચર્ય સૂચક વાર્તા
છે. જોરા માની સીધેસા સ્વાર્થની ખાતર તો જારે મોટા જ-
ગીરથ પ્રયત્ન કરે છે તે વખતે તો માણસ ત્રિષ ધ્રુવને પણ
ખાણીની પેઠે વાપરે છે, જરૂર પડે તો ગમે તેવાની ખુશામત
પણ કરે છે, માનવ કાસત્ર પણ સ્વીકારે છે, પરંતુ પોતાનો સા-
ચો સ્વાર્થ સાધવાના સમયે તો ગળીયા જગદ જેવો નિ સતન-
કાયર—પુરુષાર્થહીન બની જાય છે, આ તો એક જ લક્ષણસ્વરૂપ
છે ? મનુષ્ય જેવે ! સમ્યક્ જ્ઞાન વિવેકની ખામીથી માણસ
માત્ર જૂમે છે, યા વિવેક દ્રષ્ટિ વિનાનો માણસ પણ પશુ સમા-
ન ગણાય છે. તો હજી પણ કંઈક વિવેક આણી આ દરા દ્રષ્ટાતે
કોહિયો મનુષ્ય જન વિશે વિશિષ્ટ સામમો સફળ કરવા ચાહે

તે હુને નવારે સાનધાન થઈ પ્રમાદ શત્રુને પરનરા નહિ થતાં
 પોતાનું છત્ર વીર્ય—તન, મન અને ધનના સદુપયોગથી સ્પુરા
 વયા ભારે પ્રયત્ન કરનાની ખાસ જરૂર છે. જન્મ, જરા અને
 મૃત્યુ, આદિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિ, સ યોગ અને વિયોગ, સ બ ધી
 અનત દુ ખથી સર્વથા રહિત ગાંધત મુખ સંપાદન કરવા
 હંચના ભવ્ય શ્રવે પોતે વિચારવું ઉપયુક્ત છે કે કોઈ પણ
 ભોંઈ અગત્યનું કાર્ય કોઈએ પણ કદાપિ કંઈ પણ સ્વાર્થ ભોગ
 આપ્યા વિના સાધ્યું છે ? તેનો નકાર વાચકજી હિસાર આપવો
 પડશે, ઠીક ત્યારે મોક્ષ સંબધી અનત મુખ આપણે એમના
 એમ કંઈ પણ તન મન કે ધનનો ભોગ આપ્યા વિના શુ
 સહજ સાધી શકશું ? ના ના, કદાપિ પણ નહિ. ત્યારે મારા
 પ્રિય બાવડો ! આજ કાલ ચાલી રહેલી અધાધુ ધી [પોતાને
 જેમ ફાવે તેમ વર્તનારૂપ] એમના એમ કયા સુધી ચલાવે
 જઈશું ? મુનિજનો મોજમા આવે તેવો ઉપદેશ કે અને શુદ્ધ-
 સ્થો (આવકો) તે મહાત્માઓનું મન રીઝવવા ઓચ્છન, મ-
 હોચ્છન કરી એકાદ સારી જમણવારૂપ કલસ ચડાવી પોતાના
 જન્મનો કે પૈસાનો લ્હાવો લીધો માને, આ કેવું ભારે આશ્ચ-
 ર્ય ! છતાં આપણે તેવા ભાવ્યશાળી મહાત્માઓ તથા આવક
 વગેરે શાંતિથીજ કહીશું કે, ભાઈઓ ! જ્યારે આપણા ધણા
 જૈની ભાઈઓ, બહેનો કે કુટુંબી જનોની ધણીજ બારીક
 સ્વીકૃતિ આવી ગઈ છે, તેમને ખાન પીનાના પણ ફાફા છે,
 ભુખના માર્ગો બાપડા ધર્મ સાધન પણ કરી શકતા નથી, ત્યારે
 આપણે શુ આપણા સાધર્મીઓનું દુ ખ દીલમા ધારવું, અને
 તમ કરી યથાર્ગકૃત ઉચિત કરવું—કરાવવું યોગ્ય નથી ?

અત્યારે અવશ્ય જૈન માત્રે જૈવસ્વ કર્તવ્ય સમજ
 હુ ખીને દાદ દેવી થો છે. એ આપ જાણતા હો, છતા
 પરજન યોગ્ય સમજ સાધન સાથે લેના પરમ પવિત્ર પરમાત્મ
 પ્રણીત પ્રવચનને ઉત્કૃષ્ટ ભાવે અનુસરવા દેમ વિજય થતો હો,
 એ સમજવું અહુ કઠિન થઈ પડે છે તેથી આપ અમને સમજ
 વવા તથા જાણત ઉચિત વિવેકથી વર્તી સતોષ પમાડવા જોડુ
 બને તેટલું કરના નહિ બુલશો તો આપનો મોટા ઉપકાર
 અત્યંત ખુશીથી માનશું. અરે ! સમયને માન આપી ચાલવું
 એ સાધુ જનોનું ખામ કર્તવ્ય છે પરંતુ આપણી આપણી
 નસીબાથી વિનયતા છતા કેવળ માનપાનની લખણદમા પડી
 જી મુખ મુગધા સમાન આજ કાલના પ્રાય વવા [વિવેક]
 વિનાતા આપણને જેમ મોજમા આવે તેમ વર્તતા અને મોહ
 જાળમા પડી ખુનાર થઈ જતા અટકાવશો નહિ તો ખરેખર
 આપ નિન્દાપાત્ર થવા વિના રહેશો નહિ. શુ આપનામા
 નિધાસ મૂકી આશ્રય લેના આવેલા અને આવતા મુગ્ધ જૈની
 ભાઈઓ અને બહેનોને, સર્વજ્ઞ પુત્રનું મોહ બીરૂઢ ધરાવી
 આપ, આપણા પરમ પૂજ્ય પિતા તીર્થંકર મહારાજના પવિત્ર
 આગમને આધારે દ્રવ્ય, દેવ, ભાવ અને કાળને યથાર્થ લક્ષમા
 રાખી, સર્વદા ઉચિત સત પ્રવૃત્તિ કરવા—કરાવના ઉપ ઉત્તમ
 નીતિનું આચરન લહી, યોગ્ય ધનસાફ નહિ આપનો ? અહો !
 ખૂંચે જ્યારે ન્યાયાસનપર બીરાજેલા ગમે તેવા કુરાળ લોકિક
 ન્યાયાધિશ કરતા બહુજ ઉંચા પ્રકારનો—સતોષ કારક—ઉભય
 લોક સુખદાયી—કર્મ મનુને ત્રાસ કરીને સમયગ્ન જ્ઞાન, દર્શન

અને ચાગિનાદિ અનેક સદ્ગુણોને પ્રુષ્ટિકર—ન્યાય શ્રી મર્જન
મહારાજ પાસેથી મેળવવા લબ્ધ લોકો સર્વદા લાગ્યમાળી બ-
નતા, ત્યારે આજ કાલ તેજ સર્વજ પ્રભુના સ્વાદ્વાદ મુદ્રા મુદ્રિત
શાસનમા વર્તતા ચાનવ સર્વજ્ઞ બિરુદ ધનતા, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય,
પ્રવર્તક યા પન્યાસ વિગેરે પદ્ધતિને ધનતા, મુનિ વર્ગ પાસેથી
ઉત્તમ પ્રકારના નિષ્પક્ષપાત ઈન્સાફની લબ્ધ ચકોરો શુ આશા
ન રાખે ? અલબત્ત રાખેજ, છતાં જ્યારે તેમને પરમ પવિત્ર
અર્હુત્રીતિ મુજબ જોઈએ તેવો સતોષકારક ન્યાય ન મળે, ત્યારે
તેઓ નિરાશાર હોવાથી કોની પાસે જઈને પોકાર કરે ? એ સર્વ
વાત નીવામા લઈ, જેમ લબ્ધ ચકોરોનું દીલ પ્રસન્ન થાય,
અને પરમ પવિત્ર શાસનની ઉન્નતિ થાય, તેમ આપ સાહેબો
સામ્રાટ સમયોચિત રાતપથે, આપના આશ્રમે આવેલા કે આવતા
મુગ્ધ મુગ્ધ જેવા આવક વર્ગને પળાવી, અનેક લબ્ધ સત્વોના
દ્રવ્ય અને ભાન પ્રાણ બચાવી, ગોપ, માહન, નિર્ધામક વિગેરે
આપના બિરુદને આર્યક કચી, તેજ અત્યારે પવિત્ર જૈન શા-
સનની લાજ રહે તેમ છે. શાસનની લાજ વધારવી, તે આપના
હસ્તમાં છે. માનપાનની લખણુટ મૂકી દઈ, કેનળ પારમાર્યિક
પ્રુદ્ધથી શુદ્ધ વીતરાગ માર્ગ કનય સેવી—બીજા આશ્રિત જ-
નોને પણ સેવવા ફરજ પાડનાથીજ લાજ વધી શકે એમ છે,
પરંતુ જેમ ચાલે તેમ ચાલવા દઈએ, જેમ લાવી હશે તેમ
ધરો, વિગેરે સત્ય માર્ગ એવન કરના જતા રિનકર વિચારોથી
તો પ્રાય આપણી આવી શોચવા યોગ્ય દશા થઈ આવી છે,
આવી પ્રત્યક્ષ દેખાતી આપણી અનદશા રળે, અને શુભ દશા
મળે, તેવો લગીરથ પ્રયત્ન સેવરાની ખાસ જરૂર છતાં જ્યારે

આપણે કેવળ પ્રમાદ થગ વર્તી, દિશિત માન પણ માનુકું
 ઉદય કરતું નહિ તો, કહો સાહેબો ! આપણી શુભ દશા શી
 રીતે જાગશે ? એક ઘોડા પણ કાદ કાંતા વધ સહેલું પડે છે,
 તો આ તો દીર્ઘ સમયનો મહા પ્રમાદ યોગ વળેતો જાગશે
 કાદ કે કાદ દૂર જરવો, એ વાતો કરના માનથી મું બને ? એમ
 એ કાંઈ છાંન્દાની જમન જેવું સહેજમા બને તેવું નથી જ્યારે
 લોક સજ્જા તથા લોકોત્તર ગૈલી ધારી, રાજ હુ સની પેરે ઉત્તમ
 નીતિવડે સતત શુભાગયથી ભગીરથ પ્રયત્ન સેનામા આવશે,
 ત્યારેજ આપણા શુભોદયની સલામતના થઇ શકશે આપણો
 શુભોદય સાવના, જે જે ગુણ સાધનોની જરૂર છે, તે તે ગુણ
 સાધનોનું સંરૂપ સંશુદ્ધ દ્વારા સમજી, વિચારી, નિર્વારી પૂર્વ
 પ્રીતિ તથા પ્રતીતિ પૂર્વક ઉત્તમ ઉદ્દેશિત ભારે તેમજ સતત
 સેના કરના વિવેકી ચક્રોરોએ ચુકવું જોએ નહિ જેનક સદે
 પમા શાળા સજ્જનોના હિત ખાતર ધાનત્ત સ્વ પરના અલ્પુદય
 દ્વારા સર્વજ્ઞ શાસનની ઉન્નતિ વધારના ખાતર નીચે ટાકેલી
 ગુણ સાધન એણીનું સંરૂપ સંશુદ્ધ પાસે સવિનય સમજી, તેનો
 બરાબર નિર્ણય કરી, તત્કાલ વર્તવા યથાગતિ ઉદય કરવા
 હસ સંજ્ઞા વિવેકી સજ્જનોએ ચુકવું નહિ

૧ ' સપ ત્યાજ્ય ' અને ' કુસપત્તુ યો કાણુ ' જાણી
 કુસપ કાપના અને સુસપ સ્થાપના અનુકુળ સામગ્રી સજ્જના
 ભગીરથ પ્રયત્ન સેના, સુસપ વિના સન—પરતુ એવ સહેલા
 ધથી સધાય નહિ, તેમજ શ્રી સર્વજ્ઞ શાસનની શોભા વધે
 નહિ, મારે પ્રથમ કર્તવ્ય આજ છે

૨ સીમતા—હુ ખી સ્વીતિમા આવવી ગએના સાધર્મી

લાભો અને બહેનોનો બનતી તરારથી તન મન અને ધનનો બનતો લોભ આપી બનતો ઉદ્ધાર કરવો, એમ સમજતે કે, તેમના હિતમાં તત્વથી આપણુ હિત સમાયેલુ જ છે. પરોપકાર કરવો એ પુરુષાર્થનું પ્રખ્યાત અંગ છે. ધર્મ, ધર્મના આધારે રહે છે. ધર્મનો નાશ થયે સતે ધર્મ નિરાધાર હોઈ ક્યા રહેશે ? એમ સમજી નિયાતી ધર્મના અર્થો જનોએ ધર્મો જનોતુ યત્નથી સરક્ષણ કરવું ઉચિત છે, અન્યથા ધર્મના લોપનો પ્રસંગ આવે છે, સાધર્મીરૂપ શુભ ક્ષેત્રમાં રવ દ્રવ્ય વિવેકથી વાનરનાર અનત લાભ મેળવી ગકે છે, એમ સમજી સજ્જનોએ આપી ઉત્તમ તક ચુકવી નહિ.

૩ ઉત્તમ પ્રકારના વ્યવહાર સબધી તેમજ ધર્મ સબધી સારૂ શિક્ષણ સાધર્મીઓને આપવું, એ સુશિક્ષિત સજ્જનોની ખામ ફરજ છે. તન મન કે વચન દ્વારા સ્નાય લોભ આધ્યા વિના કદાપિ પરમાર્થ સધાતો નથી, એમ સમજી સજ્જનો યથા સમય સ્વ સાધર્મી લાભોને સહાય આપના ઉદ્યમ શીલ રહે છે. ધનનત ધનથી તો જુદિવત જુદિ બળથી એમ યથા શક્તિ સહાય સ્વ સાધર્મી જનોને આપનાર સજ્જન અનત શુભો લાભ ઉપાર્જન કરે છે.

૪ આપણામાંના કેટલાક સ્વધર્મી લાભો દેન દ્રવ્ય, જ્ઞાન દ્રવ્ય, કે સાધારણ દ્રવ્ય સબધી જોખમથી અજાણ્યા હોવાથી ઘણી વખત ધર્મોદાના દેવામાં હુબતા હોય છે, જેમના દોષના ધારા બીજા સ્વ સાધર્મીઓને પણ લાગે છે, માટે તેવા સ્વ જનોને ચુકિતથી સમજાવી જરૂર જણાય તો, ઉચિત દ્રવ્ય સહાય આપી જેમ તેઓ ઉક્ત ઋણમાંથી છુટવા પામે, તેમ

જ્ઞાન અનુપ્રાપ્તિ ધારી તે આપણા અગ્ર જનોને ઉદ્ધારના સજ્જનોની ખાસ દરજ્જા છે.

૫ આજ વયથીજ જૈન બાળકો અને બાળિકાઓને યોગ્ય શિક્ષણ આપવાની માન્યતા હિંદુ વડીલોની પહેલી દરજ્જા છે, અનુભવથી સિદ્ધ થાય છે કે, જો જૈન બાળોને પ્રથમથીજ ખીલતી બુદ્ધિમા બોળાવવા ન થાય તેવું યોગ્ય નીતિનું સાફ શિક્ષણ અપાય તો, આગળ ઉપર તેજ બાળકો ઉત્તમ માખા પાઠિ નીવડી રનપરનો બનતો સુચારો કરના ચુકે નહિ, માટે તે તરફ ખાસ લક્ષ બેચનું યોગ્ય છે.

૬ આજ વયને વિષે યોગ્ય નીતિનું શિક્ષણ લેના કમ નસીબ રહેલા આપણા જૈન યુવકોને સ્વધર્મ તત્વો સમજાવવા સમજાવવા માટે પણ સારી સગવડ સીધી કરી આપવાની ખાસ જરૂર છે ખીલેલી બુદ્ધિવાળા યુવકોને જો ન્યાય હુકિત વડે પવિત્ર ધર્મ તત્વો સમજાવવામા આવે તો, તેઓ સીધા સમજી તેમનો સહેલાઈથી આદર—સ્વીકાર કરી લે છે, બુદ્ધિની તો તેમ કંઈ ગમ્યા નથી તેમ સમજી શાસનની ઉન્નતિની ખાતર જૈન યુવકોને તત્ત્વ શિક્ષણ આપવા યોગ્ય ગ્રાંથવળ કરવાની જરૂર છે આના અશિક્ષિત યા હુશિક્ષિત યુવકોને સગીન લાણ આપના નિવેડી સજ્જનોએ નિચારવાની ખામ જરૂર છે

૭ આજ અને વૈરાગ્ય વયને વિષે ધર્મ શિક્ષણ મેળવવા કમનસીબ રહેલા આપણે યા વૃદ્ધ લાગ્યો તથા બેનાને ધર્મનાત્મક (રહસ્ય) સમજાવવા પ્રતિબંધ રહિત શ્રામાનુષ્ઠાન વિચરતા મહાગાયો માધુર્યો યા સાધ્વીઓ, પોતે શાસ્ત્ર અધ્યાય

કુળી, શાસ્ત્રાજ્ઞા મુજબ શુદ્ધ સયમના ખપી થઈ, રૂઝ આશ્રિત
 આનંદો યા આનંદાઓને ધર્મ રહસ્યની ખરાબર સમજ પડે
 તેથી સાદી સરલ ભાષામાં ઉપદેશ આપવો શરૂ કરે, તેમજ
 બીજી કેટલીક જરૂર વિનાની બાબતોમાં યા વિકલાદિમા
 ધોનાનો અમૂલ્ય વખત નહિ ગાળતા, તેનો પારમર્થિક હેતુએ
 સદુપયોગ કરે, તેમને જોનાના પવિત્ર આચાર — વિચારની
 સમજ પાડે, તેમના માઠા રીત રીવાજોના અવગુણો સમજાવે,
 ભક્ષ્યાભક્ષ, કૃત્યાકૃત્ય સબંધી ખુલાસો કરી બતાવે, ધર્મ
 ક્રિયાના હેતુઓ સમજાવી જેમ તેઓ નિયાજી રહિત નિર્મળ
 ચિત્તથી કરાતી ધર્મ કરણીનું રહસ્ય પામી, પ્રભુની પવિત્ર
 આજ્ઞા મુજબ ધર્મનું સમ્યક્ આરાધન કરી, સદ્ગતિના ભોક્તા
 થાય તેમ વર્તના ખપ કરે તો સહજ સારો સુધારો થના પામે,
 એક સગમી રહેણી અને કહેણીએ વર્તતા મુનીરાજો ભવ્ય
 માળીઓનું તત્ત્વથી જોટલું હિત કરી શકે, તેથી સોમા ભાગ-
 નું પણ લુખી કહેણી માત્રથી કરી શકાય નહિ. એમ કહ્યું
 પણ છે કે, “ જન મન રજન ધર્મનું, મૂલ ન એક ખદામ ”
 ભોક્ રજન કરના માટેજ વેપ ધારવો, તે તો કેવળ કષ્ટરૂપજ
 છે. સત મુસાધુ જનોના સદ્વર્તન ચાત્રથી કંઈક હળવા કર્મો
 જોવાને હિત થઈ શકે છે. જેને માટે અગત્યનું છે કે, “ જ-
 હેવા કગ્તા કરી બતાવવું ભલું. ” મોક્ષાર્થી—મુમુક્ષુઓ, સર્વ-
 વર્તનવાળા શુદ્ધાગય સત, મુસાધુ જનોનું બહુ માન પૂર્વક સેવન
 કરે છે. ઇષ્ટ રૂળની સિદ્ધિ માટે કંટપ વૃક્ષ, કામ ગવી, સુરમણિ
 કે મગજ કળશ જેવા ઉક્ત મહાત્માઓનો સદ્ભાવથી આશ્રય
 લે છે, અનેક મોક્ષ મુખ્યાર્થી સજાતોના આશ્રય સ્થાનરૂપ

જ્ઞાન અનુભવ મારી તે આપણ અજ્ઞ જનોને ઉદ્ધારના સર્ગ
નોની ખામ દર્શ છે.

૫ બાળ વયથી જ જૈન બાળકો અને બાળિકાઓને, એ
અ શિક્ષણ આપવાની માન્યતા હિ વડીયોની પહેલી રજ છે,
અનુભવથી સિદ્ધ થાય છે કે, જો જૈન બાળોને પ્રથમથી જ ખી
લતી બુદ્ધિમા બોનરૂપ ન થાય તેવુ યોગ્ય નીતિનુ માફ
શિક્ષણ અપાય તો, આગળ ઉપર તેજ બાળકો ઉત્તમ મામા
પાદિ નીવડી સ્વપરનો બનતો શુવારો કરના શુકે નહિ, માટે
તે તરફ ખાસ લક્ષ બેચત્રુ યો ય છે

૬ બાળ વયને નિષે યોગ્ય નીતિનુ શિક્ષણ લેના કમ
નસીબ રહેલા આપણા જૈન યુવકોને સ્વર્ગ તથા સમગ્ર
સમજાવવા માટે ખબ સારી સગવડ શીખ કમી આપવાની
ખાસ જરૂર છે ખીલેલી બુદ્ધિવાળા યુવકોને જો ન્યાય યુક્તિ
વડે પવિત્ર ધર્મ તથા સમજાવવામા આવે તો, તેઓ શીખ
સમજી તેમનો સહેલાઈથી આદર—સ્વીકાર કરી લે છે. બુદ્ધિ
હીનો તેમ કમી શક્તા નથી તેમ સમજી શાસનની ઉન્નતિની
ખાતર જૈન યુવકોને તત્ત શિક્ષણ આપના યોગ્ય ગાંઠવણ
કરવાની જરૂર છે આવા અગિયાર્થિત યા કુશિક્ષિત યુવકોને
સગીત લાણ આપના નિવેડી સજ્જનોએ નિચારવાની ખાસ
જરૂર છે

૭ બાળ અને યૌવન વયને નિષે ધર્મ શિક્ષણ મેળવના
કમનસીમ રહેલા આધેડ યા વૃદ્ધ લાગ્યો તથા બેનાને ધ
ર્મતત્ત (રહસ્ય) સમજાવના પ્રતિબધ રહિત આમાનુષામ
નિયતતા મહારાયો સાધુઓ યા સાધ્વીઓ, પોતે શામ્ અભ્યાસ

છે, ૭૧૧ આપણે ૨૧૨૭૬ વર્તનથી સર્વસ્વ ગુનાવી ખાલી હા
 થઈ જના જેવું કરીએ છીએ, એ બહુ શોચનીય છે આપણી
 નિર્મળ શુદ્ધિનો તેમજ જે જે આપણને ગુણ મામત્રો સંપ્રાપ્ત
 હોય, તેનો જેમ સદુપયોગ થઈ ગઈ તેમ કરી લેવા તત્પર રહે-
 વું જોઈએ. કેમકે કાળનો કાંઈ ભરોસો નથી. " કાલને કાળ-
 નો ભય છે " એ કહેવત નિસર્ગી જવી જોઈતી નથી. જેમ
 આપણને તત્વજ્ઞાન પ્રકટે તેમ શ્રી સદ્ગુરુ દ્વારા માત્ર શ્રવણ
 કરવા યાત્રા તેણે બરાબર મનન કરી યથા શક્તિ સ્વ કર્તવ્ય
 સમજી તત્પર વર્તવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જાની પુરૂષોના સ-
 દ્વિચારો અને સંભારો જોતા આપણે કેટલું બહુ શોચવું
 જોઈએ, છેવટે ગુણ કાર્યમાં યથા શક્તિ ચત્ન કરી, સ્વજન્મ
 સંજ્ઞા કરવો જોઈએ. અન્યથા સસાર ચક્રમાં પુન પુન ફરી
 મહા ખરાબી થશે. સ્નાધીનપણે વખતનું મૂલ્ય સમજી તેનો
 સદુપયોગ કરાશે તો, આગળ પરાધિનતા વેઠવી પડશે નહિ.
 જ્યાં મુઘી આયુષ્યનો સંબંધ છે, ત્યાં મુઘીજ જે વિચારી
 સન્માર્ગે પડી ગયા, તો તો મુઘી થવાના, નહિ તો દુખનાજ
 દહાડા નિત્ય કાઢનાના સમજવા. મુજેયું કિ બહુના ? કણે કણ
 જે આયુષ્ય એણું થતું જાય છે, ગઈ પણ પાછી આનવાની
 નથીજ, એમ સમજી આગળથી ચેતી લેજે, તે સંહિત સાધી
 શકશે, બીજા અનિચેડી ઉપેક્ષાવતને તો દુખ પાત્રજ
 થવું પડશે.

૧૧ આપણા જૈનામાં મિથ્યાત્વ લોકોના ગાઢ પરિચયથી
 તેમજ સમ્યક્ જ્ઞાનના વિરહથી કેટલાક માઠા રીત રીવાજો
 એવા તો જડ ખાલીને પ્રેર્યા છે કે, તેમને માટે અમૃત્ય વખત-

આપ સાધુ જીવને કેવી હિમ્મત રહેણી અને કહેણી રાખી રહે-
વાની અગત્ય છે, તે સહેજ મમલ રાકાય તેવું છે

૮ કેળવણી—વ્યાવહારિક અને ધાર્મિક બંને પ્રમાણની
સગીન કેળવણી આપનાની આવશ્યકતા છે. પ્રથમની—પ્રાથ-
મીક કેળવણીના કિરણોથી તત્ત્વ જ્ઞાનાના પ્રગટ છે, તેો યોગ્ય
પોષણ મળતા ખરી કેળવણી ખીલવા પામે છે, જે પરિણામે
૨૧—પરહિત સાધી શકે છે, માટે ઉદાર મન્યાવતો કરી આ
ખાતુ આજ કાલ અવરથ દીધાવતુ યોગ્ય છે. તેમા જોરથી
ઉપેક્ષા તેમજ જ રવપરને વધારે ચુકશાન છે.

૯ ઉદાઉ ખર્ચો—[આદર] નકામી ખાખતોમા થ-
તા અટકાવી તે દ્રવ્યમાનો કેટલોક ઉપયોગ સગીન કેળવણી,
છોજાદાર (મીઠતા ક્ષેત્રને સગીન સહાય આપવામા) કર-
વામા આવતો, તે આગા છે કે, થોડે ધણે વખતે પણ આપણી
સ્મૃતિ સુધરવા પામશે માટે ઉચિત છે કે, પાતપાતાની પેદાશ
ના પ્રમાણમા પ્રતિ વર્ષ આના ધર્મ કાર્ય સુધારવા અમુક ફાળો
આપી, ૨૧ જૈન નામ સાર્થક કરવું કિ બહુના ?

૧૦ વખતજી મુલ્ય આપણા લોકમા જોઈએ તેવું સમજા-
યું નથી તેથી જોકે ' ફાજી લાખેલો જાય, ' ' જાયમ મકર
પ્રમાદ ' વિગેરે જુદા વાક્યો આપણે સાવધાનીએ કે કહીએ છીએ,
તોપણ તેના કોઈમા સાગે પણ વર્તતા નથી નિકથા તથા
વિરોધાતિમા નકામો વખત ગુમાવીએ, પરંતુ એટલા શાસ્ત્ર અવ્યા-
સ કરનામા કે સુસંપક્કર સારી સલાહ આપનારૂં પરોપકાર
વૃત્તિમા આપણા વખતનો સફળયોગ કરીએ નહિ, એ ખરેખર
શોચનીય છે, મનુષ્ય જન વિગેરે સામગ્રી મળવી, બહુ દુર્લભ

છે. ૭૧૧ આપણે સ્વચ્છ વર્તનથી સર્વસ્વ ગુમાવી ખાલી હાથે જ નહીં જેવું કરીએ છીએ, એ બહુ શોચનીય છે. આપણી નિર્મળ શુદ્ધિનો તેમજ જે જે આપણને શુભ સામગ્રી સંપ્રાપ્ત હોય, તેનો જેમ સદુપયોગ થઈ શકે તેમ કરી લેવા તત્પર રહેવું જોઈએ. કેમકે કાળનો કાંઈ ભરોમો નથી. " કાલને કાળનો ભય છે " એ કહેવત નિસરી જવી જોઈતી નથી. જેમ આપણને તત્વજ્ઞાન પ્રકટે તેમ શ્રી સદ્ગુરુ દ્વારા શાસ્ત્ર અવળું કરના યાવત તેનું બરાબર મનન કરી યથા શક્તિ સ્વ કર્તવ્ય સમજી તદ્વત વર્તવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જ્ઞાની પુરૂષોના સંદર્શિતારો અને સદાચારો જોતા આપણે કેટલું બહુ શોચવું જોઈએ, છેવટ શુભ કાર્યમાં યથા શક્તિ યત્ન કરી, સ્વજન્મ સંજ્ઞા કરવો જોઈએ. અન્યથા સસાર ચક્રમાં પુનઃ પુનઃ ફરી મહા ખરાબી થશે. સ્વાધીનપણે વખતનું મૂલ્ય સમજી તેનો સદુપયોગ કરાશે તો, આગળ પરાધિનતા વેઠવી પડશે નહિ. જ્યાં મુઢી આચુબ્યનો સંબંધ છે, ત્યાં મુઢીજ જો વિચારી સંભાળે પડી ગયા, તો તો મુઢી થવાના, નહિ તો દુઃખનાજ દહાડા નિત્ય કાઢનાના સમજવા. સુષ્ટેષુ કિં બહુના ? ક્ષણે ક્ષણે આચુબ્ય જોણું થતું જાય છે, ગદ્ય પદ્ય પાછી આનવાની નથીજ, એમ સમજી આગળથી ચેતી લેવો, તે સ્વસ્થિત સાધી શકશે, બીજા અનિવેકી ઉપેક્ષાનતને તો દુઃખ પાત્રજ થવું પડશે.

૧૨ આપણા જૈનોમાં મિથ્યાત્વ લોકોના ગાઢ પરિચયથી તેમજ સમ્યક્ જ્ઞાનના વિરહથી કેટલાક માઠા રીત રીવાજો જોવા તો જડ ઘાલીને પ્રવેર્યા છે કે, તેમને મારે અમૃત્ય વખત-

નો બોમ આવી લાગીગથ પ્રયત્ન એવના છતાં તે નિર્મૂળ થઈ
ગમતા નથી તો પણ તેમને નિર્મૂળ કહના દૃઢ મત પ્રયત્નની
જરૂર છે જેમ જેમ તે તે દ્વાનિમારક રીત ગીવાને સબધી
ઉત્તમ પ્રકારની વ્યાપારીક તેમજ ધાર્મિક કેળવણી દ્વારા આ
પણા જૈનો વિશેષ વાકેફ થતા જશે, તેમ તેમ તેઓ પોતાનાજ
લાભની ખાતર તેમને ત્યજતા જશે, આ સબધમા મુશીબ
માધુ અને માધવી સમૂહ સાગી સદાય આપનાની જરૂર છે,
મુખ્ય જૈનોને આવી બાબતો ખાસ કરીને સમજાવવી ને ત્યાજ
પવી એ તેમનું ખાસ કર્તવ્ય છે કેમકે આ બાબતો વર્ત્તમાર્ગમાં
જ્યાં ત્યાં આડી આવે છે—આધક ભૂત થાય છે, તે દૂર થયે
ધર્મ માર્ગ તેમને મીઠો થાય છે અને કરવામાં આવતો ધર્મ
ઉપદેશ સર્વ સફળ થાય છે, નિરપૂહી અને નિવેદી મુમુક્ષુ
પર્ગને આ સબધમા નિશેષ કહેવાની જરૂર પડશે નહિ.

૧૨ આજ ઠાવ આપણા જૈન વર્ગમાં વિદ્યા-કેળવણીની
મોટી ખામી હોવાથી પોતાના કે પરના એવ મોટા જોડતા શુભ
નિયારો કરવાની શક્તિ ધણીજ મંદ હોય છે, આથીજ કરીને
તેઓ કવચિત્ત બાનિક સમયે બહુ બહુ મુશાય છે, આનો સરલ
ઉપાય એ છે કે, જે જે હિત વચ્ચે સાબળનામા કે વાચવામાં
આવે, તેનું ધોગ્ય ચિન્તાન કરવાની ટેવ પાડવી, અને સ્વચ્છદ
પણ ત્યજ જ્ઞાની પ્રયોગના વચન અનુસારે વર્તના રૂપ પરપાર્ય
રહુસવરો, એમ કરતા કરતા પરિણામે બહુ સારો લાભ મળવા
સાબન છે, આપણા સર્વ જૈનોના અભ્યુદય માટે જે કાંઈ સહો
પથી કશું છે, તેનું સાર્વલ્ય થના પામે ' તથાસ્તુ ' ! !

સાર શિક્ષા સંગ્રહ.

- ૧ " સજ્જન મુખ અમૃત લવે,
દુર્જન વિપની ખાણુ "
- ૨ " નારી ચિત્ત દેખના, વિકાર વેદના,
જન દ ચ દ દેખના શાંતિ પાવના "
- ૩ " જનની જણજે ભક્ત કા, કા દાતા કાં રૂર,
નહિં તો રહેજે વાઝણી, મત ગુમાવે નૂર. "
- ૪ " જ્ઞાન વિના વ્યવહારકો, કહા બનાવત નાચ,
રત્ન કહો કો કાચકો, અ ત કાચ સો કાચ "
- ૫ " રવિ દૂજે તીજે નયન, અ તર ભાષી પ્રકાશ,
કરોધ ધ સખ પરિહરી, એક વિવેક અભ્યાસ. "
- ૬ " ક્ષમાસાર ચ દત રસે, સિ યો ચિત્ત પવિત્ત,
દયા વેલ મંડપ તળે, રહો લહો મુખ મિત્ત. "
- ૭ " મૌન સર્વાર્થ સાધન " સખસે બડી ચુપ.
- ૮ " બાલાદપિ જિત્ત ગ્રાણં. " એક બાળકથી પ-
ણ હીત વચન ગ્રહણ
- ૯ " જન મનર જનધર્મકો, મૂલ ન એક બદામ. "
- ૧૦ " દુઃખમે સખકો પ્રભુ ભજે, સુખમે ભજે
ન કાય, જે સુખમે પ્રભુકુ ભજે,

નો બો : આપી ભગીચ્ચ પ્રયત્ન ચેરના છતા તે નિર્મળ પદ
 ગતતા નથી તો પણ તેમને નિર્મળ કન્વા દક સતત પ્રયત્નની
 જરૂર છે. જેમ જેમ તે તે દુનિકારક રીત ગીવાળે સખધી
 ઉત્તમ પ્રકારની વ્યાવહારીક તેમજ ધાર્મિક કેળવણી દ્વાન આ
 પળા જૈનો વિશેષ વાકેદ થતા જશે, તેમ તેમ તેઓ પાતાતાજ
 લાભની ખાતર તેમને ત્યજતા જશે. આ સખધમા મુશીળ
 માધુ અને સાધવી મમૂહે સાગી સહાય આપવાની જરૂર છે.
 મુખ્ય જૈનોને આપી ખામતો ખાસ કરીને મમનતવી ને ત્યજ
 વવી એ તેમણે ખાસ કર્તવ્ય છે કેમકે આ ખાખતો ધર્મ માર્ગમા
 જતા ત્યા આડી આવે છે—ખાવક ભૂત થાય છે. તે દૂર થયે
 ધર્મ માર્ગ તેમને સીધા થાય છે અને કરવામા આવતો ધર્મ
 હિપદેશ સર્વ સફળ થાય છે. નિસ્પૃહી અને નિવેગી મુમુક્ષુ
 વર્ગને આ સખધમા નિશેષ કહેવાની જરૂર પડશે નહિ.

૧૨ આજ કાલ આપણા જૈન વર્ગમા વિદ્યા-કેળવણીની
 મોટી ખામી હોવાથી પાતાના કે પરના એય માટે જોષતા શુભ
 નિચારો કરનાની ગંકિત ધણીજ મદ હીસે છે. આથીજ કરીને
 તેઓ કવચિત્ ખાગિ સમયે બહુ બહુ મુખાય છે આનો સરવ
 ઉપાય એ છે કે, જે જે હિત વવનો સાલજનામા કે વાયવામાં
 આવે, તેણે યોગ્ય ચિન્નન કરવાની ટન યાદરી, અને સ્વચ્છ દ
 પજુ ત્યજ જ્ઞાની પ્રરોધના વચન અનુસારે વર્તના સન પદપાર્થ
 નેકુરાવવો, એમ કરતા કગતા પરિણામે બહુ સારો લાભ થના
 સભવ છે આપણા સર્વ જૈનોના અવ્યુદય માટે જે કાંઈ સકે
 પધી કહુ છે, તેણે સારવ્ય થના યામો ! તથાસ્તુ ! ! !

સાર શિક્ષા સંગ્રહ.

- ૧ " સજ્જન મુખ અમૃત લવે,
દુર્જન વિપની ખાણુ. "
- ૨ " નારી ચિત્ત દેખના, વિકાર વેદના,
જન દ અ દ દેખનાં શાંતિ પાવના. "
- ૩ " જનની જણજે ભક્ત કા, કા દાતા કાં શૂર,
નહિ તો રહેજે વાઝણી, મન ગુમાવે નૂર. "
- ૪ " જ્ઞાન વિના વ્યવહારકો, કહાં બેનાનત નાચ,
રત્ન કહો કો કાચકો, અત કાચ મો કાચ. "
- ૫ " રવિ દૂજે તીજે નયન, અંતર ભાવી પ્રકાશ,
કરો ધ ધ સખ પરિહી, એક વિવેક અભ્યાસ. "
- ૬ " ક્ષમાસાગ અ દન રસે, સિયો ચિત્ત પવિત્ત,
દયા વેલ મ ડપ તજે, રહો જહો મુખ મિત્ત. "
- ૭ " મૌન સર્વાર્થ સાધન " સખસે બહી ચુપ.
- ૮ " બાલાદપિ હિતં ગ્રામ. " એક બાળકથી પ-
ણુ હીત વચન પ્રદુર
- ૯ " જન મનર જનધર્મધ, મૂવન એક બદામ "
- ૧૦ " દુ.ખમે સખમે પ્રભુ ભજે, મુખમે ભજે
ન કોય, જે મુખમે પ્રભુક ભજે,

તો દુઃખ કદાગે દોાય. ”

૧૧ “ ઉત્તમ જનોની પ્રાપ્તિ પપ્પ પ્રકૃતિ-વિકૃતિ
ન થાય. ” યત્તઃ “ જ પ્રાણાને પ્રકૃતિ વિ
કૃતિ, જોષને ચોતમાનામ્. ”

૧૨ “ સવેગ રમ તરંગ શીલે,
માર્ગ શુદ્ધ કહે બુધા,
તેદની સેવા ધીલ્યે,
જેમ થીલ્યે સમતા મુ’લા. ”

૧૩ “ હીણા નળો જે મમ ન ત્યજે,
તેદનો મુખ નવિ ગદે,
જયુ જલધિ જળમા બળ્યુ,
ગમા નીર હુળપણુ લહે. ”

૧૪ “ પુરા પુરા સખ કહે,
બુગ ન હીસે કોય,
જે ધટ શોધુ આપણો,
તો મુજસે પુરા ન કોય ”

૧૫ “ ખોટા ખોદે, સો પડે ”

૧૬ “ કોઈની પણુ નિદા કરતા ના, નિદા કરો
તો આપણીજ કરજો. ”

૧૭ “ સર્વ કોઈનુ ભલુજ ઇચ્છો, કદાપિ કોઈ-

નુ પણુ પુરે ઇચ્છતા ના. ”

૧૮ “ અવગુણપર જે ગુણ કરે,

તે વિરલા જગ જોય. ”

૧૯ “ કોઇને માર્મિક, કદ્દ, કે બિભત્સ બાપણુ
કરો નહિ. ”

૨૦ “ કોઇ કામ સહસા કરતાં ના. ”

૨૧ “ દગો કોઇનો સગો નહિ. ”

૨૨ “ ક્રોધીતથા કટુભાષીને ચ ડાલ સમાન લેખો. ”

૨૩ “ ધર્મે જય અને પાપે ક્ષય. ”

૨૪ “ પર દ્રવ્ય હરણુ સમાન એકે પાપ નથી. ”

૨૫ “ શીલ ભૂષણુ જેવુ ધીભુ એકે ભૂષણુ
નથી. ”

૨૬ “ સિતોપ સમાન મુખ નથી. ”

૨૭ “ વસુ વિના નર પશુ. ”

૨૮ “ ન્યાય, નીતિ, સત્ય, પ્રમાણિક્યણુ એ પ્રા-
ણીના ઉદયના હેતુ છે. ”

૨૯ “ દીર્ઘ દ્રષ્ટિ (દીર્ઘ દર્શીત્વ—અગમચેતીપણુ)
આવતાં દુઃખોને રોકવાનું સાધન છે. ”

૩૦ “ કુશીલતા એ પ્રગટ દુઃખનુ, અને સુશી-
લતા એ સુખનુ મૂળ છે. ”

- ૩૧ " વિવેક વિકલ પ્રાણી પશુની ગણતરીમાં
ગણાય છે. "
- ૩૨ " લોભનો કાઠ થોભ નથી. "
- ૩૩ " ઘમ્છા આકાશની માફક અનત છે. "
- ૩૪ " તૃષ્ણા જેવી એકે મોટી વ્યાધિ નથી "
- ૩૫ " રાત્રિ ભોજનમાં મહા પાપ છે. "
- ૩૬ " રાગ દેવનો ક્ષય કરી શુદ્ધ થવું, એ સર્વ
તીર્થકરોનો સનાતન ઉપદેશ છે. તેઓ
પોતે વિશુદ્ધ થઈ, બીજાઓને વિશુદ્ધ થવા
કહે છે. "
- ૩૭ " પડિત રાત્રુ ભલો, પણ મૂર્ખ મિત્ર સારો
નહિ " ચત—
પંથિતોઽપિવરં શત્રુ, ન મૃત્યોં હિતકારકઃ
- ૩૮ " મૂરખ સાથે ગોઠડી, પગ પગ હોય ક્લેશ. "
- ૩૯ " નારી નરકનું બારણું " "
- ૪૦ " કર્મને શરમ નથી "
- ૪૧ " સ પ ત્યા જ'પ, કુસ પતુ મોં કાણુ. "
- ૪૨ " કથની કથે સળ કોય,
રહેણી અતિ દુર્લભ હોય "
- ૪૩ " કથની સાકર સમ મીઠી,

રહેણી અતિ લાગે અનીડી. ”

૪૪ “ જખ રહેણીકા ઘર પાવે,
તખ કયની ગીણતી આવે ”

૪૫ “ લધુતાસે પ્રભુતા અરૂ, પ્રભુતામે પ્રભુ દૂર. ”

૪૬ “ પરકી આશા સદા નિરાશા. ”

૪૭ “ કાચા ઘડા કાચકી શીશી,
લાગત ઠણકા ભાગે,
સડણુ પડણુ વિઠવ સ ધરમ જસ,
તસથી નિપુણ નિરાગે.
ઓ ઘટ વિણસત વાર ન લાગે. ”

૪૮ “ મદ છક છાક ઘેલ તજ વીરલા,
ગુરૂ શીરખા કોઠિ જાગે;
તન ધન નેહ નિવારી ચિદાન દ,
ચલીએ તાકે સાગે.   ઓ ઘટ. ”

૪૯ “ કખહિક કાણ કખહિક પાણ,
કખહિક હુઓ અપ ભાણ;
કખહિક જગમે કીર્તિ ગાણ,
સખ પુદ્ગલકી બાણ   આપ સ્વભાવમેરે
અવધુ સદા મગનમે રહેના. ”

૫૦ “ શુદ્ધ ઉપયોગ ને સમર્તા ધારી,

૩૧ “ વિવેક વિકલ પ્રાણી પશુની ગણતરીમાં
ગણાય છે. ”

૩૨ “ લોભનો કાષ થોભ નથી. ”

૩૩ “ ધુમ્મસ આકાશની માફક અનત છે. ”

૩૪ “ તુષ્ટા જેવી એકે મોટી બ્યાધિ નથી. ”

૩૫ “ રાત્રિ લોભનમાં મહા પાપ છે. ”

૩૬ “ રાગ દ્વેષનો ક્ષય કરી શુદ્ધ થવું, એ સર્વ
તીર્થકરોનો સનાતન ઉપદેશ છે, તેઓ
થોતે વિશુદ્ધ થઈ, બીજાઓને વિશુદ્ધ થવા
કહે છે. ”

૩૭ “ પદિત રાત્રુ ભલો, પણ મૂર્ખ મિત્ર સારો
નહિ. ” યતઃ—

પંથિતોઽપિવરં શત્રુ, ન મૂર્ખો હિતકારકઃ

૩૮ “ મૂરખ સાથે જોડાઈ, પગ પગ હોય ક્લેશ ”

૩૯ “ નારી નરકનું બારણું. ”

૪૦ “ કર્મને શરમ નથી ”

૪૧ “ સ પ ત્યા જાંપ, કુસ પનુ મોં કાળું. ”

૪૨ “ કથની કથે સખ કોય,
રહેણી અતિ દુર્લભ હોય ”

૪૩ “ કથની સાકર સખ મીઠી,

રહેણી અતિ લાગે અનીડી. ”

૪૪ “ જખ રહેણીકા ઘર પાવે,

તખ કથની ગીણતી આવે. ”

૪૫ “ લઘુતાસે પ્રભુતા અર, પ્રભુતાસે પ્રભુ દૂર.

૪૬ “ પરછી આશા સદા નિરાશા. ”

૪૭ “ કાચા ઘડા કાચકી સીસી,

લાગત ઠણકા લાગે,

સડણુ પડણુ વિઠ્ઠલ પરમ જમ,

તસથી નિપુણ નિરાગે,

ઓ ઘટ વિણસત વાર ન લાગે. ”

૪૮ “ મદ છક છાક ઘેલ તજ વીરલા,

ગુર કીરપા કેઠિ જાગે;

તન ધન નેહ નિવારી વિદાનદ,

ચલીએ તાકે સાગે. , ઓ ઘટ. ”

૪૯ “ કખહિક કાણ કખહિક પાણ,

કખહિક હુઓ અપ ભાણ;

કખહિક જગમે કીર્તિ આણ,

સખ પુદ્ગલકી બાણ ‘આપ’ સ્વભાવમે ર

આવધુ સદા મનમે રહેના. ”

૫૦ “ શુદ્ધ ઉપયોગ ને સમતા પારી,

જ્ઞાન ધ્યાન મનોહારી;
કર્મ કલ કડુ દૂર નિવારી,
જીવ વરે શિવ નારી.   આપ. ”

- ૫૧ “ સમતાનાં ધૂળ મીઠા છે. ”
 ૫૨ “ હાથે તે સાથે, દેશો તેહ પામશો, વાવશો
તેહ લણશો. ”
 ૫૩ “ ક્ષણ લાખેણો જાય, સાધી રહે તો સાધ. ”
 ૫૪ “ કાલને કાળનો ભય છે ”
 ૫૫ “ મરણ ડગલાં હેઠ. ”
 ૫૬ “ મરણ તણાં નિશાનાં મોટા, ગાજે છે માથે,
તમે ચાલોને પ્રીતમજી પ્યારા,
સિદ્ધાચલ જઈએ. ”
 ૫૭ “ જે કરણ તે વહેલા ધીજે,
કાલે શી વાતો;
અણુચિ તબ્યુ આવી પડજે,
સમજાની લાતો.   તમે ચાલોને. ”
 ૫૮ “ શીલ રહિત નર પુટડા,
જેવાં આવળ પુલ;
શીલ સુગ ધે જે ભર્યા,
તે માણસ બહુ મૂલ ”

૫૯ “ મમતા રાંડ ભાંડથી જોઈ. ”

૬૦ “ સત સમાર્ગમ સમાન કોઈ સુખ નથી. ”

૬૧ “ ચડાળ જો પ્રકારના છે. ૧ જાતિ ચડાળ,
૨ કર્મ ચડાળ. ”

૬૨ “ કાગડા જેવા પર છિદ્ર ગર્વેથી કર્મ ચડાળ
કહેવાય છે. ”

૬૩ “ સોખત તેવી અસર. ”

૬૪ “ સોખત કરો તો સત સુસાધુ જનોની કરો. ”

૬૫ “ મિથ્યાત્વ સમાન કોઈ રોગ નથી. ”

૬૬ “ સમકિતને ચિન્તામણી રત્નથી અધિક
સમજો. ”

૬૭ “ જયણા, ધર્મની જનની (માતા) છે. ”

૬૮ “ સુજા માણસ જયણા માતાની સદા સેવા
કરે. ”

૬૯ “ સત્ય વચન વદવુ, એ મુખની શોભા છે. ”

૭૦ “ પર નિદા સમાન એકે પાપ નથી. ”

૭૧ “ કર્મ કટક જીતે તે જીત, તેથી ત્રાસે તે
છે દીન ”

૭૨ “ પદિત તે જે નિરભિમાન. ”

૭૩ “ ઇચ્છા રોધન તપ મનોહાર. ”

૭૪ " છતી શક્તિ ગોપે, તે ચોર "

૭૫ " અતર લક્ષ રહિત તે અધ,
લનત નહિ મોક્ષ અરૂ બધ "

૭૬ " જે નવિ મુણ્ણત મિદ્ધાત વખાણુ,
બાધર પુરુષ જગમા તે બધુ "

૭૭ " અવસર ઉચિત બોક્ષી નવિ જાણે,
તાકું જ્ઞાની મૂક વખાણે "

૭૮ " મોહ સમાન રિપુ નહિ કોઈ,
દેખો સહુ અતરગત બોધ "

૭૯ " હરત પાપથી પડિત સોઈ,
હિસા કરત મૂઢ સો હોઈ. "

૮૦ " કટપટ્વક્ષ સજ્જમ સુખકાર
અનુભવ ચિન્તામણિ વિચાર. "

૮૧ " કામ ગવીવર વિધા બધુ,
ચિત્રાવેલી ભક્તિ ચિત્ત આધુ "

૮૨ " નયન શોભા છન બિબ નિહાલો,
છન પડિમા છન સમ કડી ધામે "

૮૩ " સત્ય વચન મુખ શોભા ભારી,
તજ તબોવ સત તે ધારી "

૮૪ " નિર્મલ નવ પદ ધ્યાન ધરીજે,

હૃદય રોભા ઇણુ વિધ નિત ધીજે ”

૮૫ “ સદ્ગુરુ ચરણ રેણુ શીર ધરીએ,
ભાસ રોભા ઇણુ વિધ ભવિ કરીએ.

૮૬ “ અહિસા પરમો ધર્મઃ—જીવ દયા સમાન
કોઈ ધર્મ નથી. ”

૮૭ “ મિષ્ટ વચન મહિત તે દાન,
ગર્વ ગહિત તે જ્ઞાન પ્રમાન.
ક્ષમા સહિત તે શૌર્ય બખાન,
વિવેક સહિત વિત્ત તે જાણુ. ॥ ૧ ॥ ”
આ ચારે વાના અપૂર્વ ચિન્તામણિ સદૃશ
જેવા કોઈકજ ભાગ્યશાળીને સપજે છે

૮૮ “ પર કબ્ય, પર દારા અને બળ પુરૂપનો
કદાપિ પણ મગ કરો નહિ. ”

૮૯ “ ચાલણા જરૂર જાકું, તાકું કેસા મોવણા. ”

૯૦ “ જગ અવલોક નિજ, શુદ્ધતા સ્વરૂપથી,
રોભા નાહિ કહી જાત, ચિદાનંદ ભૂપથી. ”

૯૧ “ વિષય વાસના ત્યાગો ચેતન,
સાચે માગગ ચાલોરે. ”

૯૨ “ આતમ ધ્યાન સમાન જગતમે,
સાધન નહિ કોઈ આન ”

- ૬૩ " ગાદીસ છીનખર નહિ રહો તુમ,
શીરપર ધુમે તેરે કાળ અરિ. "
- ૬૪ " થોડાસા જીવન કાળ અરે નર,
કોહોકું છળ પરપચ કરો. "
- ૬૫ " અવસર પાય ન ચૂક ચિદાનંદ,
સદ્ગુરે યુ દરસાયારે. "
- ૬૬ " સમ્યગ્ જ્ઞાન અને ક્રિયા એ મોક્ષ વૃક્ષનું
અવધ્ય બીજ છે. "
- ૬૭ " પરભવ જતા જીવને ધર્મનોજ આધાર છે. "
- ૬૮ " જેનું મન પવિત્ર છે, તેને પવિત્રજ સમજો "
- ૬૯ " મોહ સમાન એકે મદિરા નથી. "
- ૧૦૦ " વિપય સમાન કોઈ ચોર નથી. "
- ૧૦૧ " તૃષ્ણા સમાન કોઈ વિપવટકી નથી. "
- ૧૦૨ " મરણ સમાન કોઈ ભય નથી. "
- ૧૦૩ " રાગ સમાન કોઈ બંધન નથી. "
- ૧૦૪ " સ્ત્રી કટાક્ષથી પોતાનો બચાવ કરનાર
જેવો કોઈ શૂરો નથી "
- ૧૦૫ " સદુપદેશ સમાન કોઈ અમૃત નથી. "
- ૧૦૬ " સ્ત્રી ચરિત્ર સમાન કોઈ ગહન નથી. "
- ૧૦૭ " સ્ત્રીના ચરિત્રથી ન છેતરાય, તેના જેવો

કોઈ ચતુર નથી. "

૧૦૮ " અસંતોષ સમાન બીજું દારિદ્ર નથી,
અને યાચના સમાન લઘુતા નથી. "

૧૦૯ " સયમ સમાન જીવીત નથી. "

૧૧૦ " પ્રમાદ જેવી એકે જડતા નથી. "

૧૧૧ " ધન, યૌવન અને આયુ એ ત્રણે વાનાં
કારમાં—(અસ્થિર) છે. "

૧૧૨ " સજ્જનો ચ દ્રવ્ય કીરણો જેવા શીતળ
છે. "

૧૧૩ " પરવશતા સમાન દુઃખ નથી, અને
સ્વતંત્રતા સમાન સુખ નથી. "

૧૧૪ " તત્વથી સ્વપરહિતકારીજ વચનસત્ય છે. "

૧૧૫ " પ્યારામાં પ્યારી ચીજ પ્રાણ છે. "

૧૧૬ " પાપથી નિવર્તાવે તેને ખરો મિત્ર જણે. "

૧૧૭ " અવસરના દાન જેવું બીજું દાન નથી. "

૧૧૮ " ગુપ્ત પાપ જેવું કોઈ શત્રુ નથી. "

૧૧૯ " જગત માત્રની સાથે મૈત્રી સમાન આ-
નંદ નથી. "

૧૨૦ " અખડ વ્રત પાળનાર જેવો કોઈ ભા-
ગ્યશાળી નથી. "

૧૨૧ “ વ્રત ખડન કરી જીવનાર જેવો કોઈ ક-
મનસીબ નથી ”

૧૨૨ “ મત્ય, પ્રીય અને વિનીત ભાષણ જેવું
કોઈ વશીકરણ નથી. ”

૧૨૩ “ મધ્યસ્થતા જેવો કોઈ શ્રેષ્ઠ માર્ગ નથી. ”

૧૨૪ “ દુર્જનનો નેહ કારમો [ખોટો-પત ગાયો]
સમજો.

૧૨૫ “ કલિકાળે પણ કુલીન સત્પુરુષો મેરૂ જેવો
ધીર હોય છે.

૧૨૬ “ છતે પૈસે કૃપણતા શોચવા ચોગ્ય છે ”

૧૨૭ “ અટપ ધને ઉદારતા વખાણવા ચોગ્ય છે. ”

૧૨૮ “ શુભ કાર્યમાં શક્તિમુખ્ય ઉદ્યમ કરવો. ”

યતઃ—યથાશક્તિ યતમીય શુભે

૧૨૯ “ વિવેક સમાન કોઈ મિત્ર નથી ”

૧૩૦ “ બહુ રત્ના વસુધરા ”

૧૩૧ “ ભર્યા સો છલકાય નહિ ”

૧૩૨ “ નિદા કરે તે ચાય નારહી ”

૧૩૩ “ પરચ આહાર મમાન કોઈ ઔપધ નથી. ”

૧૩૪ “ કર્મ સમાન કોઈ રોગ નથી. ”

૧૩૫ “ પથ સમાન કોઈ જગ નથી ”

૧૩૬ “ અપમાન સમાન કોઈ દુઃખ નથી. ”

૧૩૭ “ ક્ષુધા સમાન કોઈ વેદના નથી. ”

૧૮૮ “ જ્ઞાન સમાન કોઈ ધન નથી, અને આ-
શા સમાન કોઈ બંધન નથી. ”

૧૩૯ “ મોહ સમાન કોઈ જાળ નથી. ”

૧૪૦ “ તૃષ્ણા સમાન કોઈ વ્યાધિ નથી. ”

૧૪૧ “ ચિન્તા ચિતા સમાન. ”

૧૪૨ “ ચિત્ત શુદ્ધિ માટે વ્યવહાર શુદ્ધિની ખાસ
જરૂર છે. ”

૧૪૩ “ શુદ્ધ વસ્ત્રપર જેવો રંગ ચડે, તેવો મલીન
વસ્ત્રપર ચડી શકે નહિ. ”

૧૪૪ “ આનંદવન પ્રભુ કાલી કબલીયાં,
ચડત ન દુન્ટે રંગ. ”

૧૪૫ ઘઠારી મઠારી આરીસા જેવી કરેલી ભીંત-
પર જેવું ચિત્ર ખીલે તેવું ખડખડી અને
મેલી ભીંતપર તે ખીલી શકતું નથી.

૧૪૬ ધર્મ રંગ આશ્રયે પણ તેમજ સમજવું.

૧૪૭ મલીન ચિત્તને ધર્મ રંગ ચડે નહિ.

૧૪૮ માટે અવશ્ય અતર શુદ્ધિ કરવી. ”

૧૪૯ જેમ વિરેચન [રેચ] લીધા વિના અતર

૧૨૧ " વ્રત ખડત કરી જીવનાર જેવો કોઈ ક-
મનસીબ નથી. "

૧૨૨ " સત્ય, પ્રીય અને વિનીત ભાષણ જેવું
કોઈ વશીકરણ નથી. "

૧૨૩ " મધ્યસ્થતા જેવો કોઈ શ્રેષ્ઠ માર્ગ નથી. "

૧૨૪ " દુર્જનનો નેહ કારમો [ખોટો-પત ઝીણો]
સમજો.

૧૨૫ " કલિકાળે પણ કુલીન સત્પુરુષો મેરૂ જેવા
ધીર હોય છે.

૧૨૬ " છતે પૈસે કૃપણતા શોચવા ચોગ્ય છે. "

૧૨૭ " અટપ ધને ઉદારતા વખાણવા ચોગ્ય છે. "

૧૨૮ " શુભ કાર્યમાં શક્તિમુગ્ધ ઉદમ કરવો. "

યતઃ—યથાશક્તિ યતનીય શુભે.

૧૨૯ " વિવેક સમાન કોઈ મિત્ર નથી. "

૧૩૦ " બહુ રત્ના વસુધરા "

૧૩૧ " ભર્યા મો છલકાય નહિ. "

૧૩૨ " નિદા કરે તે થાય નારકી "

૧૩૩ " પથ્ય આહાર સમાન કોઈ ઔષધ નથી. "

૧૩૪ " કર્મ સમાન કોઈ રોગ નથી. "

૧૩૫ " પથ સમાન કોઈ જરા નથી. "

- ૧૩૬ " અપમાન સમાન કોઈ દુઃખ નથી. "
- ૧૩૭ " ક્રુધા સમાન કોઈ વેદના નથી. "
- ૧૮૮ " જ્ઞાન સમાન કોઈ ધન નથી, અને આ-
શા સમાન કોઈ બધન નથી. "
- ૧૩૯ " મોહ સમાન કોઈ જાળ નથી. "
- ૧૪૦ " તૃષ્ણા સમાન કોઈ વ્યાધિ નથી. "
- ૧૪૧ " ચિન્તા ચિતા સમાન. "
- ૧૪૨ " ચિત્ત શુદ્ધિ માટે વ્યવહાર શુદ્ધિની ખાસ
જરૂર છે. "
- ૧૪૩ " શુદ્ધ વસ્ત્રપર જેવો રંગ ચડે, તેવો મલીન
વસ્ત્રપર ચડી શકે નહિ. "
- ૧૪૪ " આનંદવન પ્રભુ કાલી કબલીયાં,
ચડત ન દુળે રંગ. "
- ૧૪૫ ઘઠારી મઠારી આરીસા જેવી કરેલી ભીંત-
પર જેવું ચિત્ર ખીલે તેવું ખડખડી અને
મેલી ભીંતપર તે ખીલી શકતું નથી
- ૧૪૬ ધર્મ રંગ આશ્રયે પણ તેમજ સમજવું
- ૧૪૭ મલીન ચિત્તને ધર્મ રંગ ચડે નહિ.
- ૧૪૮ માટે અવશ્ય અતર શુદ્ધિ કરવી
- ૧૪૯ જેમ વિરેચન [રેચ] લીધા વિના અતર

શુદ્ધિ થતી નથી, તેમ સમતાદિવડે કપાય
મળ ટાળ્યા વિના મન શુદ્ધિ થવાની નથી.

૧૫૦ રાગ અને દ્વેષ મોહના પુત્ર, અને કપાયના
ભાઈ થાય છે.

૧૫૧ રાગ કેસરી સમાન અને દ્વેષ ગજ [કાથી]
સમાન ગણાય છે.

૧૫૨ રાગ દ્વેષ અને મોહનો ક્ષય કર્યા વિના
કદાપિ કલ્યાણ નથી.

૧૫૩ મદ, ભય અને રોષ, અથવા વિપય, કપાય
અને આશા સા એ મહા ત્રિદોષ કહેવાય છે.

૧૫૪ રોગીને જેમ ધી કુખ વિકાર કરે છે, તેમ
અયોગ્યને જ્ઞાનાદિ પથુ વિકાર કરે છે.

૧૫૫ માટે ધર્મને લાયક થવાની જરૂર છે.

૧૫૬ સર્વજ્ઞ કથિત ગુણોનુ સેવન કરવાથી જ
ધર્મને લાયક થઈ શકે છે.

૧૫૭ ધર્મેના અર્થો જીવે ક્ષુદ્રતા [પરાયા છિદ્ર
જોવાની બુદ્ધિ] સર્વથા ત્યજવી.

૧૫૮ શરીરને માટે યોગ્ય સભાળ રાખવી.

૧૫૯ સૌમ્યતા—શીતળતા ધારવી. રૌદ્ર આકૃતિ
તજવી.

- ૧૬૦ લોક પ્રિય થવાય તેમ સભાજીથી ઉચિત
મર્યાદા સાચવી રાખવા ચુકવું નહિ. લોક
વિરુદ્ધ સર્વથા ત્યજવું.
- ૧૬૧ જરા પણ દૂરતા કરવી નહિ.
- ૧૬૨ પાપભીરૂં ચા અપવાદભીરૂં થવું, અર્થાત્
તેનાથી બહીતા રહેવું.
- ૧૬૩ શઠપણું ત્યજવું, છળ, પ્રપચ, દંભ,
વિશ્વાસઘાતાદિ વર્જવું.
- ૧૬૪ દાક્ષિણ્યતા આદરવી, ગુર્વાદિની આમન્યા
લોપવી નહિ.
- ૧૬૫ લજ્જા રાખવી. માન—ઉચિત મર્યાદા—
સાચવવી.
- ૧૬૬ દયાહુતવ—હૃદયમાં કોમળતા—કુણ્ણારા રાખ-
વી, નિર્દય થવું નહિ.
- ૧૬૭ મધ્યસ્થતા—નિષ્પક્ષપાતતા—ન્યાય બુદ્ધિથી
તટસ્થતા રાખવી.
- ૧૬૮ ગુણરાગી થવું—ગમે ત્યાંથી પણ ગુણ રત્ન
ગ્રહવાનીજ કામના રાખવી.
- ૧૬૯ સત્ય [હિતમિતજ] બાપણું કરવું. શાસ્ત્ર
અનુસારેજ બોલવું.

- ૧૭૦ અવપક્ષ [પોતાનું કૃદ્ધ બ] પ્રુદ્ધ [વર્મ
ચુસ્ત] થાય તેમ ઇચ્છવું અને કરવું
- ૧૭૧ દીર્ઘ દર્શી થવું, વગર વિચાર્યું સાહસ ન
કરવું, પરિણામ [Result] વિચારી કામ
કરવું.
- ૧૭૨ તત્ત્વજ્ઞાન મેળવવા પુગ્તો પ્રયત્ન કરવો, અ-
ને વિજ્ઞાન મેળવવું.
- ૧૭૩ વૃદ્ધ [શિષ્ટ] પુરુષોને અનુસરીને ચાલવું,
સ્વચ્છ દૃષ્ટિ આદરવું નહિ
- ૧૭૪ વિનય કરવો—ગુણી જનો યા વડીલોની
ચોગ્યતા સાચવવી, સમયોચિત નમ્રતા—મૃદુ-
તાદિ ઉચિત વિવેક સાચવવો હૃદયમાં ગુ-
ણનું ખાહું માન કરવું.
- ૧૭૫ કૃતજ્ઞતા આદરવી, કૃતબ્દન કદાપિ થવું નહિ
- ૧૭૬ પરોપકાર ભુદ્ધિ—સ્વ શક્તિ અનુભારે પર-
દુઃખ ભજન કરવા તત્પર થવું. યત્—
“ પરોપકારાય સતાં વિમૂતય ”
- ૧૭૭ લબ્ધ લક્ષ્યતા ધારવી. મુનિપુણતા ધરી ઉ-
ચિત કાર્ય પ્રવૃત્તિ કરવી
- ૧૭૮ આ આદિ શુભ ગુણ સેવનથી ધર્મ અધિકાર

પ્રમાય છે અને તેમાં વધારો થાય છે.

૧૭૬ આથી ગૃહસ્થ ધર્મની શુદ્ધિ થાય છે, અને શુદ્ધ શ્રાવક ધર્મ પામી શકાય છે.

૧૮૦ અનુક્રમે યતિ ધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે.

૧૮૧ પ્રમાદ રહિત શુદ્ધ યતિ ધર્મના આરાધનથી આત્મ વિશુદ્ધિ બહુ સારી થાય છે.

૧૮૨ અનુક્રમે શુદ્ધ ધ્યાનના યોગે સકલ કર્મ બપાવી સિદ્ધિ—વંદૂનો સગમ નિત્યના માટે થાય છે પૂર્ણાનદી થઈ અતર આત્મા પરમાત્મ દશા પ્રાપ્ત કરે છે.

૧૮૩ પરમાત્મદશા પ્રાપ્ત થયે જન્મ મરણાદિ સર્વ ઉપાધિ ટળી જાય છે.

૧૮૪ જેમ દુઘ્ધ [દાઝેલા] બીજથી અકુરો ઉગતા નથી, તેમ પરમાત્મ દશા પામી સર્વ કર્મનો સક્ષય કરવાથી ભવ (સંસાર) રૂપ અકુરો ઉગતા નથી, અર્થાત્ તેનો પુનર્જન્મ થતોજ નથી. એવી પરમ સિદ્ધિ દશા પ્રાપ્ત થાય છે.

૧૮૫ સિદ્ધ પરમાત્માને એકાંતિક અને આત્યંતિક [અવ્યભિચારી] સુખ છે. સમસ્ત કર્મ—

મળના ક્ષયથી નિર્મળ કાંચનના જેવી વિ-
શુદ્ધ થયેલી પરમાત્મ દશા તેજ સિદ્ધ દશા છે.

૧૮૬ જે જે, બહિરાત્મપણુ ત્યજી, અતર આ-
ત્મપણુ આદરી, પરમાત્માનું દ્રઢ આલ્સ બન
ગ્રહે છે, તે તે, ધીર ભ્રમર ન્યાયે અતે પ-
રમાત્મ દશા પામે છે.

૧૮૭ બહિર આત્મા, અતર આત્મા, અને પર-
માત્મા, એ આત્માના ત્રણ પ્રકાર છે.

૧૮૮ ક્ષણિક એવી જડ વસ્તુઓમા મુઝાઈ, રાગ
દ્વેષ મળથી આત્માને મલીન કરતો મૂઢ
બહિર આત્મા કહેવાય છે.

૧૮૯ આતર લક્ષ્ય (વિવેક-ઉપયોગ) જાગવાથી
જેને સ્વ-પર [જડ-ચેતન] ગુણ દોષ, કૃત્યા-
કૃત્ય, હિતાહિત, ભક્ષ્યાભક્ષ્ય-પેયાપેય વગે-
રેનું મથાર્ય જ્ઞાન થયું હોય તે અતરદ્રષ્ટિ
આત્મા અતર આત્માના નામે ઓળખાય છે.

૧૯૦ રા પૂણે વિવેક વડે સજળ ભેદભાવ દૂર કરી
શુદ્ધ ધ્યાનના બળે, ગુણ-વાતી કર્મ આ-
વરણ સર્વથા ક્ષય થવાથી જેને અનંત અ-
ણ્ણ્ય [અનંત જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને

વીર્ય] પ્રકટ થયાં છે, તે આત્માની પરમ દશા પામવાથી પરમાત્મા કહેવાય છે.

૧૬૧ કર્મ આવરણ વડે ઢકાયેલી, છતી સર્વ સ્વ રિદ્ધિ, સમ્યગ્ જ્ઞાન દર્શન અને સયમની સહાયથી, પ્રકટ થઈ શકે છે.

૧૬૨ સમસ્ત કર્મ આવરણના સક્ષયથી સત્તાગત સર્વ ગુણ—સમૃદ્ધિ સંપૂર્ણ પ્રકટ થવાથી જન્મને અચલ સિદ્ધિ વરી છે, તેઓ સિદ્ધ પરમાત્માના નામથી ઓળખાય છે. તેઓ અનત, અક્ષય, અવ્યાખાધ શિવ સપદાના શાશ્વત્ ભોક્તા છે

૧૬૩ સમ્યગ્ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના આરાધનથી વિશુદ્ધ પરિણામ યોગે શુક્લ ધ્યાનના બળથી સમસ્ત કર્મ ટાળી પરમાત્મ દશાને પ્રાપ્ત થયેલા સર્વ સિદ્ધ મહારાત્મ-ઓ સિદ્ધિ સ્થાનમાં એક સરખા શિવ સુખના ભોક્તા છે. તે સર્વ સિદ્ધ પરમાત્મા-ઓ પ્રતિ અમારો ત્રિકરણ શુદ્ધ નમસ્કાર હો !

શુદ્ધિપત્ર.

સીંદી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૬	અભ્યાખ્યાનનુ	અભ્યાખ્યાનને.
૧૧	વધારેલા	વવારેલા
૧૬	વૃતો	વ્રતો
૧૨	દિવાલિકા	દીપાલિકા.
		[દીવાની શ્રેણી]
૪	મોહમુદ	મોહ—મૂઢ.
૧૭	નીત	નીતિ.
૧૧	શિતલ,	શીતલ.
૨૪	મુળ	મૂળ.
૫	સૂકર	સૂકર.
૬	સાધવી	સાધ્વી.
૧૨	મહાવૃતો	મહાવ્રતો.
૧૩	શુલસા	સુલસા.
૨૪	સ્વસાધર્મી	સ્વસાધર્મી
૨૦	અઘપિ	યઘપિ, [જોડે]
૧૦	તત્વથી	આપણે.

પાત્ર	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૩	૧	સમજવાથી સ- ર્વેશ સુ—	સમજવાથી, સર્વ- ેશ મૂ—
૧૩	૬	મતિતિથી	મીતિ અને પ્રતી- તિથી.
૧૩	૨૦	સમ્મત	સમત [માન્ય]
૧૪	૧૯	સુશિળતા સહીત	સુચીલતા સહિત.
૧૫	૧૫	સત્યવત	સત્ત્વવત.
૧૮	૧૮	ઠારવા	ઠારના,
૧૯	૧૬	શકાય	શકાય૦
૨૨	૪	ગૃહણુ	ગ્રહણુ
૨૨	૬	નહિ૦ નથી,	નહિ, નથી૦
૨૬	૧	સત્ત્વવત	સત્ત્વવત
૨૬	૨૪	દ્રવ્ય	પરદ્રવ્ય
૧૭	૧૬	આદર	અનાદર
૨૮	૬	પ્રર્થા	પ્રર્થા
૨૮	૭	શકતાજ	શકતાજ
૨૯	૩	દેવને	દેવ તે
૩૦	૧૨	ચાય છે.	ચાય,
૩૦	૧૬	ચાય છે	અર્થ શકે.

ખાતું.	લોટી	અશુભ.	શુભ.
૩૫	૬	ચોખ્ખ	ચોખ્ખ
૫૮	૧૯	સાહસ	સદાચાર
૬૦	૩	ઠણ	ઠણ
૬૩	૨૦	દુઃખનો રસ્તોજ	દુઃખનોજ રસ્તો
૬૫	૨	અવિવેક	અવિવેક,
૬૬	૭	પછવી	પુછવી
૭૦	૧૭	કર્યા	કર્યા
૭૧	૧૦	પચ	પાંચે
૭૧	૨૨	પર	પર,
૭૨	૮	નિશ્ચય	નિશ્ચય
૭૩	૧૬	સત્તાને	સત્તાને ઠાંકવા
૭૭	૨૦	પરિહરિ	પરિહરી
૭૮	૨૨	અધિકાર	અધિકાર,
૮૦	૧૪	તેશખંદ,	તે શખંદ,
૮૩	૬	ધાટ	ધાટ
૮૮	૧૪	ઈદ્રિયો	ઈદ્રિયરૂપ ઘોડા
"	"	દેહ	દેહરૂપ રથમાં
			નેડયા.
૧૦૬	૨૧	તપર	તતપર

પાત્ર.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
"	૨૩	મોટા	મોટા
૧૧૭	૨૩	ખનાવેલી	ખતાવેલી
૧૧૮	૮	વિરલ	વિરલા
૧૧૯	૭	ભાર	ભારે
૧૨૦	૫	તેથી	તે
૧૩૨	૧૩	ન	ન
૧૩૭	૧૮	ચાલોરે	લાગોરે

પાનુ.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
૧૧	૨૩	મોટા	મોટા
૧૧૭	૨૩	ખનાવેલી	ખતાવેલી
૧૧૮	૮	વિરલ	વિરલા
૧૧૬	૭	ભાર	ભારે
૧૨૦	૫	તેથી	તે
૧૩૨	૧૩	ન	ન
૧૩૭	૧૮	ચાલોરે	લાગોરે

